

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
LAGER ONDERWIJS**

Bachelorproef

This is me!

Het welbevinden van kinderen bevorderen
a.d.h.v. talentontwikkeling in Zuid-Afrika

Voorwoord

Het einde van mijn studieloopbaan komt steeds dichterbij. Dit lijkt mij het ideale moment om een woord van dank uit te brengen. Een woord van dank aan al de mensen die mijn hele studieloopbaan van belang zijn geweest om tenslotte te komen waar ik nu sta. Deze personen hebben mij als het ware helpen vormen.

Alvorens mijn bachelorproef voor te stellen wil ik in de eerste plaats dan ook iedereen bedanken die geholpen heeft om deze bachelorproef tot stand te brengen. Een bachelorproef maken is een hele opgave, zonder de hulp van anderen is dit een zeer moeilijke opdracht.

Allereerst zou ik graag mijn promotor, Claudia Lento, willen danken. Gedurende het hele academiejaar heb ik enorm veel ondersteuning van haar gekregen. Tijdens de contacten die we hadden heb ik van haar het nodige advies en de nodige begeleiding gekregen om deze bachelorproef te finaliseren. Mijn promotor heeft mij dus optimaal bijgestaan tijdens mijn onderzoek.

Vervolgens zou ik Luk Dewulf, Els Pronk en Elke Busschots willen bedanken. Ze hebben mij de kans te geven om opleidingsdagen mee te volgen waardoor ik veel belangrijke informatie heb kunnen opdoen voor mijn onderzoek. Bovendien hebben ze mij Engelstalige talentenkaarten geschonken waarmee ik in Zuid-Afrika aan de slag ben kunnen gaan.

Ook zou ik graag ik het hele team van de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika willen bedanken. In eerste instantie omdat ze mij de mogelijkheid hebben gegeven om stage te lopen in hun school. Maar ook omdat ze openstonden voor mijn onderzoek en oprecht interesse hierin toonde.

Tot slot richt ik mijn dankwoord tot mijn ouders, familie en vrienden. Zij hebben mij altijd alle kansen gegeven en optimaal gesteund. Ik bedank ook alle docenten van de PXL die mij tijdens mijn opleiding gemaakt hebben tot de leerkracht die ik nu ben.

Lise Claes

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	6
1 Oriënteren en richten.....	7
1.1 Aanleiding voor het onderzoek.....	7
1.2 Verkennende probleemanalyse.....	8
1.2.1 Welbevinden	8
1.2.2 Talentontwikkeling	10
1.3 Het praktijkprobleem.....	14
1.4 Het onderzoeksdoel.....	15
1.5 De onderzoeksvraag en deelvragen.....	15
2 Plannen.....	16
3 Verzamelen en analyseren	18
3.1 Wat is de betekenis van welbevinden?	18
3.2 Hoe kan je welbevinden bevorderen?	21
3.2.1 Welzijnstheorie (Martin Seligman): het PERMA-model.....	21
3.2.2 De strategieën van Lyubomirsky	23
3.3 Korte conclusie	26
3.4 Hoe kan je welbevinden meten?	26
3.4.1 Literatuuronderzoek.....	26
3.4.2 Praktijkonderzoek	27
3.5 Wat is het belang van welbevinden op school?.....	29
3.5.1 Gelukkige kinderen = gelukkige leraren	29
3.5.2 Integrale aanpak	30
3.5.3 De verschillende niveaus van de preventiepiramide.....	30
3.6 Welbevinden in de Zuid-Afrikaanse context	32
3.6.1 Welke visie op welbevinden hebben de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika?..	32
3.6.2 Wat zijn de verschillen en gelijkenissen op basis van welbevinden in Zuid-Afrika t.o.v. België?	34
3.7 Korte conclusie	35

4	Talentgericht werken.....	36
4.1	Wat betekent ‘talent’?	36
4.2	Welke visies op talentontwikkeling bestaan er?	37
4.2.1	Wat is de visie van Luk Dewulf op talentontwikkeling?.....	37
4.2.2	Een praktijkvoorbeeld voor het lager onderwijs binnen de visie van Dewulf	39
4.2.3	Wat is de visie van Ferre Laevers (E.G.O.) op talentontwikkeling?	40
4.2.4	Een praktijkvoorbeeld voor het lager onderwijs binnen de visie van Laevers	40
4.3	Is er aandacht voor talentgericht werken in de Zuid-Afrikaanse context?	42
4.4	Korte conclusie	43
5	Ontwerpen	44
5.1	Ontwerpeisen.....	44
5.2	Omschrijven van het ontwikkelde product	44
5.3	Try-out van de ontwikkelde output	45
6	Conclusie	48
7	Discussie	49
8	Reflectie	51
8.1	Reflectie op de onderzoekscyclus.....	51
8.2	Reflectie eigen onderzoeksvaardigheden (rollen leerkracht).....	53
8.3	Reflectie opbrengst eigen onderwijspraktijk	54
9	Bibliografie	56
10	Bijlage	59
	Bijlage 1: Jaarplanner.....	59
	Bijlage 2: Vragen interview: directeur De Kleine Prins (Diest).....	61
	Bijlage 3: Vragen interview: directeur Southern Cross Schools (Zuid-Afrika).....	62
	Bijlage 4: Vragenlijst welbevinden van de Vlaamse onderwijsinspectie	63
	Bijlage 5: Vragenlijst van Goldberg (2019).....	64
	Bijlage 6: Lay-out van de WSSQ vragenlijst van Goldberg (2019).....	65
	Bijlage 7: Observatieschema voor welbevinden van Ferre Laevers (2016).....	66
	Bijlage 8: Vragenlijst om het welbevinden in Zuid-Afrika te meten	67
	Bijlage 9: 39 talenten opgesteld door Luk Dewulf (2016).....	71
	Bijlage 10: Leerlijn: This is me!.....	72

Inleiding

Deze bachelorproef kwam tot stand in de Southern Cross Schools. De school is gelegen in het prachtige Zuid-Afrika. Hier heb ik enkele weken een internationale stage gelopen. De school ligt in een groene omgeving. Dit biedt de natuurgebaseerde school mogelijkheden om te leren over de natuur. Bovendien hecht de school veel belang aan welbevinden. Vandaaruit is het onderwerp van deze bachelorproef tot stand gekomen.

Hoofdstuk 1 behandelt de eerste stappen, oriënteren en richten, van de onderzoeks cyclus. Hier beschrijf ik de aanleiding voor het onderzoek en het praktijkprobleem a.d.h.v. de 5xW+H-methode. Daarnaast is er een grondige verkennende analyse van de begrippen 'welbevinden' en 'talentontwikkeling'. Deze begrippen vormen de twee grote luiken van mijn bachelorproef. Ook komen de onderzoeksvraag (en deelvragen) en het onderzoeksdoel aan bod in dit hoofdstuk. De onderzoeksvraag luidt als volgt *'Hoe kunnen we het welbevinden van de leerlingen in de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika stimuleren door te focussen op talentontwikkeling op school?'*.

In hoofdstuk 2 wordt de stap plannen behandeld. Hier wordt verwezen naar de opgestelde tijdsplanning en de gebruikte methodieken zoals een literatuurstudie, interviews, vragenlijsten, een schoolbezoek en opleidingen om data te verzamelen.

Hoofdstuk 3 gaat over het verzamelen en analyseren van data. In dit hoofdstuk ga ik op zoek naar een antwoord op de onderzoeksvraag via de verschillende deelvragen. We gaan dieper in op het begrip 'welbevinden'. Ook gaan we kijken wat talentontwikkeling inhoudt en welke visies hierrond bestaan. Daarnaast kijken we ook naar de visie van de Southern Cross Schools op welbevinden en talentontwikkeling.

In hoofdstuk 4 ga ik een product ontwerpen dat aansluit bij het onderzoeksdoel. Ten eerste worden er ontwerpeisen opgesteld waaraan het product moet voldoen. Het ontwikkelde product in deze bachelorproef is een leerlijn. Door de leerlijn *'This is me!'* te creëren die inzet op talentontwikkeling in de klas, wil ik het welbevinden van de leerlingen vergroten. Deze leerlijn bevat een duidelijke structuur en goede voorbeelden voor leerkrachten om hierrond te werken in de klas. De leerlijn is afgestemd op de noden van mijn externe partner, de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika, maar deze leerlijn is zeker ook bruikbaar in de Vlaamse context. Het product heb ik nooit volledig kunnen uittesten omwille van mijn plotse terugkeer naar België wegens het coronavirus.

Ten slotte zal u in hoofdstuk 5, 6 en 7 mijn conclusie, discussie en reflectie kunnen lezen. In mijn reflectie reflecteer ik eerst over de onderzoeks cyclus die ik doorliep, daarna ga ik kritisch kijken naar mijn onderzoeksvaardigheden en tot slot reflecteer ik op de opbrengst voor mijn eigen onderwijspraktijk.

U kan ook een bibliografie terugvinden waar al mijn gebruikte bronnen gebundeld staan. De aanvullingen waarnaar wordt verwezen in mijn rapport kan u vinden in hoofdstuk 10, de bijlage.

1 Oriënteren en richten

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Tussen 1948 en 1990 heerste in Zuid-Afrika het systeem 'de apartheid'. Een kleine groep witte bewoners met Europese voorouders heerste over het land. Tijdens dit systeem bepaalde je huidskleur je toekomst. Er werd apart onderwijs voorzien, waarbij voor zwarten het onderwijs kwalitatief meestal veel slechter was.

Ondertussen is het systeem al 30 jaar afgeschaft, toch kan je nog een verschil merken. In de privéscholen zitten voornamelijk witte kinderen, terwijl in de staatsscholen enkel zwarte kinderen les volgen. Kinderen mogen bovendien niet kiezen naar welke staatsschool ze gaan. De school waar ze het dichtstbij wonen moeten ze naartoe gaan, ook al is er vijf kilometer verder een school met een hoger aanzien. Kinderen die naar een privéschool gaan, mogen wel kiezen naar welke school ze willen gaan. Het niveauverschil tussen de twee scholen is nog steeds groot.

In Zuid-Afrika duurt het academisch jaar van januari tot december en is verdeeld in vier blokken:

- blok 1: half januari tot eind maart, begin april;
- blok 2: half april tot begin juni;
- blok 3: half juni tot half september;
- blok 4: begin oktober tot begin december.

Bovendien zijn kinderen leerplichtig van 6 tot 15 jaar, of grade 9, afhankelijk van wat het eerst bereikt wordt.

Het basisonderwijs bestaat uit twee fases:

- *De foundation phase*: deze fase begint in grade R en eindigt in grade 3. Deze fase duurt vier jaar. Deze fase is gericht op het ontwikkelen van de basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en rekenen. In een privéschool leren de kinderen in de 'foundation phase' vaak al een tweede of derde taal.
- *De intermediate phase*: deze fase begint in grade 4 en eindigt in grade 6. Deze fase duurt drie jaar. Deze fase is gericht op het verdiepen in de moedertaal. De kinderen leren in deze fase ook een tweede taal.

Mijn onderzoek vindt plaats in de Southern Cross Schools. De Southern Cross Schools zijn opgericht in 2002. De school is gelegen in Hoedspruit, in de regio Limpopo. Het is een privéschool die gelegen is in een zeer groene omgeving (1100 hectare 'wildlife estate'). Dit creëert een unieke leeromgeving. Door de unieke ligging heeft de school de ideale kans om haar lessen in een groen kader in te kleden. De school is dus gefocust op de natuur. Ze probeert de leerlingen zoveel mogelijk ervaringen op te laten doen, want kinderen leren pas iets als ze het zelf ervaren. De lessen worden al vanaf een leeftijd van drie jaar in het Engels gegeven.

De directeur, Mickey Viegas, gelooft dat kinderen pas tot maximaal leren kunnen komen wanneer ze zich goed in hun vel voelen. Daarom vindt de school het ook belangrijk om in te zetten op het welbevinden van de kinderen. Daarrond heeft de school al heel wat initiatieven, toch vond de directeur dat er nog iets ontbrak. Mickey Viegas gaf aan dat hij graag de talenten van de kinderen in de kijker wilde plaatsen. Hij kwam dan ook met de vraag om een project te doen rond talentontwikkeling tijdens mijn stageperiode.

1.2 Verkennende probleemanalyse

1.2.1 Welbevinden

Geestelijke gezondheid: Als we het begrip geestelijke gezondheid horen, denken we vaak aan al de negatieve zaken die ermee gepaard gaan zoals mentale klachten en stoornissen (depressie, burn-out, ...). Geestelijke gezondheid gaat echter over zoveel meer dan dat. Het gaat ook over goed in je vel zitten en optimaal kunnen functioneren. Het is zo belangrijk om hierop in te zetten voor iedereen, niet enkel voor mensen die klachten ervaren. Je mentaal goed voelen is zeer belangrijk voor een hoog welbevinden. Er zijn drie zaken die onze geestelijke gezondheid beïnvloeden namelijk het emotioneel, psychologisch en sociaal welbevinden (Vlaams Instituut Gezond Leven, z.d.).

Veerkracht: Veerkracht is het vermogen om om te gaan met moeilijke situaties en stress. Het gaat niet enkel over het herstellen naar je oorspronkelijke positie voor het probleem. Het meemaken van moeilijke situaties is een manier waarop we als mens groeien, namelijk het doorgroeivermogen (Vlaams Instituut Gezond Leven, z.d.).

Positieve psychologie (geluk): De grondlegger van de positieve psychologie is Martin Seligman. Hij vond dat de psychologie te veel gericht was op het onderzoeken van problemen en psychische stoornissen. Met de ontwikkeling van de positieve psychologie eind jaren negentig wilde hij het evenwicht herstellen door verschijnselen zoals geluk, talent, positieve emoties, optimisme en hoop te bestuderen (Dewulf, 2016).

Er is steeds meer aandacht voor positieve psychologie waarbij de focus ligt op het beste uit ons leven willen halen en ons geluksniveau verhogen. Het is belangrijk om niet enkel te focussen op wat fout gaat in ons leven, maar dat we op zoek gaan naar wat wel allemaal goed loopt. We moeten onze negatieve gevoelens leren loslaten, zodat ze plaats maken voor de positieve gevoelens die ons geluksniveau vergroten (Van Den Broek, 2017).

Dit sluit mooi aan bij de 'broaden-and-build'-theorie van Fredrickson (2004). Barbara Fredrickson wordt wereldwijd gezien als één van de belangrijkste psychologen binnen de positieve psychologie. In haar theorie geeft ze aan dat het focussen op negatieve emoties je denken en handelen zal vernauwen, terwijl positieve emoties ervoor zorgen dat mensen een situatie in een breder perspectief kunnen plaatsen (broaden). Als op een positieve manier denken een gewoonte wordt, kan dit langzaam aan steeds verder worden uitgebouwd (build) waardoor men ook veerkrachtiger wordt. Een veerkrachtig persoon beschikt over een ruim gezichtsveld in moeilijke situaties door het ervaren van positieve emoties. Hierdoor zijn veerkrachtige personen vindingrijk om telkens met de complexe situaties te blijven omgaan. Het opzoeken van positieve emoties tijdens moeilijke omstandigheden is belangrijk en blijkt een begeleider van veerkracht te zijn (Van Den Broek, 2017).

Deze positieve emoties hebben een positief effect op het welbevinden. Wanneer een persoon veel positieve emoties (vreugde, trots, liefde, ...) beleeft, zal het welbevinden ook vergroten. Wanneer een persoon veel negatieve emoties (angst, boos, verdriet, ...) beleeft, zal het welbevinden afnemen (Van Den Broek, 2017).

Optimisme: Optimistische personen zullen alles van de positieve kant beschouwen, zelfs in moeilijke tijden. Het is een levenshouding. Een optimist gaat ervan uit dat de toekomst positief zal zijn en positieve dingen hem zal overkomen. Het tegenovergestelde is een pessimist. Die gelooft dat er slechte dingen zijn pad op zullen komen. Door optimistisch in het leven te staan zullen mensen zich 'gelukkiger voelen' (Pieternel, 2016).

Intrinsieke motivatie: Je bent intrinsiek gemotiveerd wanneer je vanuit jezelf iets doet, omdat je van binnenuit geprikkeld wordt om een opdracht uit te voeren. Het komt voort van interne drijfveren. Het werk spreekt je behoeften, waarden en interesses aan. Door intrinsieke motivatie beleven mensen meer plezier in de opdracht die ze uitoefenen. Bovendien zijn ze meer betrokken en beleven ze een gevoel van trots. Het tegengestelde is extrinsieke motivatie. Die ontstaat wanneer je aangezet wordt om iets te doen door een externe bron. De focus ligt hier meer op moeten, dan op willen. Bij kinderen zijn dit vaak beloningen bij het maken van een goede toets. De prikkels komen dus niet van binnenuit, maar van buitenaf. Intrinsieke motivatie werkt krachtiger. Iets zelf willen werkt namelijk beter dan iets moeten (Schriel, 2014).

Schools welbevinden: Het schools welbevinden gaat over hoe de leerlingen de school beleven. Het is gekoppeld aan de tevredenheid op school en in de klas, het beeld van hun eigen kunnen en talenten, het pedagogisch klimaat, sociale relaties, ... Wanneer leerlingen zich goed voelen op school, zullen ze zelf ook meer gemotiveerd zijn om goede resultaten te behalen. Een ongelukkig gevoel beperkt leerlingen in hun kunnen (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, z.d.).

Zelfvertrouwen: Zelfvertrouwen is in grote mate aanwezig wanneer je zeker bent van jezelf en niet twijfelt aan jezelf. Een persoon met veel zelfvertrouwen hecht weinig waarde aan wat andere mensen over hem denken. Het hangt nauw samen met het hebben van een goed zelfbeeld. Door een gezonde portie zelfvertrouwen ben je weerbaarder voor de mening van anderen. Ook durf je meer voor jezelf opkomen en initiatief te nemen. Bovendien zorgt het er ook voor dat je meer uit het leven haalt dan wanneer je weinig zelfvertrouwen hebt. Een gebrek aan zelfvertrouwen brengt heel wat negatieve gevolgen met zich mee zoals bijvoorbeeld faalangst en veel twijfels, sociale contacten leggen wordt erdoor bemoeilijkt. Het is daarom belangrijk om als leerkracht en ouder kinderen hun zelfvertrouwen te helpen ontwikkelen. De kinderen zullen later immers gelukkiger in het leven staan (Vlaams Instituut Gezond Leven, z.d.).

Betrokkenheid: Leerlingen met een hoge betrokkenheid zullen werken met veel concentratie, intrinsieke motivatie en gedrevenheid. Liefst zouden ze aan een taak willen blijven werken, omdat ze erdoor geboeid en gefascineerd zijn. Kinderen worden bij wijze van spreke volledig opgeslorpt door de activiteit. Ze zijn zo geconcentreerd aan het werk dat ze de tijd en iedereen rondom hen uit het oog verliezen, dit sluit aan bij het begrip 'flow'. Betrokkenheid geeft je energie om te werken aan je activiteiten. Bovendien is er sprake van een hoge mentale activiteit bij betrokken leerlingen en werken ze aan de grens van hun mogelijkheden. Een lage betrokkenheid heeft volgende effecten: wegdromen, passieve houding, geen tekenen van interesse en er is weinig mentale activiteit. Wanneer kinderen aan een taak kunnen werken met een hoge betrokkenheid, zijn dat voor de kinderen taken waar ze met plezier zich kunnen aanzetten. Dit zorgt dan ook voor een hoger welbevinden. Taken die kinderen niet boeien en aanspreken zullen ook niet zorgen voor een hoge betrokkenheid, maar zorgen voor minder plezier en dus een lager welbevinden (Laevers, 2016).

Weerbaarheid: Weerbaar zijn heeft te maken met opkomen voor jezelf. Je trekt je grenzen voor anderen op een respectvolle manier. Een voorwaarde voor weerbaarheid is zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen maakt het gemakkelijker om voor jezelf op te komen. Door voor jezelf op te komen in vervelende situaties, kan je aangeven dat je dit niet leuk vindt en het probleem tijdig stoppen. Kinderen die minder weerbaar zijn komen vaker terecht in situaties die een negatieve invloed hebben op het welbevinden van een kind, zoals pesten (Kaptein, 2017).

1.2.2 Talentontwikkeling

Flow = een moment waarin je helemaal opgaat en de tijd uit het oog verliest. Er is sprake van volledige betrokkenheid. Dit gebeurt vaak wanneer we iets doen wat we graag doen, zoals bezig zijn met onze talenten. De toestand 'flow' bereik je wanneer je vaardigheden en uitdagingen in evenwicht zijn, dat stelt Mihali Csikszentmihali vast, een belangrijke onderzoeker van het concept.

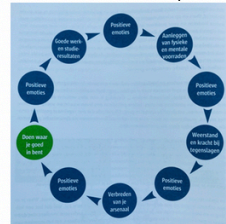
De talentenarchipel van Ferre Laevers

talentontwikkeling

Positieve psychologie: doen waar je goed in bent en het inzetten van je talent leidt tot positieve emoties. Kinderen beleven dan emoties zoals voldoening en plezier. Deze positieve emoties leiden tot een hoger welbevinden.

Positieve emoties werken in een spiraal. Hoe meer positieve emoties, hoe meer veerkracht, energie, ... De spiraal werkt ook omgekeerd. Negatieve emoties kunnen leiden tot een depressie.

Growth and fixed mindset = een theorie van Carol Dweck. De growth mindset is geen vast gegeven. Je intelligentie kan veranderen. Door inspanningen kan een persoon groeien. Om te groeien en je succes te bereiken zul je geconfronteerd worden met faalervaringen. Die horen bij het proces. De fixed mindset is het tegenovergestelde. Kinderen willen super zijn. Ze willen aan de verwachtingen van iedereen voldoen. Intelligentie is hier een vaststaand gegeven en onveranderbaar. Kinderen vinden het heel moeilijk wanneer iets niet lukt. De kinderen zullen zeer teleurgesteld zijn in zichzelf.

Bij talentontwikkeling ligt de focus op de growth mindset.

De junior talentenkaarten van Luk Dewulf

Talentontwikkeling

- Talent verstopt zich en is soms moeilijk te vinden → vaak niet van bewust
- Dingen doen waar je goed in bent maakt je gelukkiger (hoger welbevinden)
- Geeft je meer zelfvertrouwen, weerbaarheid en veerkracht en energie
→ wanneer een kind het gevoel heeft dat het niks kan zal zelfvertrouwen, weerbaarheid en veerkracht veel lager zijn
→ minder gelukkig (lager welbevinden)
- Meer plezier op school
- Iedereen heeft verschillende talenten (Vermeiren, 2013) (Aerden, 2015) (CM regio Turnhout-Mechelen, 2013)

Flow: Wanneer we iets doen wat we graag doen zitten we in een moment van 'flow', de tijd vliegt voorbij. Mihali Csikszentmihalyi is een van de belangrijke voortrekkers van de positieve psychologie.

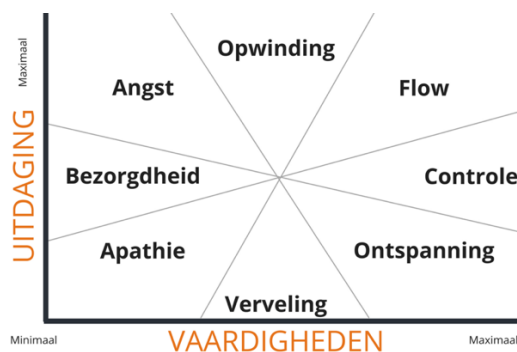
Csikszentmihalyi (1990) beschrijft het begrip 'flow' als een toestand met de volgende kenmerken:

- Momenten van hoog presteren zonder inspanningen te voelen.
- De tijd vliegt. Je bent je niet bewust van de tijd.
- Een hoge mate van uitdaging en een duidelijk doel.
- Een situatie die vraagt om het optimaal benutten van je talent.
- Het gaat vaak over situaties waarin je gedrag laat zien dat je net aankunt.
- Vaardigheden en uitdagingen zijn in evenwicht.

In figuur 1 is te zien dat flow een toestand is die je bereikt als vaardigheden en uitdagingen in evenwicht zijn en als er tegelijkertijd sprake is van een hoge uitdaging en een hoge beheersing van vaardigheden.

Wanneer iemand een hoge uitdaging heeft en tegelijkertijd weinig vaardigheden om de uitdaging waar te maken, is er sprake van 'angst'.

Voorbeeld: Toen ik mijn zoon Seppe leerde fietsen was hij eerst nogal angstig. De uitdaging was hoog en zijn vaardigheden (in staat zijn om zich op zijn fiets zonder hulp voort te bewegen) waren laag (linksboven figuur). Dus leerde ik hem fietsen terwijl ik een stok vasthield die ik vastgebonden had aan de bagagedrager. Na heel wat oefenen kon ik hem loslaten, terwijl hij in onze straat een stukje rechtdoor fietste. Eerst vond hij het nog heel spannend (midden boven), maar na een tijdje zorgde dat voor flow. Daarna stelde ik voor om ook eens een bocht te nemen. De eerste keer viel hij en daardoor werd hij weer angstig: een nieuwe uitdaging die groter was, gecombineerd met lage competentie (in staat zijn om zonder hulp een bocht te nemen) zorgde opnieuw voor angst. Maar ook dat probleem kreeg hij onder de knie en zorgde voor flow. Een volgende stap was met mij gaan fietsen op de openbare weg (Dewulf, 2016).

Figuur 1. Het begrip 'flow' (Dewulf, 2016)

Fixed en growth mindset: Carol Dweck (2018) heeft een theorie over de 'fixed and growth mindset'. In de growth mindset is intelligentie geen vast gegeven. Intelligentie is veranderbaar. Het resultaat is niet het belangrijkste, maar wel de inspanning die vereist is om ergens in te groeien. Het is belangrijk dat kinderen leren dat ze door inspanningen altijd kunnen groeien (= growth mindset).

Ook faalervaringen horen bij het leren, ze zijn onmisbaar voor het bereiken van succes. Falen wordt dus zeker niet gezien als niet competent of geen talent (Dweck, 2018).

Nooit opgeven en er telkens opnieuw voor gaan heeft een positieve invloed op de motivatie van een kind. Bovendien zal het kind dan ook beter kunnen omgaan met fouten en kritiek. De growth mindset is wat we willen bereiken met kinderen in het talentenverhaal. Elk kind heeft talenten, iedereen kan iets. Een kind moet eerst veel oefenen en groeien voordat het talent helemaal tot uiting komt. De focus ligt dus meer op groei dan op prestatie. Bij talentontwikkeling staat een growth mindset centraal (Dweck, 2018).

De fixed mindset is eigenlijk het tegenovergestelde van wat er bereikt wil worden. Hier willen kinderen altijd super zijn. Ze willen de beste zijn en aan ieders verwachtingen voldoen. Wanneer er op een bepaald moment iets niet lukt, zal het kind enorm teleurgesteld zijn in zichzelf, omdat de nadruk altijd heeft gelegen op 'goed zijn'. Daardoor verliezen kinderen het geloof in hun eigen kunnen. Bij de fixed mindset ligt de focus op de prestatie en niet op de groei van een kind (Dweck, 2018).

In figuur 2 vindt u een korte samenvatting van de fixed en growth mindset.

Figuur 2. What Kind of Mindset Do You Have? (Vernieuwonderwijs, 2016)

Positieve psychologie (talent): Doen waar je goed in bent en het inzetten van je talent leidt tot een hogere betrokkenheid en betere werkresultaten. Bovendien leidt het ook tot positieve emoties en het gevoel van een subjectief welbevinden of geluk. Mensen kijken uit naar situaties en contexten waarin ze kunnen doen waar ze goed in zijn. Ze ervaren dan een hoge mate van voldoening en plezier in de situatie zelf en kijken er met tevredenheid op terug (Dewulf, 2016).

De positieve emotie is de eigenschap van optimaal subjectief welbevinden of geluk. Fredrickson (2004) ontwikkelde de 'broaden-and-build'-theorie, zoals eerder werd aangehaald in deze verkennende probleemanalyse. De centrale boodschap van deze theorie is: 'Het is de moeite waard om positieve emoties te cultiveren, niet alleen als resultaat op zich, maar ook als een manier om psychologische groei en een verbeterd welbevinden te bereiken.' (Dewulf, 2016).

Positieve emoties hebben twee effecten. Ten eerste zorgen ze voor fysieke en mentale energievoorraden op lange termijn. Die voorraden zorgen ervoor dat we sterker in het leven staan, weerbaarder worden, en we beter leren omgaan met tegenslagen en moeilijke situaties (Dewulf, 2016).

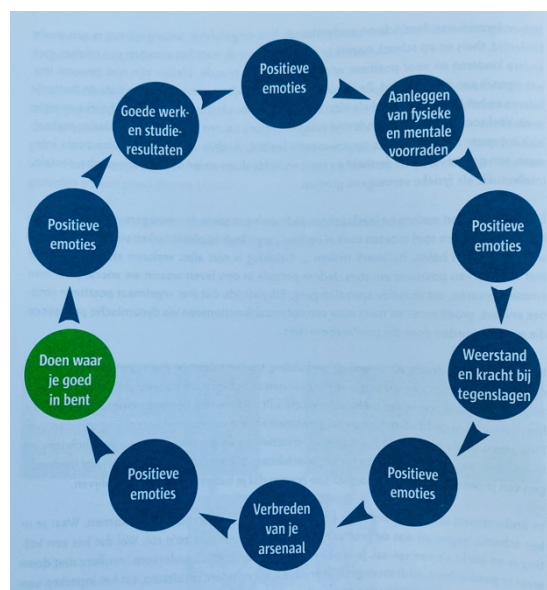
Ten tweede zorgen positieve emoties voor een verbreding van ons arsenaal. Je gaat je gedachten en acties uit één emotie verbreden.

- Vreugde verbreedt naar speelsheid, creativiteit en het verleggen van de eigen grenzen.
- Interesse verbreedt naar de behoefte om iets nieuws te verkennen, naar het beter en sneller opnemen van informatie en ervaringen.
- Tevredenheid verbreedt naar behoefte om meer te genieten van het leven en om daarbij anders naar jezelf en de wereld te kijken (Dewulf, 2016).

Mensen met positieve emoties zullen dus in diverse situaties veel dynamischer omgaan met datgene wat de situatie biedt. Ze halen veel meer uit een moment (Dewulf, 2016).

Deze theorie maakt duidelijk dat positieve emoties werken als een spiraal. Zoals al eerder aangehaald hebben mensen die meer positieve emoties ontwikkelen een grotere veerkracht en weerstand. Hierdoor kunnen ze beter met tegenslagen omgaan. Dit geeft voldoening, wat leidt tot nog meer positieve emoties. Vanzelfsprekend werkt de spiraal ook omgekeerd. Negatieve emoties kunnen op termijn leiden tot een depressie (Dewulf, 2016).

In figuur 3 komen alle begrippen die aan bod zijn gekomen samen. Het maakt niet uit waar je in het schema begint. Het is wel belangrijk dat je weet dat het een ketting is en werkt als een spiraal. Je kunt het schema ook tegengesteld invullen: niet doen waar je goed in bent, zal leiden tot negatieve emoties, leidt tot mindere resultaten enzovoort (Dewulf, 2016).

Figuur 3. De spiraal van positieve emoties (Dewulf, 2016)

1.3 Het praktijkprobleem

Welbevinden is een belangrijk begrip in het onderwijs. Vaak wordt hieraan niet voldoende aandacht besteed binnen de lagere scholen.

Hoe gelukkig voelen kinderen zich in Zuid-Afrika? Jammer genoeg zijn er geen cijfers te vinden die specifiek over het welbevinden van kinderen gaan, maar wel voor de gemiddelde inwoner in Zuid-Afrika. The World Happiness Report van 2020 biedt gegevens over 'gelukkig zijn' in Zuid-Afrika van 2017 tot 2019. In het onderzoek wordt aangegeven hoe gelukkig de gemiddelde inwoner van een land zich voelt. Geluk wordt in het onderzoek aangegeven op een tienpuntenschaal, waarbij nul staat voor ongelukkig en tien staat voor gelukkig. Zuid-Afrika scoort gemiddeld 4.814, dit is minder dan de helft (Helliwell, Layard, Sachs & De Neve, 2020).

Hoe zit dat in Vlaanderen? Hoe goed voelen kinderen in Vlaanderen zich in hun vel? De SIGMA-studie, een onderzoek van de K.U. Leuven waarbij kinderen van het eerste, derde en vijfde middelbaar uit scholen over heel Vlaanderen zijn ondervraagd, toont aan dat het welbevinden van de Vlaamse kinderen zeer laag is. Namelijk één op vijf kinderen geeft in de studie aan zich niet goed in hun vel te voelen. Dit zijn vier kinderen in een klasgroep van 20 leerlingen. (Kirtley, et al., 2019)

Het probleem start meestal niet in het middelbaar, maar begint vaak al eerder. Daarom is het belangrijk dat we ook in de lagere school aandacht hebben voor het mentaal welbevinden van kinderen (Steunpunt Geestelijke Gezondheid, z.d.).

Lagereschoolkinderen spenderen de meeste tijd aan de schoolbanken. Daarom moeten wij als onderwijzers ingrijpen en meer aandacht hebben voor het probleem. Leerlingen worden in de lagere school geconfronteerd met eenzaamheid, de druk om erbij te horen, pestgedrag enzovoort. Zo'n situaties hebben een impact op het mentaal welbevinden van een kind. Het kan het zelfvertrouwen, de veerkracht en de weerbaarheid van een kind aantasten. Als onderwijzer kan je in de klas of op schoolniveau op verschillende manieren werken om het welbevinden van kinderen te stimuleren.

Bovendien beïnvloedt niet enkel het schoolse leven het welbevinden van een kind, ook de thuissituatie speelt een grote rol. Moeilijke thuissituaties zoals een echtscheiding van de ouders, het verlies van een dierbaar persoon en het omgaan met armoede brengen veel pijn en zorgen met zich mee. Kinderen kunnen deze thuissituatie moeilijk loslaten.

Toch is het belangrijk dat leerlingen zich goed in hun vel voelen, omdat het welbevinden nauw samenhangt met de schoolprestaties. Pas wanneer kinderen zich goed in hun vel voelen, kunnen ze tot fundamenteel leren komen. Wanneer het welbevinden van kinderen laag is, zullen hun gedachten tijdens de les sneller afdwalen. Hierdoor zal de betrokkenheid van de kinderen afnemen. Welbevinden en betrokkenheid zijn twee kwaliteitsindicatoren voor het effectieve leerproces van het kind (Laevers, 2016).

Er bestaan al enkele initiatieven op Vlaams niveau om het welbevinden van jongeren te bevorderen. Een voorbeeld hiervan is 'Het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten'. Een van hun bekendste initiatieven is de 'Week tegen pesten'. Ook steunt de Vlaamse overheid een hulpaanbod via telefoon en internet zoals 'Awel'. Hier kunnen kinderen vrijuit en in vertrouwen over hun moeilijkheden praten door te bellen, mailen of chatten

Bovendien zijn er ook al enkele scholen die initiatieven hebben genomen om het welbevinden van de leerlingen te vergroten. Een voorbeeld is de 'babbelbox'. Het is een gezellige ruimte waar leerlingen met elkaar kunnen zitten en babbelen. Ook de 'Conflixers' zijn hiervan een voorbeeld. Ze zijn vrijwillige leerlingen die ervoor zorgen dat alle leerlingen zich goed voelen op hun school, die de handen uit de mouwen steken tegen pesten en uitsluiten.

Er zijn natuurlijk tal van voorbeelden, dit zijn slechts twee bestaande initiatieven om het welbevinden van leerlingen te bevorderen.

1.4 Het onderzoeksdoel

Door te werken aan talentontwikkeling in de klas, willen we het welbevinden van de leerlingen van de Southern Cross Schools vergroten. Het doel op zich is niet werken rond talenten. Het ontdekken en ontwikkelen van talenten van kinderen is een middel om het doel, het welbevinden van de leerlingen te stimuleren, te bereiken.

Het is de bedoeling om een leerkracht goede praktijkvoorbeelden mee te geven hoe ze op school het welbevinden van de leerlingen kan vergroten a.d.h.v. talentontwikkeling. Deze leerkracht kan naderhand de school inspireren door de opgedane kennis en praktijkvoorbeelden te delen.

1.5 De onderzoeksvraag en deelvragen

Onderzoeksvraag: Hoe kunnen we het welbevinden van de leerlingen in de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika stimuleren door te focussen op talentontwikkeling op school?

Vanuit de onderzoeksvraag kan worden afgeleid dat deze bachelorproef bestaat uit twee grote delen, namelijk welbevinden en talentgericht werken. Hieronder vindt u de deelvragen om te komen op een antwoord op de onderzoeksvraag:

Welbevinden

- Wat is de betekenis van welbevinden?
- Hoe kan je welbevinden bevorderen?
- Hoe kan je welbevinden meten?
- Wat is het belang van welbevinden op school?
- Welke visie op welbevinden hebben de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika?
- Wat zijn de verschillen en gelijkenissen op basis van welbevinden in Zuid-Afrika t.o.v. België?

Talentgericht werken

- Wat betekent 'talent'?
- Wat is de visie van Luk Dewulf op talentontwikkeling?
- Wat is de visie van Ferre Laevers (E.G.O.) op talentontwikkeling?
- Is er aandacht voor talentgericht werken in de Zuid-Afrikaanse context?

2 Plannen

Voor dit onderzoek heb ik een tijdsplanning opgesteld (bijlage 1) en verschillende methoden van dataverzameling gebruikt. Allereerst heb ik mezelf verdiept in de literatuur om volgende deelvragen te kunnen beantwoorden:

- Wat is de betekenis van welbevinden?
- Hoe kan je welbevinden bevorderen?
- Hoe kan je welbevinden meten?
- Wat is het belang van welbevinden op school?
- Wat betekent 'talent'?
- Wat is de visie van Luk Dewulf op talentontwikkeling?
- Wat is de visie van Ferre Laevers (E.G.O.) op talentontwikkeling?

Ik heb verschillende tekstbronnen bestudeerd, zowel digitaal, als op papier. Enkele belangrijke bronnen waaruit ik relevante informatie heb kunnen selecteren zijn:

- *Een integrale aanpak welbevinden voor scholen* (Van Zundert, 2014)
- *De preventiepiramide* (De Klerck, 2011)
- *Ik kies voor mijn talent!* (Dewulf, 2016)
- *Talenten in de kijker* (Heylen, Maes & Van Gucht, 2013)

Vervolgens heb ik twee cursussen gevolgd i.v.m. talentontwikkeling. De eerste cursus werd gegeven door Luk Dewulf en Els Pronk. Samen hebben ze een toolbox ontwikkeld met verschillende werkvormen om te werken rond talent bij jonge kinderen. Luk Dewulf is een pedagoog en talentcoach. Hij verdiepte zich in de positieve psychologie en talentontwikkeling. Hij schreef verschillende boeken voor jong en oud om te werken rond talent. Els Pronk heeft verschillende jaren in het onderwijs gewerkt als leerkracht. Ze vindt zelfvertrouwen en veerkracht bij kinderen zeer belangrijk. Els is uiteindelijk uit het onderwijs gestapt en geeft nu trainingen aan kinderen om hun veerkracht te vergroten a.d.h.v. talentontwikkeling. Ze is mede-eigenaar van Blijmetmij! Academie.

De cursus vond plaats in een basisschool die 'kindertalentenfluisteraarschool' wilde worden. Dit label verplicht een school ertoe aandacht te besteden aan talentontwikkeling bij hun leerlingen. De leerkrachten moeten op zoek gaan naar de talenten van elk kind. Het traject duurt drie dagen. Ik heb de eerste dag van het traject gevolgd. Voormiddag was Luk Dewulf aan het woord. Hij gaf het theoretische deel over talentontwikkeling. De inhoud die aan bod kwam was: de theorie over talenten en talentontwikkeling, de groeimindset en de waarderende benadering. Namiddag kwam Els Pronk en zette de theorie om in de praktijk.

De tweede cursus die ik gevolgd heb is 'talentgedreven werken met kinderen'. Dit was een cursus van 16 uur. Er waren dus twee dagen opleiding voorzien. De cursus werd gegeven door Elke Busschots, net zoals Els Pronk, mede-eigenaar van Blijmetmij! Academie. De cursus was een mengeling van theorie en praktijk. Ik leerde over het gebruik van de talentenkaarten en de werkvormen die je hieraan kan linken, het afnemen van talenteninterviews, het ontdekken van de eigen talenten als begeleider en talentgedreven werken vormgeven in de eigen praktijk.

Beide cursussen waren zeer leerrijk voor mijn onderzoek.

Na deze cursussen was ik benieuwd naar een school die al werkte aan talentontwikkeling. Ik ben op bezoek gegaan bij de basisschool De Kleine Prins te Diest, een school die al jarenlang een focus legt op talentontwikkeling. De eerste jaren deden ze dit a.d.h.v. de talentenarchipel van Ferre Laevers, sinds kort zijn ze overgeschakeld naar de 39 talenten van Luk Dewulf. Ik heb een interview (bijlage 2) afgenomen van de directeur van de school. Daarna heb ik een rondleiding gekregen doorheen de school. Ik zag de werking rond talenten overal terugkomen. Het was voor mij een heel mooi voorbeeld voor mijn onderzoek.

Tot slot heb ik tijdens mijn verblijf in Zuid-Afrika een interview (bijlage 3) afgenomen van de directeur, Mickey Viegas, van de Southern Cross Schools. Het interview ging over de focus op welbevinden op school en hoe dat terugkwam in de visie. Daarnaast heb ik ook een vragenlijst afgenomen bij de leerlingen in mijn klas die gebaseerd was op de vragenlijst van de Vlaamse onderwijsinspectie en Goldberg. Verder heb ik het welbevinden van de leerlingen ook geobserveerd volgens het observatieschema van Ferre Laevers. Op die manier heb ik nog meer informatie over het welbevinden op school kunnen verzamelen.

3 Verzamelen en analyseren

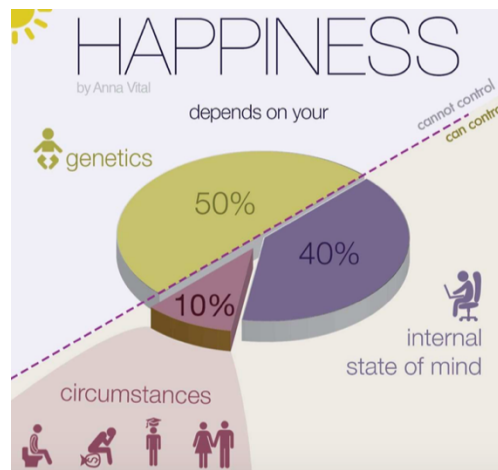
3.1 Wat is de betekenis van welbevinden?

De informatie van deze deelvraag komt uit verschillende bestudeerde tekstbronnen. Van Zundert (2014) verdeelt in het e-boek 'Een integrale aanpak welbevinden voor scholen' het begrip welbevinden onder in het mentaal welbevinden en het fysiek welbevinden. Het mentaal welbevinden wordt verder onderverdeeld in het emotioneel, het psychologisch, het sociaal en het academisch welbevinden (figuur 4). Deze begrippen worden hieronder toegelicht.

Figuur 4. Het begrip 'welbevinden' (Van Zundert, 2014)

Het **emotioneel welbevinden** heeft te maken met 'geluk'. Professor Lyubomirsky (2013) heeft vastgesteld dat het geluk van mensen voor ongeveer 50% genetisch bepaald is. Iedereen beschikt over een basisniveau waarmee je geboren wordt en dat is onveranderlijk. Je zal altijd terugkeren naar dat basisniveau zelfs na tegenwind en opstekers. Daarnaast wordt geluk voor 10% bepaald door de levensomstandigheden (inkomen, gezondheid, huwelijkse status). Ze spelen een rol, maar minder dan doorgaans gedacht. Toch is dit het deel waar we vaak op inzetten. Voor de overige 40% kan je je geluk zelf bepalen. Het welbevinden wordt beïnvloed door hoe we omgaan met situaties en door hoe we in het leven staan. Dit heeft ook te maken met de veerkracht en positieve emoties van mensen, deze zaken komen terug in het **emotioneel** en **psychologisch welbevinden**.

Figuur 5. Hoe wordt geluk bepaald? (Van Zundert, 2014)

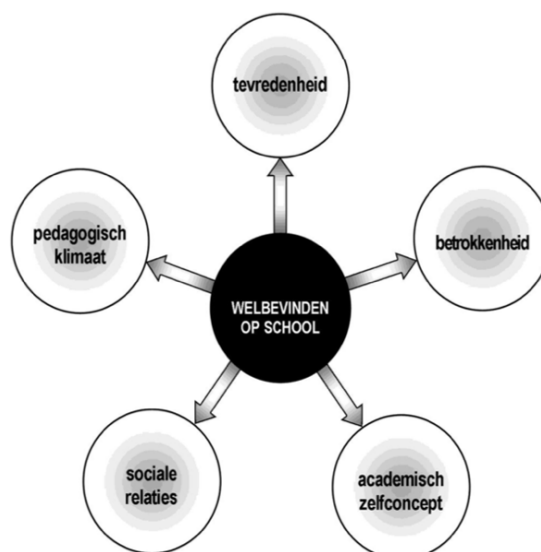
Er zijn dus zaken die we kunnen doen, zowel in ons handelen als in ons denken, om het mentale welbevinden te bevorderen. Er zijn onderzoekers die zich hiermee bezighouden met de onderzoekstak 'de positieve psychologie'.

Al jarenlang ligt de focus binnen de psychologie op wat niet goed gaat en op wat mensen nog niet voldoende onder de knie hebben, de problemen en tekorten. Daar komt verandering in door de stroming van de positieve psychologie. De Amerikaanse grondlegger van de positieve psychologie, Martin Seligman, toont aan dat het ook belangrijk is om te focussen op wat wel goed gaat en op wat mensen wel goed kunnen. Er moet meer aandacht gaan naar het benoemen, stimuleren en ontplooiën van iemands sterke kanten. Het is belangrijk om ons toe te leggen op de positieve emoties, omdat ze een gunstig effect hebben op ons, cognitief, fysiek, emotioneel en sociaal functioneren.

Het cognitief functioneren sluit aan bij het **academisch welbevinden**. Een ongelukkig gevoel en stress hebben een negatief effect op het leervermogen van de mens. In tegenstelling tot negatieve emoties (zoals stress, angst en woede), zetten positieve emoties het leervermogen juist open. Mensen kunnen dan creatiever, integratiever en flexibeler denken. Bovendien wordt informatie sneller en beter verwerkt. Ook zal er sprake zijn van een verhoogde concentratie en aandachtsspanne (Van Zundert, 2014).

Dit sluit mooi aan bij de manier van kijken naar welbevinden door de Vlaamse onderwijsinspectie. Ook hier ligt de focus op het academisch of schoolse welbevinden. In figuur 6 kan u zien dat het welbevinden in de schoolse context een multidimensionaal begrip is. Het resulteert in de volgende vijf dimensies (De Volder & De Lee, 2013):

- de **tevredenheid**: hoe voelen leerlingen zich op school en in de klas;
- de **betrokkenheid**: de manier waarop de leerlingen zich inzetten op klas- en schoolniveau;
- het **academisch zelfconcept**: het beeld dat de leerlingen hebben over hun eigen schoolse kunnen;
- het **pedagogisch klimaat**: de manier waarop leerlingen het klimaat in de school en in de klas waarnemen;
- de **sociale relaties**: de interpersoonlijke relaties met de leerlingen en de leerkrachten op school.

Figuur 6. Welbevinden op school (De volder & De Lee, 2013)

Ook onze sociale relaties die we terugvinden bij het **sociale welbevinden** worden beïnvloed door positieve emoties. We staan meer open voor contact en zijn we beter in staat om contact te maken als we positieve emoties ervaren. We zijn ook vriendelijker, meer empathisch en behulpzamer. Het omgekeerde gebeurt bij negatieve emoties. Dan stellen we ons minder open voor contact en zullen we het minder snel zelf maken. Bovendien zijn we ook minder vriendelijk en behulpzaam, en vatten het gedrag van anderen al snel vijandig op. Kinderen die goed in hun vel zitten zullen minder snel gepest worden of anderen pesten (Van Zundert, 2014).

Door het beleven van positieve emoties gaan mensen zich goed voelen. Daarnaast zijn mensen die veel positieve emoties beleven weerbaarder tegen stress en beter opgewassen tegen moeilijke gebeurtenissen in hun leven, veerkrachtiger dus. Dit sluit aan bij het **psychologisch welbevinden** (Van Zundert, 2014).

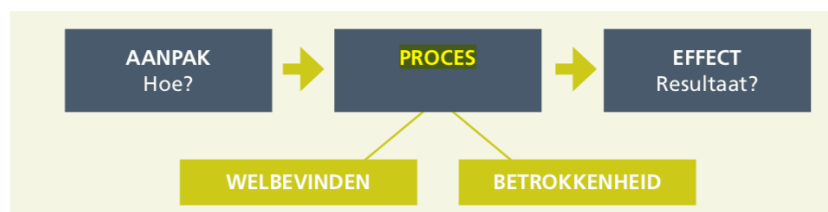
Het **fysiek welbevinden** heeft te maken met de fysieke gezondheid. Door veel positieve emoties te ervaren ben je fysiek gezonder, zal je sneller herstellen van een ziekte en heb je een gezondere levensstijl t.o.v. iemand die weinig positieve emoties ervaart (Van Zundert, 2014). Door dagelijks voldoende te bewegen, voelen we ons goed in ons vel. Hierdoor voelen we ons geestelijk ook beter. Bovendien voelen we ons minder neerslachtig. We kunnen ontstressen en onze geest ontspant. Dit versterkt onze veerkracht (Vlaams Instituut Gezond Leven, 2020).

Door de goede mentale en fysieke gezondheid, aangename relaties en succes op school zal het geluksniveau (en het welbevinden) toenemen.

Ferre Laevers (2016) heeft een andere kijk op welbevinden dan Van Zundert. Hij is de grondlegger van het ervaringsgericht onderwijs. Dit onderwijsconcept gaat uit van een procesgerichte aanpak waarbij betrokkenheid en het welbevinden fungeren als twee kwaliteitsindicatoren voor goed onderwijs voor de leerlingen, dit kan u terugvinden in figuur 7. De denkwijze daarachter is dat kinderen een maximale ontwikkeling doormaken als ze betrokken werken en met plezier naar school gaan. Het kind staat centraal (Laevers et al., 2016).

Volgens Laevers (2016) is welbevinden een ‘procesvariabele’. Het is geen eigenschap, maar een samenspel tussen een situatie en een persoon. Het samenspel brengt iets teweeg in persoon. Het wordt als volgt gedefinieerd.

“Kinderen met een hoog welbevinden beleven plezier, hebben deugd aan elkaar en aan de dingen, ze genieten. Ze stralen vitaliteit en tegelijk ontspanning en innerlijke rust uit. Ze stellen zich open en ontvankelijk op voor wat op hen afkomt. Ze zijn spontaan en durven zichzelf te zijn.” (Laevers et al., 2016)

Figuur 7. Het Aanpak-Proces-Effect model (Laevers, 2016)

Welbevinden houdt volgens Laevers (2016) in dat kinderen zo met hun omgeving kunnen omgaan dat er aan de basisbehoeften wordt voldaan (Maslow, 1943). De mens zal zich steeds gelukkiger gaan voelen bij het bevredigen van meer niveaus. Dus aan hoe meer niveaus voldaan wordt, hoe hoger het welbevinden van de mens zal zijn.

De zes basisbehoeften (Maslow, 1943) zijn:

- lichamelijke behoeften (eten, drinken, beweging, warmte, ...);
- de behoefte aan affectie;
- de behoefte aan duidelijkheid en houvast;
- de behoefte van erkenning;
- de behoefte om ergens bij te horen;
- de behoefte om zichzelf competent te ervaren;
- de behoefte om moreel in orde te zijn en zin te geven aan het leven (zichzelf als 'goed' beleven).

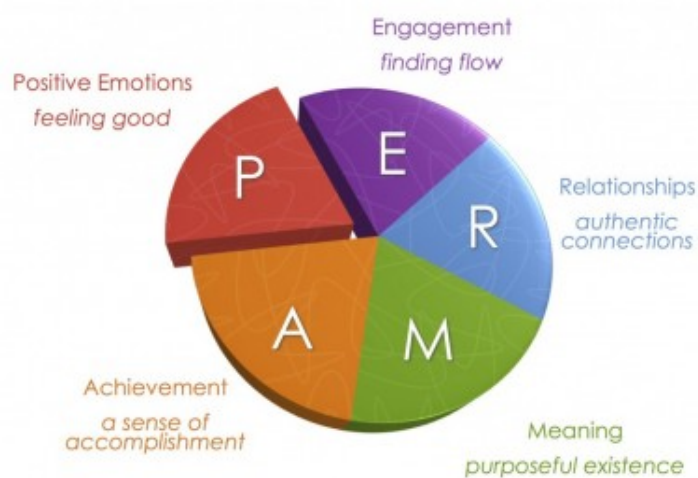
Voorbeeld: De basisbehoefte 'ergens bij te horen' vraagt dat je sociale kennis en vaardigheden ontwikkelt. Je leert hoe je anderen moet benaderen en weet dat je ook rekening moet houden met de behoeften van anderen (Laevers, 2004).

'Kortom: welbevinden krijg je niet door een omgeving die op alles toegeeft. Het vraagt ook iets van de persoon zelf: een actieve participatie en ontwikkeling van vaardigheden en attitudes. Daar werken we aan in het E.G.O. wanneer we merken dat kinderen niet tot welbevinden komen.' (Laevers, 2004)

3.2 Hoe kan je welbevinden bevorderen?

3.2.1 Welzijnstheorie (Martin Seligman): het PERMA-model

Zoals in dit onderzoek al eerder aan bod kwam, wordt Martin Seligman gezien als de grondlegger van de positieve psychologie. Seligman ontwikkelde de PERMA-welzijnstheorie. Volgens Seligman zijn er vijf elementen die een invloed uitoefenen op het welbevinden. Door hierop in te spelen kan je iemands welbevinden vergroten. PERMA is het acroniem voor de volgende vijf belangrijke elementen van welbevinden en geluk: Positive emotion (positieve emoties), Engagement (betrokkenheid), Relations (relaties met anderen), Meaning (het doelbewust bestaan) en Achievement (uitdaging en prestatie) (Mulder, 2018).

Figuur 8. Het PERMA-model (Pascha, 2020)

Positive emotion (Positieve emotie)

Dit element is voor de handliggend als we denken aan welbevinden en geluk. De positieve emoties kwamen al eerder aan bod bij het emotioneel welbevinden. Het is belangrijk dat een kind zich goed voelt. Positieve emoties zijn meer dan enkel glimlachen. Het is een optimistische kijk op de wereld. Deze positieve kijk kan helpen in sociale relaties op school. Positieve emoties kunnen enkel subjectief beoordeeld worden door het kind zelf (Mulder, 2018; Pascha, 2020).

Engagement (Betrokkenheid)

Wanneer kinderen helemaal opgaan in een taak, die ze vol passie en betrokkenheid uitvoeren waardoor ze het gevoel voor tijd volledig verliezen, zitten ze in een toestand van 'flow'. Dit begrip werd al eerder toegelicht in de verkennende probleemanalyse. Het bereiken van deze staat gebeurt natuurlijk wanneer kinderen bezig zijn met activiteiten waar ze van houden of goed in zijn. Het vraagt uithoudingsvermogen en concentratie van de kinderen, maar het levert uiteindelijk grote betrokkenheid en hoge productiviteit op. Net zoals de positieve emoties kan betrokkenheid enkel subjectief gemeten worden (Mulder, 2018; Pascha, 2020).

Relations (Relaties met anderen)

Geluk en welzijn zijn onlosmakelijk verbonden met hechte, zinvolle en intieme relaties. Dit zagen we eerder al bij het sociaal welbevinden. De sociale omgang met mensen en veilige relaties zijn bronnen van positieve emoties en steun, ze leiden tot geluk en welzijn. Het is belangrijk dat je als leerkracht kinderen aanmoedigt om vriendschappen te sluiten en een vriend te zijn waar anderen op kunnen vertrouwen. Dit zal een positief effect hebben op de algemene levenskwaliteit (Mulder, 2018; Pascha, 2020).

Meaning (Het doelbewust bestaan)

Echt geluk vloeit niet voort uit het nastreven van materiële rijkdom. Echt geluk komt voort uit het hebben van betekenis in het leven. Liefhebben en geliefd zijn is een betekenisvol fenomeen. Het inspireert kinderen om te leven en te zorgen voor zowel zichzelf als voor anderen. Een zinvol leven leiden betekent dat een kind zich gaat hechten aan iets groter dan zichzelf. Er is een groter doel in het leven, en hiervan deel uit maken geeft betekenis. Uit onderzoek is gebleken dat vooral religieuze en spirituele kinderen een meer zinvol leven ervaren dan ongelovigen. Een goed voorbeeld hiervan is kinderen laten helpen met voedselpakketten uit te delen in de plaatselijke opvang. Dit is een voorbeeld dat verder gaat dan alleen voor jezelf leven (Mulder, 2018; Pascha, 2020).

Achievement (Uitdaging en prestatie)

De nadruk wordt hier gelegd op prestatie en succes. Het leveren van inspanningen om tot een hogere prestatie te komen staat centraal bij 'achievement'. Het is belangrijk dat we juist haalbare doelen hebben in ons leven en inspanningen leveren om ze te bereiken. Ze dragen bij tot welbevinden en geluk. Prestatie geeft een gevoel van voldoening en trots. Bovendien versterkt het ook het zelfvertrouwen, waardoor het geluk en welzijn toenemen. Deze gevoelens motiveren leerlingen om door te zetten. Het is belangrijk dat je als leerkracht oog hebt voor de kleinste prestaties van je leerlingen en hen laat weten hoe trots je bent. Hoe vaker dit gebeurt, hoe sterker het zelfvertrouwen van een kind wordt. Zelfvertrouwen is belangrijk, het helpt immers bij het opbouwen van veerkracht bij uitdagingen (Mulder, 2018; Pascha, 2020).

3.2.2 De strategieën van Lyubomirsky

In de algemene definitie van welbevinden kwam al ter sprake dat 40% van ons geluk bepaald wordt door hoe we omgaan met omstandigheden. Deze 40% heeft te maken met de veerkracht van een persoon. Door in de schoolcontext in te spelen op die 40% maakbaarheid voor groei en veerkracht kan je het welbevinden van je leerlingen vergroten (Van Zundert, 2014).

Professor Sonja Lyubomirsky heeft talloze studies achter de rug. Ze geeft aan dat er 12 strategieën zijn waarmee we die 40% maakbaarheid kunnen aanspreken, waardoor ons geluksgevoel zal toenemen (Lyubomirsky, 2013). Van Zundert (2014) geeft aan in het e-boek 'Een integrale aanpak welbevinden voor scholen' dat er op basis van de literatuur een strategie is toegevoegd namelijk, ontdekken en inzetten van je unieke kwaliteiten. Hieronder vind je een overzicht van de verschillende strategieën. Sommige strategieën komen overeen met enkele elementen van het PERMA-model van Seligman (2011).

1. Dankbaarheid tonen

Dankbaarheid is niet enkel vriendelijk 'dankjewel' zeggen. Het gaat ook over het stilstaan bij alle goede dingen in het leven en dan komt het gevoel *dankbaarheid* vanzelf. Bovendien maakt het uitdrukken van dankbaarheid naar anderen toe sociale relaties sterker. Ook zijn leerlingen die op school oefenen in dankbaarheid optimistischer, gelukkiger en laten socialer gedrag zien.

2. Copingstrategieën ontwikkelen

Het begrip 'coping' staat in de psychologie voor hoe we omgaan met problemen evenzeer als de stress die daarbij gepaard gaat. Coping heeft een invloed op de veerkracht en het welbevinden van het kind. Het bepaalt dat hoe sneller we problemen of uitdagingen aanpakken, hoe sneller we ons terug beter gaan voelen (terugveren).

Iedereen ervaart wel eens stress, het is onvermijdelijk. De reacties op stress zijn zeer uiteenlopend. Het verschilt van teruggetrokken en stil zijn tot boos en opstandig gedrag. Er bestaan verschillende strategieën om met problemen en stress om te gaan. De ene strategie is al wat gezonder dan de andere.

Enkele ongezonde copingstrategieën zijn: sociaal terugtrekken, overeten, passiviteit, piekeren en zelfbeschadiging. Vaak gaat dit hand in hand met emotionele- en gedragsproblemen.

Gelukkig zijn er ook goede copingstrategieën zoals sociale steun zoeken, over goede probleemoplossende vaardigheden beschikken, de voordelen zien van een "tegenslag" en zaken die onveranderlijk zijn te accepteren. Kinderen die over deze vaardigheden beschikken, ervaren meer welbevinden dan leeftijdsgenoten die deze minder kunnen toepassen.

3. Optimisme cultiveren

Wanneer je optimistisch bent ingesteld verwacht je het beste en zal je de dingen op een positieve manier opvatten. Optimistisch denken is zeer belangrijk. Het leidt namelijk tot een hoog geluksniveau, betere schoolprestaties, een betere fysieke gezondheid en aanvaarding door leeftijdsgenoten.

Het tegengestelde van optimisme is pessimisme. Mensen die pessimistisch denken ontwikkelen sneller depressieve gedachten. Ook zullen pessimistische mensen minder goede copingstrategieën inzetten dan optimistische mensen. Doordat optimistische personen betere copingstrategieën bezitten, zullen ze sneller weer verder kunnen na een tegenslag.

Optimisme is een belangrijk pijler van veerkracht aangezien het samenhangt met een hoge mate van geluk, betere schoolprestaties en acceptatie door leeftijdsgenoten. Optimistisch denken is direct en indirect verbonden aan de verschillende gebieden van welbevinden (academisch, mentaal, sociaal en fysiek welbevinden).

4. Piekeren en sociale vergelijking vermijden

Om een gezonde levensstijl te verkrijgen is het belangrijk om piekeren en sociale vergelijking te vermijden.

Piekeren is te veel nadenken over een probleem. Dit heeft verschillende negatieve gevolgen zoals minder geschikt met een probleem kunnen omgaan, versterkt negatief denken en depressieve symptomen. Naast depressie zijn er nog andere problemen die door piekeren kunnen ontstaan zoals angst, overeten, overdreven alcoholgebruik en zelfbeschadiging. Piekeren wordt gezien als een ongeschikte copingstrategie.

Door jezelf met anderen te vergelijken creëer je gevoelens van ontevredenheid en minderwaardigheid. Door kinderen bewust te maken van deze negatieve gevolgen van piekeren en sociale vergelijking kan je de gevolgen voorkomen of verminderen.

5. Aardig zijn

Het SIRE-onderzoek (2010) toonde aan dat wanneer we zonder meer aardig zijn voor een ander, bijna iedereen daar goedgezind van wordt. Dit is een algemeen gegeven. Anderen gelukkig maken, zelfs al is het een onbekende, heeft ook een invloed op ons eigen welbevinden.

6. Sociale relaties koesteren

Sociale relaties vormen een belangrijk basisprincipe van welbevinden. Ook het PERMA-model verwijst ernaar bij 'relations'. Sociale steun heeft een invloed op het fysiek, academisch en mentaal welbevinden. Daarom is het belangrijk dat elk kind vaardigheden ontwikkelt om die sociale relaties aan te gaan en te onderhouden. De vaardigheden die een kind hiervoor moet bezitten, zijn emotionele en sociale intelligentie, assertiviteit, dankbaarheid, vergeving en compassie. In een schoolcontext kan je inzetten op deze vaardigheden en ze zo versterken.

Het is belangrijk om bij kinderen een gezonde denkstijl te stimuleren van positieve optimistische interpretaties i.p.v. pessimistische negatieve interpretaties over het gedrag van anderen. Dat bevordert een positieve samenwerking, waarbij het koesteren van sociale relaties bijdraagt tot een veilige en leukere sfeer.

7. Leren vergeven

We worden soms gekwetst door iemand die ons nauw aan het hart ligt. Iedereen maakt het wel eens mee. Door verraden te worden, harde woorden of bedrog kunnen we ons verdrietig, boos en wraaklustig voelen. Toch is het belangrijk om te leren loslaten en vergeven, ook al is dat in de meeste gevallen moeilijk. Vergeving heeft namelijk veel positieve effecten zoals je liefdevoller voelen, je eigen geest bevrijden en je krijgt er meer energie van. Dit heeft allemaal dan weer een positief effect op het welbevinden (Wurzer, 2016).

8. Flow-ervaringen versterken

Flow verwijst naar een toestand van volledige betrokkenheid. Je gaat helemaal op in datgene waarmee je bezig bent en vergeet de tijd. De toestand zorgt voor een sterk gevoel van welbevinden en een situatie waarin je optimaal functioneert. Hierdoor zal je sneller en efficiënter leren (Csikszentmihalyi, 1990). Deze strategie hangt nauw samen met het element 'engagement' van Seligman.

9. Bewust genieten van fijne dingen

Door bewust te genieten van fijne dingen, gaan we langer en intenser genieten van die dingen. We leven vaak gewoon op automatische piloot, gaan van her naar der. Beter is om stil te staan bij het 'nu'. Onderzoek toont immers aan dat door bewust te genieten van fijne dingen het welbevinden toeneemt.

10. Je aan je doelen committeren

Iedereen heeft wel een droom of een doel voor ogen, het kan iets kleins of groots zijn. We zagen eerder al bij het element 'achievement' van Seligman dat het nastreven en vastleggen van een doel een invloed heeft op het welbevinden. Een doel biedt richting en structuur in het leven. Bovendien komen we in contact met gevoelens zoals succes, zelfvertrouwen en plezier wanneer we het doel bereiken.

Vervolgens zorgt het nastreven van een doel ervoor dat we onze tijd goed benutten en prioriteiten stellen. Deze zaken vergroten de kans om het doel te behalen. Hoe gelukkig we ons gaan voelen na het behalen van het doel, hangt af van het type doel dat we nastreven. *"Intrinsieke, authentieke, harmonieuze en activiteitgerichte doelen geven meer geluk dan extrinsiek gemotiveerde, niet authentieke en vermijdings- of strijd gerichte doelen."* (Van Zundert, 2014)

Het is belangrijk dat kinderen weten welke doelen gelukkig en welke doelen minder gelukkig maken. Leerkrachten moeten leerlingen aansporen om eens na te denken over welke doelen zij nastreven. Vervolgens is het ook belangrijk dat een leerkracht leerlingen ondersteunt die gedachten hebben die het behalen van het doel verhinderen ("Dit lukt me nooit"). Dit sluit ook aan bij de strategie optimisme cultiveren.

11. Geloof en/of spiritualiteit beoefenen (zingeving)

Dat het beoefenen van een geloof of spiritualiteit invloed heeft op het welbevinden kwam ook al eerder aan bod bij het element 'meaning' van het PERMA-model. Door te geloven dat moeilijke situaties er zijn voor een reden zullen mensen gemakkelijker kunnen omgaan met deze situaties. Daarnaast zorgt dit geloof ook voor een sneller herstel. Deze mensen passen een 'straffe' copingstrategie toe, namelijk *benefit finding*. Deze strategie staat voor het zoeken naar de voordelen bij tegenwind. Natuurlijk kan je niemand dwingen tot zingeving, maar je kan mensen er wel bewust van maken.

12. Zorgen voor je lichaam en geest

Een gezonde geest in een gezond lichaam. Onze fysieke gezondheid heeft een rechtstreeks effect op onze geestelijke gezondheid, en omgekeerd. Er zijn al veel scholen die al heel wat initiatieven op poten hebben gezet om te werken aan de lichamelijke gezondheid van kinderen. Denk maar aan de turnles, bewegingstussendoortjes, One Mile A Day, Tutti Frutti en voorlichting over voldoende slaap, goede voeding en seksualiteit. Aandacht voor je lichamelijke gezondheid is belangrijk. Sporten kan op langere termijn een beter medicijn zijn dan antidepressiva om depressieve symptomen te verminderen.

Ook aan een gezonde geest wordt vaak te weinig aandacht besteed. Toch kunnen mensen met een goede geestelijke gezondheid beter omgaan met ziekte en lichamelijke beperkingen. Bovendien worden deze mensen minder snel ziek en herstellen ze sneller.

13. Ontdekken en inzetten van je unieke kwaliteiten

We hebben allemaal sterke kwaliteiten, alleen zijn we ons er dikwijls niet van bewust. Dit komt omdat er te vaak de focus wordt gelegd op de minder sterke kanten van een persoon. Toch is het belangrijk dat we onze unieke kwaliteiten kunnen inzetten, omdat dit bijdraagt tot meer bevrediging en een hoger welbevinden. Vervolgens heeft het ook een positief effect op de werkprestaties van kinderen op school en van werknemers op de werkvloer.

Kortom het inzetten van je sterke kwaliteiten zorgt voor meer plezier, motivatie en energie. Ook helpt het om de minder sterke kwaliteiten van een persoon te compenseren.

3.3 Korte conclusie

Welbevinden is een begrip dat vaak terugkomt in het onderwijs. Van Zundert (2014) deelt het begrip op in twee grote aspecten: het mentaal welbevinden (emotioneel, psychologisch, sociaal en academisch welbevinden) en het fysiek welbevinden.

De onderwijsinspectie onderzoekt het academisch/ schools welbevinden. Volgens de inspectie zijn er vijf dimensies die een invloed uitoefenen op het schoolse welbevinden namelijk: de tevredenheid, de betrokkenheid, het academisch zelfconcept, het pedagogisch klimaat en de sociale relaties.

Ferre Laevers (2016) heeft een andere kijk op het begrip 'welbevinden'. Hij vindt dat betrokkenheid en welbevinden fungeren als kwaliteitsindicatoren in het onderwijs. Laevers stelt dat welbevinden voortvloeit uit het bevredigen van de basisbehoeften (Maslow, 1943). Aan hoe meer niveaus/ basisbehoeften we voldoen, hoe gelukkiger we ons gaan voelen.

Voor 40% hebben we zelf ons welbevinden in handen. Die 40% heeft te maken met hoe we omgaan met moeilijke en complexe situaties. Dit hangt samen met de veerkracht van een mens. Er zijn verschillende strategieën om in te spelen op die 40% maakbaarheid. Door hierop in te spelen kan je het welbevinden bevorderen. De strategieën vragen niet veel werk en zijn gemakkelijk toe te passen in de praktijk. Een deel van de strategieën overlappen het PERMA-model van Seligman (2011).

In dit onderzoek zal er vooral gefocust worden op de strategie 'ontdekken en inzetten van je unieke kwaliteiten'. Door deze strategie in het onderwijs toe te passen, kan je indirect ook inspelen op andere strategieën zoals 'flow-ervaringen versterken'. Ook zal er sprake zijn van de 'P' van het PERMA-model, namelijk positieve emoties.

3.4 Hoe kan je welbevinden meten?

3.4.1 Literatuuronderzoek

Eerder in dit onderzoek kwam de kijk op het schoolse welbevinden van de Vlaamse onderwijsinspectie al aan bod. De Vlaamse onderwijsinspectie voert een onderzoek om het welbevinden in de verschillende Vlaamse scholen (basisscholen, secundaire scholen en buitengewoon onderwijs) na te gaan d.m.v. een schriftelijke vragenlijst (bijlage 4). Een afname van de vragenlijst is niet verplicht, maar wordt wel aangeraden. Als school kan je jouw resultaten dan vergelijken met het Vlaamse gemiddelde. De resultaten kunnen helpen om de interne kwaliteitszorg bij te schaven. De vijf dimensies, die eerder aan bod kwamen, vormen de basis van de vragenlijst. De vragenlijst bestaat uit 28 stellingen. Er zijn vier tot zes stellingen per dimensie. De lijst werkt met een vierpuntenschaal (nooit, meestal niet, meestal wel en altijd) (De Volder & De Lee, 2013).

Een andere vragenlijst (bijlage 5) om het welbevinden van de kinderen te meten is de Wellbeing and Social Safeness Questionnaire (WSSQ) van Goldberg (2019). Hij gaat specifiek naar het welzijn van kinderen. Hij vindt dat twaalf concepten een invloed uitoefenen op het welbevinden van een kind. Deze concepten werden vertaald naar items (vragen) in de vragenlijst. Dit zijn de twaalf concepten waar de vragen over gaan: positieve gevoelens, tevredenheid met het leven, vitaliteit, optimisme, veerkracht, relaties met anderen, zelfwaardering, autonomie, betekenis in het leven, positiviteit en ervaringen met pesten en veiligheid (Goldberg, 2019).

De formulering van de vragen van de WSSQ is opzettelijk beknopt en concreet, om de vragen begrijpelijk te maken voor jonge kinderen. De lay-out van de WSSQ is op kindniveau uitgewerkt: het omvat vijf emoticons met bijpassende kleuren (bijlage 6) (Goldberg, 2019).

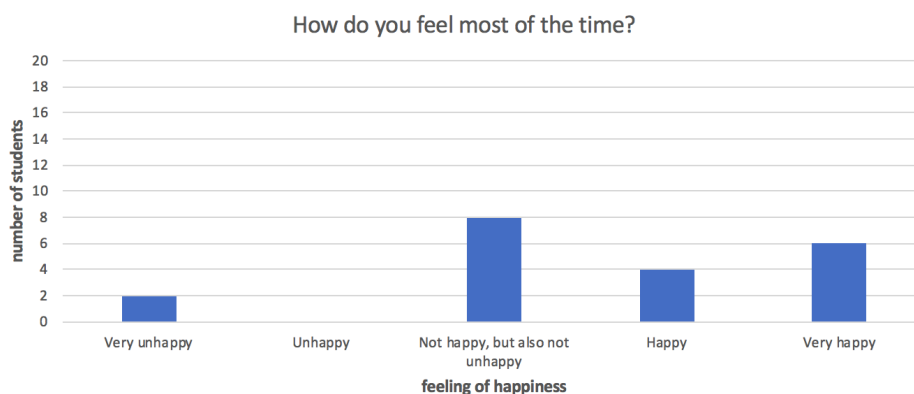
Ondanks dat gevoelens subjectief zijn, kan je ook volgens Ferre Laevers (2016) welbevinden meten. Door als observator de juiste signalen op te vangen en zich in te leven in een kind kan je het niveau van welbevinden bepalen. Laevers heeft een vijf-puntenschaal (bijlage 7) ontwikkeld om uitspraken te kunnen doen over het welbevinden. De schaal gaat van niveau 1 (uitgesproken laag welbevinden) tot niveau 5 (uitgesproken hoog welbevinden). Zoals eerder vermeld kan welbevinden zich op verschillende manieren uiten, maar wat onmiddellijk opvalt, is plezier en genot. Nog enkele andere signalen om een uitspraak te doen over het welbevinden zijn: energie, levenslust, mimiek, spontaniteit, ontspannen en innerlijke rust (Laevers, 2016).

3.4.2 Praktijkonderzoek

Om data te verzamelen over het welbevinden van de leerlingen van grade 2 in de Southern Cross Schools heb ik op basis van de vragenlijst van de Vlaamse onderwijsinspectie in combinatie met de WSSQ van Goldberg een nieuwe vragenlijst (bijlage 8) ontwikkeld. Deze nieuwe vragenlijst bevat vragen en dimensies/ concepten van de Vlaamse onderwijsinspectie en van de WSSQ.

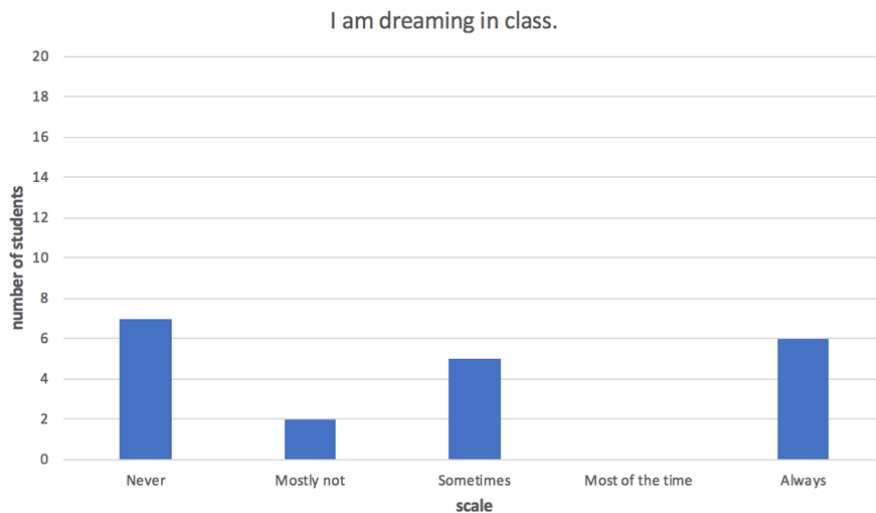
Twintig leerlingen van grade 2 vullen deze gesloten vragenlijst schriftelijk in. De leerkracht leest de 21 verschillende vragen voor, omdat nog niet alle kinderen goed kunnen lezen. De vragenlijst maakt gebruik van de emoticons van de WSSQ. Dit is makkelijker, duidelijker en aantrekkelijker voor jonge kinderen.

De vragenlijst werd in het begin van mijn stageperiode afgenomen als nulmeting voor mijn onderzoek. Hieronder vindt u enkele resultaten.

Figuur 9. Overzicht van de antwoorden geformuleerd door de respondenten (Claes, 2020)

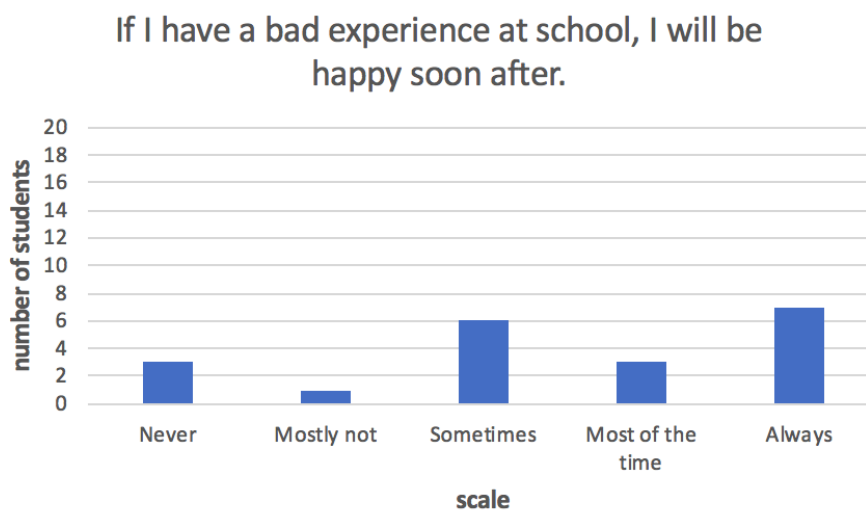
Deze vraag heeft te maken met het beleven van positieve emoties. We zien dat de helft van de klas goed scoort (happy of very happy). Deze kinderen genieten, hebben plezier, lachen, zingen en maken contact. We kunnen ook afleiden uit de grafiek dat twee kinderen helemaal niet gelukkig zijn en acht kinderen zich niet speciaal gelukkig voelen, maar ook niet ongelukkig. Kinderen die zich ongelukkig voelen zullen meer negatieve emoties beleven. Het is belangrijk dat er in de klas wordt gefocust op het beleven van positieve emoties, want het beleven van deze emoties draagt bij tot een hoger welbevinden.

Figuur 10. Overzicht van de antwoorden geformuleerd door de respondenten (Claes, 2020)

Deze vraag peilt naar de betrokkenheid van de leerlingen. We leiden uit de grafiek af dat meer dan de helft van de klas (always of sometimes) regelmatig afgeleid is. Activiteiten die kinderen niet interessant vinden zullen ook niet zorgen voor een hoge betrokkenheid. De kinderen zijn minder gemotiveerd om aan een activiteit te beginnen en door te zetten. Bovendien hebben ze ook vaak geen plezier in het actief exploreren. Dit zorgt dus voor een lager welbevinden.

Hier kan zeker nog op ingespeeld worden. Het is belangrijk om de betrokkenheid van de kinderen te stimuleren. Dit kan door op zoek te gaan naar wat kinderen graag doen en goed doen. Vaak is er bij deze activiteiten sprake van een hogere betrokkenheid en meer plezier.

Figuur 11. Overzicht van de antwoorden geformuleerd door de respondenten (Claes, 2020)

Deze vraag heeft te maken met de veerkracht van de leerlingen. We zien dat de meningen verdeeld zijn. De helft van de kinderen heeft gekozen voor altijd of meestal wel. Dit is zeer goed, want zoals we eerder al zagen heeft veerkracht een grote invloed op het welbevinden. Jammer genoeg hebben enkele leerlingen gekozen voor nooit of meestal niet. Bovendien zijn er ook een aantal leerlingen die soms hebben aangeduid. Dit betekent dat er toch nog meer kan ingezet worden om de veerkracht van de leerlingen te bevorderen.

Naast het afnemen van de vragenlijst, heb ik ook enkele observaties gedaan a.d.h.v. het observatieschema van Ferre Laevers (bijlage 7) om het welbevinden van de kinderen in kaart te brengen. Over het algemeen kunnen we in de klas van grade 2 spreken van een hoog welbevinden. De meerderheid van de kinderen geeft signalen zich goed te voelen. Deze kinderen zijn blij en opgewekt. Ze zien er ontspannen uit en vertonen geen tekenen van stress. Ook hebben deze kinderen een stralende blik en tonen ze levenslust. Er zijn echter wel enkele uitzonderingen in de klas, kinderen die zich zichtbaar minder goed in hun vel voelen. Deze drie tot vier leerlingen zou ik eerder plaatsen onder niveau 2, laag welbevinden. Je merkt dat deze leerlingen weinig emoties van blijdschap of plezier tonen. Ze zijn snel verdrietig of boos. Deze kinderen liggen vaak met hun hoofd op de bank en zijn niet betrokken tijdens de les. Bovendien zijn hun contacten met de andere leerlingen niet diepgaand.

3.5 Wat is het belang van welbevinden op school?

3.5.1 Gelukkige kinderen = gelukkige leraren

In de klas inzetten op gelukkige kinderen heeft niet enkel een positieve invloed op de leerlingen, maar verrassend genoeg ook op de leerkrachten. Gelukkige kinderen staan voor gelukkige leraren en omgekeerd (Van Zundert, 2014).

In de algemene definitie kwam al aan bod dat negatieve emoties zoals stress, verdriet, frustratie en angst geen goede invloed hebben op het leren en functioneren van een kind. Kinderen kunnen dan minder goed nadenken en redeneren. Terwijl positieve emoties, die loskomen wanneer kinderen dingen doen die ze graag doen en die hen energie geven, het leervermogen optimaliseren. Door in te zetten op positieve emoties en dus op het welbevinden van een kind, zal het kind betere schoolresultaten kunnen behalen. Onderzoek stelt vast dat het inzetten op sociaal-emotioneel leren, de leerprestaties met 11% kunnen toenemen (Van Zundert, 2014).

Je aan je doelen committeren is belangrijk om het welbevinden te bevorderen, dit las u al eerder in punt 10 van de verschillende strategieën van Lyubomirsky (2013). Door het behalen van een doel, leerlingen een proces laten afleggen en zien groeien volgens hun eigen leercurve, beleven leerkrachten allerlei positieve emoties zoals succes, plezier en trots. Waardoor ook het welbevinden van de leerkrachten vergroot.

Bovendien laten leerlingen met een hoger welbevinden een positievere attitude zien tegenover de school en hun leerkrachten. Hierdoor zullen leerkrachten zich ook beter in hun vel voelen t.o.v. een leerling die met een negatieve attitude tegenover de leerkracht zit (Van Zundert, 2016).

Niet enkel gelukkige kinderen zorgen voor gelukkige leraren. Gelukkige leraren zorgen ook voor gelukkige kinderen. Door in te zetten op het welbevinden van de leerkrachten zullen de leerkrachten gemotiveerd en doeltreffend kunnen lesgeven. Kinderen die aanvoelen dat hun leerkracht gelukkig is, voelen zichzelf vaak ook gelukkiger. Bovendien zijn leerkrachten in de basisschool rolmodellen voor hun leerlingen. Als leerlingen hen leuk vinden, gaan ze vervolgens liever naar school en voelen ze zich ook beter in hun vel (Beel, 2017).

3.5.2 Integrale aanpak

Vaak worden op scholen eenmalige initiatieven opgestart om het welbevinden van hun leerlingen te bevorderen. Deze preventieve initiatieven kunnen effectief zijn, maar de kans is groot dat het geleerde niet zal blijven hangen. Zelfs wanneer de initiatieven als effectief ervaren worden, is dit slechts van korte duur. Na enige tijd zal het effect uitdoven (Van Zundert, 2014).

Om het welbevinden van de leerlingen en de leerkrachten duurzaam te vergroten is het noodzakelijk om welbevinden op te nemen in het beleid van de school. Je kan het welbevinden expliciet en impliciet bevorderen. Expliciete bevordering kan door goede trainingen te geven aan leerkrachten en leerlingen en het opnemen van afzonderlijke programma's in het curriculum. Er zijn verschillende leerlijnen ontwikkeld om de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen te bevorderen. Impliciete bevordering kan door het bevorderen van het positief team- klas- en schoolklimaat. Deze context bezit ook de ethos, organisatie, communicatie (binnen het schoolteam, maar ook naar ouders toe) en het pedagogische handelen van de school (Van Zundert, 2014).

Alles wat gebeurt binnen een integrale aanpak is extra krachtig. We noemen dit ook wel whole-school-approach. Dit komt omdat iedereen betrokken is en elkaar hierin kan versterken. Een schoolbrede aanpak heeft dan ook een gunstiger effect op de mentale gezondheid van kinderen dan eenmalige preventieprogramma's (Van Zundert, 2014).

3.5.3 De verschillende niveaus van de preventiepiramide

Figuur 12. De preventiepiramide (Provincie Limburg, z.d.)

De preventiepiramide is ontworpen door Johan Deklerck (2011). Het is een voorbeeld van een whole-school-approach. Het preventiekader wordt veel gebruikt om het welbevinden van de leerlingen op school te vergroten en problemen te voorkomen. Het kader omvat vijf niveaus (niveau 0 tot 4). Niveau 0 omvat de ruime context waarbinnen een school functioneert. De andere vier niveaus zijn actieniveaus (Deklerck, 2011).

De zorg om welbevinden betekent echter meer dan enkele probleemoplossende initiatieven. Preventie betekent het 'voorkomen' van een probleem. Werk maken van welbevinden veronderstelt in de eerste plaats dat men problemen wil voorkomen. Dat kan door de focus te leggen op het verbeteren van de levenskwaliteit en aandacht te besteden aan de kwaliteit van omgaan en samenleven (Depondt, 2007).

Een fundamentele aanpak is een combinatie van:

- *Leefklimaatbevorderende initiatieven*: dragen bij tot een aangenaam leefklimaat en het welzijn van iedereen.
- *Probleemvoorkomende initiatieven*: zijn eerder gericht op het versterken van de draagkracht en het beperken van de aanwezige risico's bij risicodragers.
- *Probleemaanpakende initiatieven*: zijn gericht op wat fout liep en op de directbetrokkenen (Depondt, 2007).

Niveau 0: De samenleving in haar sociale, politieke en ecologische dimensie

Sociale, politieke, economische of ecologische factoren bevorderen of limiteren wat op een school mogelijk is. Een school fungeert binnen de brede maatschappelijke context. Wat zich binnen dit niveau afspeelt heb je als school niet in de hand (flyer welbevinden).

Niveau 1: Leefklimaatbevordering

Niveau 1 is het fundamentele niveau, de basis voor een goed preventiebeleid. Het heeft als doel het **leefklimaat** op school te **verbeteren**. Op klas-, team- en/of schoolniveau worden initiatieven genomen om het welbevinden te versterken. Deze initiatieven maken dat iedereen zich veilig en op z'n gemak voelt. Er is plaats voor humor, goed persoonlijk contact en een open sfeer. Samen werken en samen leven verloopt op een vlotte en aangename manier. Deze indirecte aanpak draagt bij tot de kwaliteit van de andere niveaus (4 – 3 – 2) (Deklerck, 2011).

Voorbeelden: Coöperatief leren, co-teaching, een verzorgde schoolinfrastructuur, groene, milieuvriendelijke of duurzame schoolomgeving, activiteiten na de lessen, activiteiten tijdens de pauzes, verjaardag vieren in de klas, snoezelhoek waar de kinderen boekjes kunnen lezen, klaslied, ...

Niveau 2: Algemene preventie maatregelen

Maatregelen genomen op niveau 2 zijn algemene preventie maatregelen die de leerlingen, de leerkrachten, de ouders en de school versterken. Bovendien stimuleren deze maatregelen ook positief gedrag. Problemen als pesten, geweld en agressie worden op een positieve manier benaderd. Dit kan bijvoorbeeld door werkvormen waar samenwerking centraal staat of door rustmomenten in te lassen. Hier ligt de **klemtoon op** al wat bijdraagt tot het **versterken van de sociale competenties**, de zorghouding, de weerbaarheid, de **draagkracht** en het probleemoplossende vermogen van kinderen, leerkrachten en ouders. Deze maatregelen zijn niet-probleemgericht met een preventief doel en effect (Deklerck, 2011).

Voorbeelden: Duidelijke klasafspraken, samenstelling klasgroep, werken aan gevoelens in relaties, werken aan sociale vaardigheden, ...

Niveau 3: Specifieke preventie maatregelen

Niveau 3 omvat de specifieke preventie maatregelen, dit zijn de rechtstreekse maatregelen bedoeld om **specifieke problemen te voorkomen**, zoals bijvoorbeeld, pesten, agressie, conflicten of ongezonde voedingsgewoonten. Deze maatregelen wenden zich op de aanpak van risico- of probleemsituaties. De antwoorden op de problemen zijn probleemgericht (Deklerck, 2011).

De specifieke preventie maatregelen doen er alles aan om te vermijden dat een welbepaald probleem zich zal voordoen (bijvoorbeeld pesten). Ook biedt men de mogelijk betrokkenen inzichten en vaardigheden aan om een probleem (bijvoorbeeld echtscheiding van ouders) beter aan te kunnen (Deklerck, 2011).

Voorbeelden: Assertiviteits- en faalangsttrainingen, een week-tegen-pesters, workshop rond rouwverwerking, echtscheiding, ...

Niveau 4: Probleemaanpak

Niveau 4, probleemaanpak, is de laatste trap van de preventiepiramide en bevindt zich aan de piramidetop. Op dit niveau stelt er zich een probleem waarbij men probeert om de aanwezige schade ongedaan te maken, te herstellen en te voorkomen. De aanpak richt zich hier tot de directe stopzetting en **curatie** van het **probleem**. De aandacht gaat logischerwijs uit naar de direct betrokkenen. Het doel is zo snel mogelijk de kern van het probleem aan te pakken én herhaling ervan te vermijden. Het model van de preventiepiramide maakt zichtbaar dat de onderliggende 'actieniveaus' de hoger geplaatste niveaus helpen dragen (Deklerck, 2011).

Voorbeelden: Pestproblematiek aanpakken via de No-Blame methode, een time-outhoek creëren voor bepaalde leerlingen, een rouwmoment in de klas n.a.v. een sterfgeval op school, een gedragskaart, een herstelgericht kringgesprek, ...

Een schoolbeleid dat gericht is op het versterken van het welbevinden kan maatregelen op alle niveaus bevatten.

- De maatregelen op niveau 1 en 2 zorgen ervoor dat het welbevinden vergroot of op zijn minst **meer kansen** krijgt: de **niet-probleemgerichte** aanpak.
- De maatregelen op niveau 3 en 4 focussen eerder op het **herstellen** en **beveiligen** van het welbevinden: de **probleemgeoriënteerde** aanpak (Depondt, 2007).

3.6 Welbevinden in de Zuid-Afrikaanse context

3.6.1 Welke visie op welbevinden hebben de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika?

Via een bevraging van de directeur, Mickey Viegas, heb ik informatie verzameld over de visie op welbevinden in de Southern Cross Schools. De school vindt het welbevinden van de leerlingen zeer belangrijk. Dit komt ook terug in de visie van de Southern Cross Schools.

“Through a deep commitment to ethos and soul of the school, we achieve our projected growth and unique educational outcomes utilising a nature-based schooling system.”

De woorden 'ethos and soul' staan voor het werken aan welbevinden en welzijn binnen de school. Het is dan ook een van de pijlers van de school. Focussen op het emotionele vinden zij zeer belangrijk. De school wil voor elk kind een positief leefklimaat creëren en heeft al enkele initiatieven ontwikkeld om het welbevinden te verhogen (M. Viegas, persoonlijke communicatie, 27 februari 2020).

- Family groups: een familie is een mix van kinderen uit verschillende leerjaren. Het oudste kind is de leider in de familie. Elke vrijdag krijgen de kinderen een kwartier om in hun familie de schoolweek te overlopen. Wat was er leuk? Wat was er minder leuk? Op de speelplaats kunnen de jongere kinderen ook altijd terecht bij hun oudere familieleden wanneer er een probleem is of als ze zich uitgesloten en alleen voelen.

- Care Cluster: wekelijks hebben de kinderen een care cluster in hun klas. Tijdens dit vak gaan de kinderen in een kring zitten. Één onderwerp/ vraag staat centraal tijdens deze les. Het is de bedoeling dat de kinderen zich in het onderwerp inleven en eventueel hun ervaringen hierover delen. Andere leerlingen steunen de persoon die aan het woord is. Mogelijke onderwerpen zijn: verlies, eenzaamheid, pesten, vriendschap enzovoort.
- Assembly: elke vrijdagochtend is er een bijeenkomst voor de leerlingen, leerkrachten en (groot)ouders. Iedereen is welkom. Tijdens de bijeenkomst worden enkele leerlingen in de bloemetjes gezet. Elke leerkracht mag één green-award uitreiken aan een leerling die iets bijzonders heeft gedaan afgelopen week. De kinderen die een award verdiend hebben mogen vooraan komen staan en krijgen een luid applaus van alle toeschouwers.
- Signatures: alle leerlingen kunnen handtekeningen verdienen. Ze kunnen deze bemachtigen door vriendelijk te zijn, zich aan de regels te houden of door goed te werken in de klas. Wanneer ze vijf handtekeningen hebben verzameld wordt hun naam vrijdagochtend tijdens de *assembly* afgeroepen. De focus ligt hier echt op het belonen van goed gedrag en niet op straffen.
- Goodmorning: een goede relatie tussen de klasleerkracht en de leerling zorgt voor een beter welbevinden. Elke ochtend worden de leerlingen persoonlijk begroet voordat ze de klas binnengaan. Ze mogen dan ook kort iets vertellen.
- Teachers are like parents: zoals hierboven beschreven is de relatie tussen leerkracht en leerling zeer belangrijk. De leerkrachten worden dan ook gezien als ouders door de leerlingen. De leerlingen gaan met hun zorgen naar de leerkracht. De leerkrachten zien wanneer de kinderen niet goed in hun vel zitten. Ook fysiek contact zoals knuffelen is hier dan ook geen probleem.

De school vindt het belangrijk om het welbevinden van de leerlingen regelmatig te meten. Dit doen de leerkrachten door hun leerlingen dagelijks te observeren. Het observeren gebeurt niet volgens een observatieschema. De leerkrachten kijken louter naar de lichaamshouding en gelaatsuitdrukking van elk kind. Daar kan je al veel uit afleiden vertelde Viegas (M. Viegas, persoonlijke communicatie, 27 februari 2020). Leerkrachten voelen de sfeer van de kinderen aan.

Niet alleen door observaties wordt het welbevinden gemeten vertelt Viegas (persoonlijke communicatie, 27 februari 2020). De Southern Cross Schools zijn lid van ISASA (The Independent Schools Association of Southern Africa). Dit is de grootste en oudste ledenorganisatie voor privéscholen in de regio. Elk lid van ISASA moet elke zes jaar een verplichte kernevaluatie van IQAA (Independent Quality Assurance Agency) doorlopen. Dit doen ze om de kwaliteit van het onderwijs in de school na te gaan. Dit onderzoek is niet enkel gericht op het cognitieve aspect, maar er is zeker ook aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Er is een focus op het welbevinden van de leerlingen en leerkrachten.

Deze evaluatie houdt het volgende in:

- Een schriftelijke opiniepeiling voor ouders, leerlingen en medewerkers.
- Een evaluatie van het lesgeven en leren, en het functioneren van de school door bezoeken in de klas.

Deze drie basisvragen sturen het evaluatieproces van IQAA:

- **Hoe doet de school het?**
Wat zijn de doelen van de school? Wat zijn de sterke en zwakke punten en wat moet er worden verbeterd?
- **Hoe weten we dat?**
IQAA kijkt naar het bewijs en gebruikt kwaliteitsindicatoren om te helpen een oordeel te vellen over de kwaliteit van het onderwijs.
- **Wat gaan we nu doen?**
We rapporteren het bewijsmateriaal dat tijdens het evaluatieproces is verzameld. IQAA doet aanbevelingen voor ontwikkeling en verbetering.

Naderhand kunnen de scholen hun resultaten vergelijken met andere scholen in Zuid-Afrika. Ze kunnen hun werkpunten inschatten en hierin verbeteren. Bovendien kunnen ze ook zien wat hun sterke punten zijn als school en hier verder op blijven inzetten.

3.6.2 Wat zijn de verschillen en gelijkenissen op basis van welbevinden in Zuid-Afrika t.o.v. België?

Uit verschillende observaties kan ik volgende verschillen en gelijkenissen op basis van welbevinden afleiden. Een opvallend verschil is de informele band tussen de leerkracht en de leerlingen. De leerkrachten zijn een soort ouder voor de kinderen. Fysiek contact zoals knuffelen en kinderen op de schoot nemen wordt daar ook niet als abnormaal beschouwd. Ze nemen de tijd om alle leerlingen elke ochtend opnieuw persoonlijk te verwelkomen met het 'goodmorning system'. Dit geeft de leerlingen een fijn gevoel, want ze weten dat ze gezien zijn. De leerkracht kan hiermee meteen peilen naar hoe kinderen zich die dag voelen. In België wordt er ook veel aandacht besteed aan een goede band tussen de leerlingen en de leerkracht, toch is er meer afstand tussen beiden. Tijdens mijn stage-ervaringen heb ik gemerkt dat alles in de ochtend vooruit moet gaan, er is eigenlijk geen tijd om de kinderen persoonlijk goedemorgen te wensen. Vaak wordt er wel op maandagochtend een onthaal voorzien waarin elke leerling mag vertellen over zijn of haar weekend.

Een tweede verschil is dat de schoolse aanpak in Zuid-Afrika om het welbevinden van de leerlingen te vergroten diep ingeworteld zit in de visie van de school. De kinderen zijn vertrouwd met deze 'heleschoolbenadering': over heel de school en in elke klas worden dezelfde principes toegepast. Een voorbeeld hiervan is het vak 'care cluster': vanaf de kleuterklas tot in het secundaire onderwijs krijgen de leerlingen wekelijks een schoolvak dat focust op het sociaal-emotioneel welbevinden. In mijn stageperiodes in België heb ik gemerkt dat er zeker aandacht is voor het welbevinden van elk kind. De aanpak om het welbevinden van kinderen te bevorderen wordt vaak echter in elke klas anders aangepakt. Ik kan dus niet spreken van een 'heleschoolbenadering'.

Een derde verschil ligt in het bevorderen van de band tussen de leerlingen van verschillende leeftijden. Dit wordt in de Southern Cross Schools bevorderd a.d.h.v. hun 'family groups'. Het geeft jonge kinderen een veilig gevoel dat ze altijd op iemand kunnen rekenen op de speelplaats. De band tussen de jonge en oudere kinderen is daardoor sterker. In België zie je volgens mijn stage-ervaringen op de speelplaats hoofdzakelijk spel ontstaan tussen leeftijdsgenoten. Er wordt gefocust op de band tussen klasgenoten en niet zozeer tussen verschillende leerjaren.

Een gelijkenis die zeer duidelijk is, is de visie op belonen en straffen. In de Southern Cross Schools willen ze de leerlingen die goed gedrag vertonen belonen door een signature te geven. Door een leerling te belonen, zullen de andere leerlingen dit opmerken en zelf ook goed gedrag vertonen. De andere leerlingen gaan gewenst gedrag vertonen, omdat ze ook graag een signature willen. Ze proberen dus goed gedrag te verkrijgen door kinderen te belonen en niet door hen te straffen. Ook in België ligt hier de focus op. Er bestaan talloze beloningssystemen die inzetten op positieve bekrachtiging. Het welbevinden wordt gestimuleerd door kinderen op te merken die goed gedrag vertonen en hun een beloning te geven. Deze kinderen beleven dan positieve emoties en het gedrag zal zich herhalen. Dit is conditionering van gedrag.

3.7 Korte conclusie

Welbevinden kan je meten a.d.h.v. een vragenlijst of via een observatieschema.

De vragenlijst van de onderwijsinspectie en de Wellbeing and Social Safeness Questionnaire (WSSQ) van Goldberg zijn twee vragenlijsten die peilen naar het welbevinden van kinderen. Op basis van deze twee vragenlijsten heb ik voor dit onderzoek een vragenlijst opgesteld. Deze vragenlijst wordt afgenomen als nulmeting voor mijn onderzoek. Uit de resultaten blijkt dat de meningen van de leerlingen in grade 2 zeer verdeeld zijn. Er zijn toch een aantal kinderen die slecht scoren op de vragen die te maken hebben met positieve emoties, betrokkenheid en veerkracht. Het is dus zeker nuttig om in te zetten op het welbevinden van deze leerlingen.

Vervolgens heb ik enkele observaties gedaan a.d.h.v. het observatieschema van Ferre Laevers waaruit blijkt dat over het algemeen de leerlingen goed in hun vel zitten. Dit is logisch, want de Southern Cross Schools hebben veel aandacht voor het welbevinden van de kinderen. Ze hebben daarvoor ook al talloze initiatieven op poten gezet. Het welbevinden wordt ook gemeten door dagelijkse observaties en door IQAA. Er zijn wel enkele uitzonderingen waarbij je merkt aan hun lichaamshouding, betrokkenheid en emoties dat ze zichtbaar minder goed in hun vel zitten. Diezelfde trend zagen we eerder al bij de vragenlijst. Ook hier is de conclusie dat er dus zeker nog ingespeeld kan worden op het welbevinden van de leerlingen.

Niet enkel voor de leerlingen is het positief om in te zetten op hun welbevinden, ook voor de leerkrachten heeft het positieve gevolgen. Gelukkige kinderen maken gelukkige leraren, en omgekeerd.

Verder blijkt dat een integrale aanpak belangrijk is en we eenmalige initiatieven moeten vermijden. Een integrale aanpak is veel doeltreffender en heeft een beter effect op de geestelijke gezondheid van kinderen. De preventiepiramide van Johan Deklerck (2011) is een voorbeeld van een integrale schoolaanpak. Het model wil problemen op school vermijden en werkt daardoor ook aan welbevinden op school. Het kader bestaat uit vijf niveaus. Hoe hoger in de piramide hoe specifiek de probleemaanpak.

In de Southern Cross Schools is er veel oog voor het welbevinden van de leerlingen. De school heeft al verschillende initiatieven ontwikkeld om hierop in te spelen. Bovendien wordt het welbevinden dagelijks geobserveerd door de leerkrachten. Ze kijken naar de lichaamshouding en gelaatsuitdrukking van elk kind. Ook ondergaat de school om de zes jaar een kernevaluatie door IQAA. Tijdens deze evaluatie wordt er gekeken naar het cognitieve aspect, maar ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen wordt geëvalueerd.

Volgens mijn eigen stage-ervaringen heb ik enkele gelijkenissen en verschillen opgemerkt tussen België en Zuid-Afrika in de manier van werken rond welbevinden. Beide hebben oog voor het welbevinden van de leerlingen, maar op een andere manier.

4 Talentgericht werken

4.1 Wat betekent 'talent'?

Hieronder vind je een definitie in de Van Dale terug van het begrip 'talent'.

talent

ta-lent

/talnt/

zelfstandig naamwoord • het • talenten

1201-1250 < Latijn *talentum* < Grieks *talanton* [weegschaal, een bepaald gewicht, een (grote) som geld]

- 1 bij de oude Grieken een bepaald gewicht en een geldsom (de waarde van dat gewicht aan zilver)
- 2 gave of bezit (door God geschonken) mbt. het gebruik dat iem. ervan maakt (naar Matth. 25:14 vgg.)
- 3 in 't bijzonder natuurlijke begaafdheid, bekwaamheid
= **begaafdheid** (2), **gave** (5), **kundigheid** (1)
- 4 in orthodox-christelijke kringen vermogen van een predikant of evangelist om indruk te maken op zijn gehoor, door sterk gebruik te maken van alle fysieke middelen (gelaatsuitdrukking, handgebaar, aanpassing van de stem aan het onderwerp)
- 5 metonymisch iem. met veel begaafdheid

Figuur 13. De definitie van 'talent' (Van Dale, z.d.)

Zoals we zien in figuur 13 wordt talent gedefinieerd als een gave, iets buitengewoon. Op televisie zien we allerlei talentenjachten waarin kinderen speciaal uit de hoek komen. Toch is er vaak maar één winnaar. Talent lijkt dan ook voor de weinige gelukkigen weggelegd te zijn. Dit kunnen we linken aan de fixed mindset. Volgens deze mindset liggen je capaciteiten en mogelijkheden vast.

Toch is talent geen vaststaand of onveranderlijk gegeven. Door aan talentontwikkeling te doen willen leerkrachten het beste uit een kind halen, het kind doen groeien en ontwikkelen. We kijken dus naar kinderen met een growth mindset.

In scholen richten leerkrachten zich te vaak op wat een kind nog niet kan, namelijk de tekorten. De werkdruk op de school is zeer groot, omdat kinderen nu eenmaal de eindtermen moeten halen om een diploma te kunnen krijgen. Toch is het belangrijk dat je als leerkracht ook op zoek gaat naar de sterktes, kwaliteiten van een leerling. Een leerling moet weten waar hij goed en minder goed in is. Door de sterktes van een kind in de kijker te zetten zal dit een positief resultaat opleveren voor de veerkracht en de weerbaarheid van het kind (Dewulf, 2016).

In onderstaand schema wordt er kort samengevat wat *talent wel is* en wat *talent niet is*.

Talent is niet ...	Talent is wel ...
Op zoek naar: wie is de beste (in vergelijking met anderen)?	Op zoek naar: wat prikkelt een kind, waarin zit zijn aandacht en energie?
Accent op prestaties: dit kind kan goed ...	Accent op kracht om ergens voor te gaan: dit kind doet ... graag, wil graag ...
Terugblikken op reeds afgelegde weg: dit kind is/kan ...	Vooruitblikken op mogelijkheden/ potentie: dit kind kan ... worden.

Figuur 14. Wat is talent? (Heylen, Maes & Van Gucht, 2013)

4.2 Welke visies op talentontwikkeling bestaan er?

De twee voornaamste visies op talentontwikkeling die zullen besproken worden zijn de volgende:

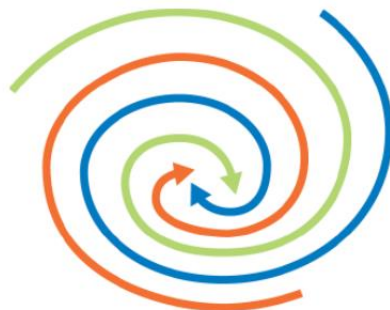
- de visie van Luk Dewulf;
- de visie van Ferre Laevers (E.G.O.).

4.2.1 Wat is de visie van Luk Dewulf op talentontwikkeling?

Luk Dewulf heeft een lijst met 39 verschillende talenten (bijlage 9) opgesteld zoals de bezige bij, doorzetter, bewuste beweger enzovoort. Dewulf gaat ervan uit dat elk kind doorheen zijn of haar leven ongeveer 15 verschillende talenten ontwikkelt. Elk kind ontwikkelt dus een unieke combinatie van allerlei talenten. Veel kinderen zijn zich niet of te weinig bewust van hun talenten. Dit komt omdat kinderen vaak op zoek gaan naar uiterlijke zaken zoals dansen, tekenen en rekenen. Nochtans is talent volgens Dewulf (2016) zoveel meer dan dat: *“talent wordt zichtbaar in die activiteiten die voor jou moeiteloos gaan en je energie opleveren.”*

Talent kun je bekijken als een potentieel om ergens succesvol in te zijn. Het gaat over natuurlijke patronen in ons denken en handelen die van nature sterk zijn ontwikkeld. Het wil niet zeggen dat je veel talent hebt, je het meteen al kunt laten zien. Om het talent zichtbaar te maken is er iets nodig, namelijk een context. Er is dus een verschil tussen *talent* en *talent in actie* (Dewulf, 2016).

TALENT IN ACTIE = TALENT + GEDRAG + CONTEXT

Figuur 15. Talent in actie (Dewulf, 2016)

Talent in actie draait erom dat je het talent van kinderen kan observeren door zijn of haar gedrag te kaderen binnen een context, die aansluit op zijn of haar drijfveren en motivatie. Het gedrag zorgt er immers voor dat het talent zichtbaar wordt in de verschillende contexten. Meestal benoemen we talent in termen van een activiteit: 'hij kan goed voetballen', 'zij kan vrienden maken' of 'hij is een schitterende muzikant'. De activiteit is niet het talent van een kind. Het talent gaat over wat maakt dat iemand uitblinkt in een activiteit en dat verschilt van kind tot kind. Verschillende kinderen kunnen schitteren in een activiteit en er toch allemaal andere talenten voor inzetten (Dewulf, Beschuyt & Pronk, 2018).

Voorbeeld van Luk Dewulf (persoonlijke communicatie, 26 november 2019): Jan heeft het talent woordkunstenaar. Hij zoekt graag naar de juiste woorden om iets te beschrijven. Jan schrijft soms artikels in de kinderkrant. Hier haalt hij voldoening uit. De context waarin dit talent tot uiting komt is 'de kinderkrant'.

Als leerkracht kan je vanuit een 'growth mindset' talent herkennen bij je leerlingen. Tijdens een moment waarin leerlingen met hun talent bezig zijn, zal je als leerkracht de 'talenteblik' bij de kinderen herkennen. Dat is een blik van uiterste betrokkenheid bij wat een kind doet, in combinatie met een vorm van plezier, gedrevenheid en tevredenheid. Het kind gaat helemaal op in waar hij of zij mee bezig is en is moeilijk uit zijn of haar concentratie te halen. De kinderen zitten tijdens het uitvoeren van hun talent in een toestand van *flow*, de tijd vliegt voorbij. (Dewulf, Beschuyt & Pronk, 2018).

Een talentenmoment kan het volgende zijn:

- Het zijn activiteiten waar kinderen zich op verheugen en naar uitkijken.
- Ze genieten zichtbaar van deze momenten en halen voldoening uit wat ze doen.
- Ze hebben geen hinderlijke gedachten zoals 'Mag ik dat wel doen?' of 'Wat gaan de anderen daarover denken?'.
- De kinderen krijgen energie van het beoefenen van hun talent. Ze worden niet moe tijdens de activiteit. Ze zijn pas moe als ze ermee stoppen, ze kunnen dan als een blok in slaap vallen.
- Ze vermaken zich en vragen niet op een negatieve manier om aandacht.
- Het beste in een kind komt spontaan naar boven en ze overtreffen je verwachtingen.
- In de activiteit waarmee ze bezig zijn, leren ze snel en veel.
- Ze gaan helemaal op in de activiteit en vergeten de tijd (Dewulf, Beschuyt & Pronk, 2018).

De kenmerken van een talentenmoment overlappen gedeeltelijk de omschrijving van 'flow' in de verduidelijkte concepten (Csikszentmihalyi, 1990) en de definitie van betrokkenheid van Ferre Laevers (2016). Talent hebben betekent niet dat leren en ontwikkelen niet nodig zijn, integendeel. Je kunt niet anders dan je ontwikkelen, want anders verdwijnen het plezier en de energie.

In de definitie zien we ook dat talent energie oplevert. Doen waar je goed in bent, zorgt voor positieve emoties. Door deze emoties laden je batterijen op. Hierdoor groeit je veerkracht en weerbaarheid, je vermogen dus om om te gaan met datgene dat moeilijk of lastig is. Dit sluit aan bij de inzichten van de 'broaden-and-build'-theorie van Fredrickson (2004) die eerder in de verkennende probleemanalyse werd toegelicht.

Terwijl het beleven van negatieve emoties door te doen waar je minder goed in bent, heel veel energie vraagt. Je batterijen lopen geleidelijk aan leeg. Zaken die kinderen moeite kosten op school, bijvoorbeeld een moeilijke toets maken waar ze echt concentratie voor nodig hebben, kost energie. Hun energieniveau, en dus hun batterij daalt. De kunst van ons onderwijs en van iedere leerkracht is om dat energiepeil, die batterij, op tijd terug op te laden (Dewulf, 2016).

Door te werken aan talentontwikkeling beleven kinderen positieve emoties. Deze positieve emoties hebben veel goede gevolgen. Kinderen zullen betere studieresultaten halen, hun mentale energie herladen en hun weerstand en kracht vergroten bij tegenslagen (Dewulf, 2016).

Wanneer kinderen onvoldoende bezig zijn met hun talenten, zullen ze gefrustreerd raken. Ze kunnen niet doen wat ze graag doen en ervaren te weinig positieve emoties. Bij problemen en uitdagingen beleven ze negatieve emoties. Als gevolg zullen kinderen hierdoor ook mindere studieresultaten behalen, hun energie niet kunnen herladen en minder weerstand en kracht hebben bij tegenslagen (Dewulf, 2016).

Het is dus belangrijk om te focussen op waar kinderen goed in zijn, op hun talenten.

4.2.2 Een praktijkvoorbeeld voor het lager onderwijs binnen de visie van Dewulf

De junior talentenkaarten

Luk Dewulf (persoonlijke communicatie, 26 november 2019) heeft samen met zijn collega Peter Beschuyt 39 junior talentenkaarten ontwikkeld die aansluiten bij de 39 talenten. Er is zelfs een 40ste talentenkaart. Dit is een lege kaart. Hier kan je als kind zelf nog een ander talent op aanvullen dat niet tussen de 39 talenten staat. De junior talentkaarten zijn zeer aantrekkelijk en duidelijk geformuleerd om met kinderen mee aan de slag te gaan. De talentkaarten helpen kinderen hun talenten te ontdekken.

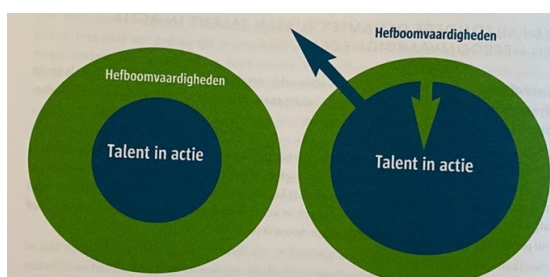
Elke talentenkaart geeft meer informatie over ‘Wie?’, ‘Waar?’ en ‘Tip!’.

‘**Wie?**’ geeft meer uitleg over het talent zelf. Wat houdt dit talent in? Wat doen deze kinderen graag die beschikken over dit talent? Kinderen kunnen zich herkennen in de uitleg op de kaart.

‘**Waar?**’ staat voor de context waar het talent helemaal tot uiting kan komen. Dit sluit aan bij *talent in actie*.

Vervolgens staat er ook een ‘**Tip!**’ vermeldt op de verschillende talentenkaarten. Deze tip heeft te maken met de hefboomvaardigheden die ons helpen ons talent effectiever en meer in balans te gebruiken. Volgens Dewulf (persoonlijke communicatie, 26 november 2019) moeten we soms opletten met onze talenten. In momenten van stress en vermoeidheid kunnen mensen wel eens in ‘overdrive’ gaan en onbewust overdrijven. Ook de hefboomvaardigheden dreigen weg te vallen in situaties waar je onder druk staat of slecht hebt geslapen. Een voorbeeld van het talent van ‘*de bezige bij*’. ‘*De bezige bij is graag altijd bezig, maar in momenten van stress zal ‘de bezige bij’ veranderen in een kip zonder kop.* Een ander voorbeeld: *een foutenspeurder vindt het fijn wanneer alles klopt en netjes in orde is. Een foutenspeurder in overdrive zal willen blijven bewijzen t.o.v. anderen dat hij of zij geen fout heeft gemaakt. Dit zal geen positief effect hebben op de sociale relaties van deze foutenspeurder.*

Een talent in overdrive kan soms leiden tot ongewenste effecten. Daarom is het belangrijk dat we onze hefboomvaardigheden gebruiken om onze talenten te controleren en effectiever gaan inzetten (Dewulf, 2016).

Figuur 16. Hefboomvaardigheden (Dewulf, 2016)

4.2.3 Wat is de visie van Ferre Laevers (E.G.O.) op talentontwikkeling?

Ervaringsgericht onderwijs (E.G.O.) is een onderwijsconcept dat ontwikkeld is door Ferre Laevers. Het onderwijsconcept gaat uit van een procesgerichte aanpak waarbij betrokkenheid en welbevinden dienen als kwaliteitsindicatoren van het onderwijs. Dit kwam eerder al aan bod bij het begrip 'welbevinden' (Laevers, 2016).

Het talentonderwijs binnen E.G.O. is ontstaan in 2002 vanuit het idee van gelijke onderwijskansen. De kwaliteit van ons onderwijs is bijzonder goed in Vlaanderen, toch falen we als het gaat over 'iedereen meenemen'. Verschillende onderzoeken tonen de verontrustende resultaten over het welbevinden, pesten, faalangst, zittenblijven en schooluitval van kinderen uit kwetsbare en kansarme gezinnen. Ook de cijfers van het rapport van Unicef (2013) geven aan dat kinderen die opgroeien in kansarmoede vaker eindigen in het beroepsonderwijs of zonder diploma. Bovendien zijn ze sneller schoolmoe en gedemotiveerd. Meer kinderen dan we denken staan op instorten, vooral de kinderen uit een kwetsbare thuissituatie (Aerden, 2015; Heylen, Maes & Van Gucht, 2013).

Het is belangrijk dat hier verandering in komt: dat elk kind succeservaringen meemaakt en maximale ontwikkelingskansen krijgt. Het talentenverhaal van E.G.O. biedt mogelijkheden door de positieve krachten van kinderen in de kijker te plaatsen en ze bewust op te sporen bij elk kind. Ze kijken naar kinderen met een *positieve en waarderende bril* en verleggen de focus van de tekorten naar de krachten van het kind. Het tonen van de verschillende talenten van een kind is de aanzet, maar zeker niet de essentie van talentontwikkeling. Als kinderen doorheen verschillende ervaringen de kans krijgen om positieve dingen over zichzelf te ontdekken, zorgt dit voor positieve emoties en geeft hen dit positieve energie: 'Ik kan dit!'. Hierdoor groeit hun zelfbeeld en intrinsieke motivatie. Dit is de essentie van talentontwikkeling (Aerden, 2015; Heylen, Maes & Van Gucht, 2013).

Het uitgangspunt is dat elk kind veel groeipotentieel heeft, dit sluit aan bij de growth mindset. Talent bepaalt wat je als kind kan bereiken, maar je inzet bepaalt of je het wel degelijk bereikt. Elk kind wordt gezien als een talentenkiem waarin heel wat mogelijkheden zitten die, mits veel motivatie en stimulansen, kansen bevatten om uit te groeien tot iets unieks. Talent is iets *complex, meerlagig en breed betekenisvol* (Heylen, Maes & Van Gucht, 2013).

Om de talenten van kinderen te ontdekken:

- Gaan we heel breed kijken naar kinderen. We kijken naar de verschillende ontwikkelingsdomeinen, intelligenties, eigenschappen en kwaliteiten.
- Gaan we op zoek naar wat echt bij een kind past (en niet de vergelijking met anderen centraal zetten), maar ook niet beperken tot één talent (meerdere mogelijkheden open laten, talenten kunnen veranderen en evolueren).
- Vertrekken we vanuit de interesses en drijfveer van het kind. Wat een kind graag doet, is heel belangrijk (Aerden, 2009).

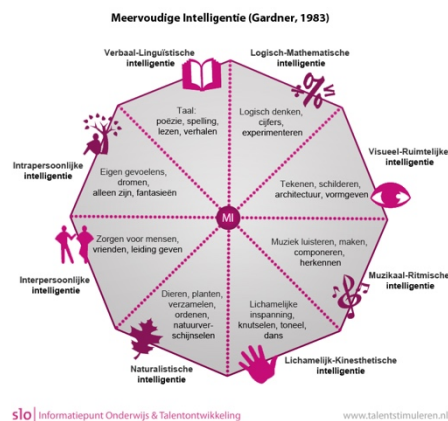
4.2.4 Een praktijkvoorbeeld voor het lager onderwijs binnen de visie van Laevers

De talentenarchipel

Vaak wordt er te veel gefocust op taal en logisch denken. Toch kunnen kinderen op meerdere vlakken intelligent zijn. Het is een opwaardering voor andere domeinen zoals het muzische, het motorische en het sociale, die evenwaardig zijn aan het talige en het logisch denken. Het talentenverhaal vraagt een brede kijk naar de ontwikkeling van kinderen. In een school moeten kinderen hun talenten kunnen verkennen. Wie nooit een muziekinstrument in zijn handen heeft

gehad, weet dus ook niet of het hem ligt. Een kind dat weinig met anderen optrekt evaart niet hoe speciaal het is dat iedereen 'anders' is en hoe boeiend samenspelen wel niet kan zijn (Aerden, 2015; Heylen, Maes & Van Gucht, 2013).

E.G.O. focust op het concept van de meervoudige intelligentie van Howard Gardner (1983). In 1983 werd de theorie geïntroduceerd. De theorie zegt dat elke mens over acht verschillende soorten intelligenties beschikt. Elke leerling bevat alle intelligentiedomeinen, maar ontwikkelt sommige intelligenties sterker dan andere.

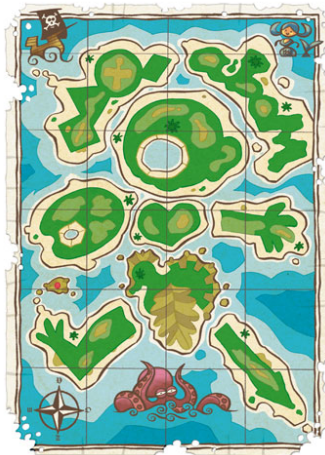
Figuur 17. Meervoudige intelligentie (SLO, z.d.)

De acht verschillende intelligenties zijn:

- *Verbaal-linguïstisch*: deze leerlingen hebben een talent voor taal. Het kan voorkomen in de verschillende domeinen van taal zoals het lezen, schrijven, luisteren en spreken.
- *Logisch-mathematisch*: logisch denken is geen probleem voor deze leerlingen. Ze houden van werken met getallen en symbolen.
- *Visueel-ruimtelijk*: deze leerlingen hebben een goed visueel en ruimtelijk inzicht. Ze kunnen beelden zeer vlot onthouden.
- *Muzikaal-ritmisch*: deze leerlingen hebben een gevoel voor muziek en ritme. Deze leerlingen leren op basis van hun gehoor.
- *Lichamelijk-kinesthetisch*: voor deze leerlingen is fysieke beweging belangrijk. Ze hebben vaak een goede motoriek en leren door te ervaren. Ze zijn gericht op 'doen'.
- *Naturalistisch*: deze leerlingen hebben aandacht voor de natuur. Ze zijn vaak echte dierenvrienden en hebben interesse in de natuurlijke omgeving.
- *Interpersoonlijk*: inzicht krijgen in en omgaan met andere mensen is wat deze leerlingen goed kunnen. Ze kunnen zich goed inleven in anderen.
- *Intrapersoonlijk*: deze leerlingen denken graag na over hun handelen, een zelfreflectie. Bovendien doen ze veel zelfkennis op (Leraar24, 2019).

De talentenarchipel is een verzameling van negen verschillende eilanden gebaseerd op de meervoudige intelligenties van Gardner. Elk eiland ziet er anders uit en staat voor een ander ontwikkelingsdomein waar kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen. Zo is er een denkeiland, taaleiland, muzikeiland, beeldeiland, sameneiland, fijneiland, wereldeiland, beweegiland en een wil- en durfeiland. De eilanden vormen geen geïsoleerde gebieden, want de ontwikkeling van kinderen is natuurlijk niet in vakjes in te delen. Er zijn vaak activiteiten op een eiland die elkaar overlappen. De eilanden vormen dus één geheel, één figuur in de vorm van een mannetje (Heylen, Maes & Van Gucht, 2013).

De talentenarchipel kan op verschillende manieren ingezet worden in de klas. Kinderen mogen zelf gaan ontdekken welke activiteiten er allemaal op de verschillende eilanden te beleven zijn. Het is belangrijk dat kinderen op zoek gaan naar deze activiteiten die hen echt boeien en daarop voort te bouwen. Bij activiteiten die kinderen graag doen, zal de betrokkenheid hoog zijn en beleven de kinderen momenten van 'flow' (Csikszentmihalyi, 1990). Een kind voelt zelf aan wat hem of haar aanspreekt, welke dingen kracht en energie geven. Er is dus sprake van *empowerment en ownership* van het kind. De rol van de leerkracht is meer gericht op het versterken van de kinderen hun acties en kansen te creëren die nodig zijn om te groeien (Heylen, Maes & Van Gucht, 2013).

Figuur 18. De talentenarchipel (Heylen, Maes & Van Gucht, 2013).

4.3 Is er aandacht voor talentgericht werken in de Zuid-Afrikaanse context?

De volgende informatie is verzameld uit verschillende observaties en een interview met de directeur, Mickey Viegas, van de Southern Cross Schools. Zuid-Afrika behoort tot een van de landen met het kwalitatief slechtste onderwijs. De leerlingen scoren zeer slecht op gebied van rekenen en taal. Dit heeft vooral te maken met de publieke scholen. De leerkrachten zijn er vaak niet gekwalificeerd. In de ogen van de leerkrachten is lesgeven het goed en duidelijk overbrengen van de theorie. Ze weten ook niet beter, want ze hebben nooit van een opleiding kunnen genieten. Ze hebben geen idee over het welbevinden van de kinderen en hoe ze het eventueel kunnen bevorderen door talentontwikkeling. Hun focus ligt echt op het cognitieve domein.

In privéscholen, zoals de Southern Cross Schools, zien we al meer aandacht voor de talenten van de kinderen. De school gelooft, volgens Viegas (persoonlijke communicatie, 27 februari 2020), dat elke leerling evenveel potentie heeft om talenten te ontwikkelen. De leerkrachten kijken met een growth mindset naar de leerlingen. Ze gaan ervan uit dat de capaciteiten van elk kind kunnen groeien en dat iedereen zich ontwikkelt op zijn eigen tempo. Bovendien is het ook belangrijk dat de kinderen zelf een growth mindset hebben, zij moeten vertrouwen hebben in zichzelf voordat ze hun capaciteiten kunnen ontwikkelen. Met de juiste ondersteuning en begeleiding wil de school ervoor zorgen dat elk kind het maximale uit zichzelf kan halen.

“Through a deep commitment to ethos and soul of the school, we achieve our projected growth and unique educational outcomes utilising a nature-based schooling system.”

Dit zien we ook terugkomen in de visie van de school. Het woord 'growth of groei' slaat terug op de growth mindset zoals beschreven in de mindsettheorie van Carol Dweck.

Viegas vertelt (persoonlijke communicatie, 27 februari 2020) dat de school al een initiatief heeft om kinderen en hun talent in de kijker te plaatsen. Dit gebeurt als volgt: op het einde van elk trimester worden er in elke klas 'Big5' Merit Awards uitgereikt. Elke award staat voor enkele unieke eigenschappen van een dier van de grote vijf:

- de leeuw: doorzettingsvermogen en vasthoudendheid;
- de olifant: vriendschap en loyaliteit;
- de buffel: leiderschap;
- de neushoorn: werkt met constante, ijverige inspanning;
- het luipaard: goede academische presteerder.

Deze eigenschappen kunnen bekeken worden als talenten. De leerkracht gaat in de klas dus op zoek naar vijf leerlingen waarbij bovenstaande talenten aanwezig zijn. Er is dus zeker oog voor, maar het is jammer voor de kinderen die andere talenten hebben dan bovenstaande. Hier is veel minder oog voor. Hier bestaan ook geen awards voor. De school kan nog veel meer inzetten op talentontwikkeling om de unieke kwaliteiten van kinderen te ontdekken.

4.4 Korte conclusie

Talent is niet enkel weggelegd voor een klein percentage van de bevolking, die extreem uitblinken in bepaalde zaken. Iedereen heeft talent (Dewulf, 2016). In deze bachelorproef worden twee verschillende visies op talent bestudeerd. De visie van Ferre Laevers en Luk Dewulf. Beide visies vertrekken vanuit een groeigerichte gedachte. Het is niet dat je er ofwel goed in bent ofwel niet goed. Elk kind kan talenten ontwikkelen door zichzelf in te spannen en uitdagingen aan te gaan.

Zowel Laevers als Dewulf, gaan ervan uit dat een kind meerdere talenten bezit. Dit las je eerder al bij de meervoudige intelligentie waarop de talentenarchipel van Laevers gebaseerd is. Je kan taalknap en rekenknap zijn. Ook Dewulf (2016) geeft aan dat een kind doorheen zijn of haar leven wel 15 verschillende talenten ontwikkeld.

Daarnaast komt ook in beide visies terug dat doen wat je graag doet tot positieve emoties leidt. Het beleven van deze emoties heeft positieve gevolgen zoals het behalen van betere schoolresultaten, mentale energie herladen, weerbaarheid en veerkracht vergroten, toenemende intrinsieke motivatie en een positiever zelfbeeld.

Laevers kijkt meer naar de zichtbare talenten van een kind. Je ziet bijvoorbeeld of een kind muziek kan spelen of dat een kind gemakkelijk in interactie kan treden met anderen. Luk Dewulf gaat verder kijken dan het zichtbare. Hij kijkt meer naar de eigenschappen van het kind die minder zichtbaar zijn, de eigenschappen onder het wateroppervlak van de ijsberg. Bovendien kan je talent niet in alle contexten opmerken. Volgens Dewulf (2016) komt het talent pas tot actie in de juiste omgeving.

Ferre Laevers werkt met de talentenarchipel. De negen verschillende ontwikkelingsdomeinen (denkeiland, taaleiland, muziekeiland, beeldeiland, sameneiland, fijneiland, wereldeiland, beweegeiland en wil- en durfeiland) zijn gebaseerd op de meervoudige intelligentietheorie van Gardner. Luk Dewulf werkt in de lagere school met de 39 junior talentenkaarten. Deze kaarten zijn aantrekkelijk en duidelijk geformuleerd voor kinderen.

In de Southern Cross Schools (in Zuid-Afrika) is er zeker nog ruimte om de werking rond talentontwikkeling te verbeteren. Je kan veel meer met talent doen in de klas en op school, dan enkel *awards* uitreiken over eigenschappen gebaseerd op de grote vijf. Talentontwikkeling is iets dat altijd moet leven in de school, niet enkel met periodes.

5 Ontwerpen

5.1 Ontwerpeisen

- De leerlijn focust op het bevorderen van het **emotioneel en psychologisch welbevinden** d.m.v. talentontwikkeling op school.
 - o In deze leerlijn is het doel het welbevinden van de leerlingen bevorderen. Dit doen we a.d.h.v. talentontwikkeling. In het deel verzamelen en analyseren hebben we gezien dat door in te spelen op de talenten van kinderen positieve emoties ontstaan, en we ons hierdoor (subjectief) gelukkiger voelen. Dit sluit aan bij het *emotioneel welbevinden*. Bovendien zal de veerkracht en weerbaarheid vergroten door de sterktes van een kind in de kijker te plaatsen. Een kind zal ook meer zelfvertrouwen krijgen door zijn of haar talenten te ontdekken. Deze zaken dragen bij tot het bevorderen van het *psychologisch welbevinden*.
- De leerlijn is gebaseerd op de strategie '**ontdekken en inzetten van unieke kwaliteiten**' om het welbevinden te bevorderen.
 - o Door in te spelen op deze strategie d.m.v. talentontwikkeling zal er onbewust ook op andere strategieën worden ingezet zoals de strategie 'flow ervaringen versterken'. Bovendien zullen we ook inspelen op de 'P' van het PERMA-model, namelijk positieve emoties.
- Deze leerlijn is een **integrale schoolaanpak** gebaseerd op het model 'de preventiepiramide' van Johan Deklerck.
 - o Om het welbevinden duurzaam te vergroten is een integrale schoolaanpak belangrijk. Het heeft namelijk een beter effect op de mentale gezondheid van de leerlingen dan eenmalige preventieve programma's.
- Deze leerlijn werkt met de **visie van Luk Dewulf**.
 - o De 39 talenten van Dewulf zijn vaak minder zichtbaar dan de talenten van Laevers, maar dat maakt het net zo speciaal. In deze leerlijn proberen we de bijzondere eigenschappen van een kind te ontdekken. Dewulf gaat op zoek naar de eigenschappen van een kind onder het wateroppervlak van de ijsberg.
- De leerlijn moet **aansluiten** bij de **visie** van de **Southern Cross Schools**.
 - o De Southern Cross Schools vinden welbevinden zeer belangrijk. Er zijn al verschillende initiatieven ontwikkeld om hierop in te spelen. Toch blijkt dit niet voor alle leerlingen effectief. Uit een bevraging en enkele observaties blijkt dat niet alle kinderen zich goed in hun vel voelen. Met deze leerlijn wil ik ervoor zorgen dat alle kinderen zich goed voelen. Daarnaast focust de school op de groene omgeving rondom het schoolgebouw. In de leerlijn zal hier zeker op ingespeeld worden. Door deze leerlijn te ontwikkelen voldoe ik ook aan de wens van de directeur, Mickey Viegas. Hij wou graag een project dat de talenten van de leerlingen in de kijker plaatst.

5.2 Omschrijven van het ontwikkelde product

Na het selecteren van mijn ontwerpeisen waaraan mijn ontwikkelde product moet voldoen, ben ik gestart met de uitwerking. Tijdens het ontwerpen van mijn product heb ik de ontwerpeisen goed in mijn achterhoofd gehouden.

Op basis van mijn literatuurstudie en dataverzameling creëer ik een leerlijn 'This is me!' (bijlage 10) voor de leerkrachten van de Southern Cross Schools om het **emotioneel en psychologisch welbevinden** van de leerlingen te bevorderen a.d.h.v. talentontwikkeling. In deze leerlijn gaan op zoek naar wat het kind graag doet en waar het in uitblinkt. Kortweg gaan we op zoek naar wie het kind is, vandaar ook de naam 'This is me!'. Het doel van de leerlijn is door in te spelen op talentontwikkeling, het welbevinden van de leerlingen te vergroten.

De leerlijn biedt eerst een breed kader van de Zuid-Afrikaanse context waarvoor het product ontwikkeld werd. In Zuid-Afrika is werken rond talenten op school helemaal niet bekend. Voor de school is deze leerlijn zeer vernieuwend en interessant, omdat het aansluit bij hun visie. Natuurlijk kan deze inspiratiegids ook in Vlaamse scholen gebruikt worden om het welbevinden van de leerlingen te verhogen door te focussen op talenten.

Vervolgens is er een korte uitleg over welbevinden, **whole-school approach** en talentontwikkeling volgens de **visie van Luk Dewulf**. Dit geeft de leerkrachten een kader en de nodige achtergrondinformatie.

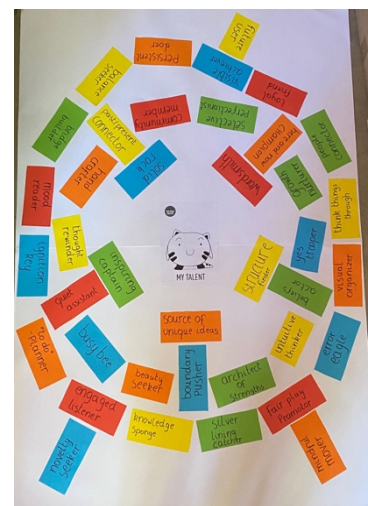
'This is me!' bestaat uit acht opeenvolgende doelstellingen rond talentontwikkeling. De leerkrachten kunnen de gestructureerde leerlijn stapsgewijs volgen. Op deze manier hebben de leerkrachten een goede structuur hoe ze met talentontwikkeling aan de slag kunnen gaan in de klas. De eerste zeven doelstellingen gaan echt over het ontdekken, benoemen en ontplooiën van kinderen hun eigen talenten en die van anderen. Er is een extra doelstelling toegevoegd aan de leerlijn, namelijk doelstelling acht. Deze doelstelling sluit aan bij de visie van de Southern Cross Schools. De school is erg gefocust op natuurgebaseerd onderwijs. Hier heb ik in de leerlijn op ingespeeld door talentontwikkeling te koppelen aan de natuur.

Naast een goede structuur biedt de leerlijn ook verschillende tips en werkvormen om de doelstellingen te verwezenlijken in de praktijk. Tijdens de werkvormen wordt er gewerkt met de *junior talentenkaarten* van Dewulf. Ze zijn aantrekkelijk en duidelijk voor kinderen. Ten slotte kreeg ik goedkeuring voor mijn ontwerp van Luk Dewulf zelf.

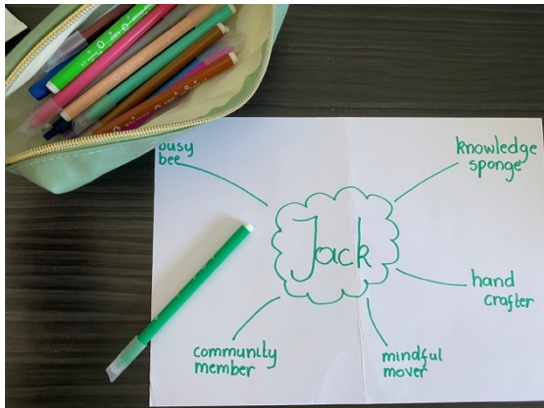
5.3 Try-out van de ontwikkelde output

Tijdens mijn stageperiode in de Southern Cross Schools heb ik mijn ontwikkelde output, de leerlijn 'This is me!', uitgetest. Natuurlijk heb ik niet de hele leerlijn kunnen doorlopen omwille van mijn vroegere terugkeer naar België door het coronavirus.

Ik ben gestart met de werkvorm **het talentenspel**. Hiermee speelde ik in op *doelstelling 1, 2 en 4* van de leerlijn. Tijdens deze werkvorm ga ik de visie op talent introduceren aan de leerlingen. Daarnaast leren de kinderen hun eigen talenten ontdekken en benoemen. Doorheen het talentenspel leren de kinderen de verschillende talenten kennen en denken ze ook eens na of ze enkele talenten bij zichzelf herkennen. De leerlingen waren zeer gemotiveerd. Toch bleef de aandacht niet lang. Na een tiental talenten waren de leerlingen afgeleid. De betrokkenheid van de leerlingen was niet meer zo hoog, dan in het begin van het spel. Daarom heb ik op het moment zelf ook besloten om het spel te beëindigen en een ander moment verder te spelen. Dit is dan ook perfect mogelijk met dit spel. De volgende keer dat we het spel terug wilde spelen waren de kinderen in het begin weer zeer gemotiveerd en betrokken, maar alweer na een tiental talenten verslapt de aandacht van de kinderen. Daarom zou ik (zeker bij

jonge kinderen) het spel opsplitsen en spelen in meerdere dagen. Het heeft toch geen zin om verder te blijven spelen als slechts de helft van de klas luistert naar wat de talenten inhouden. Het spel duurt natuurlijk ook zeer lang, omdat er wel 39 verschillende talenten zijn die je moet bespreken. Voor jonge kinderen zou ik zeker aanraden om het aantal talenten te beperken tot een selectie van 20 talenten. Voor jonge kinderen is het niet haalbaar om alle 39 talenten te onthouden.

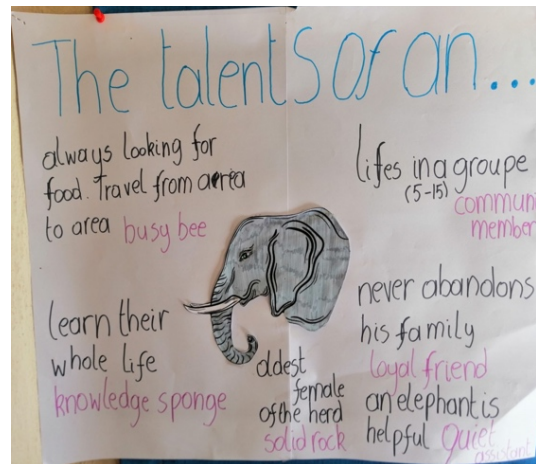
Vervolgens heb ik de werkvorm, **het talenteninterview**, uitgetest die inspeelt op *doelstelling 2 en 4*. Dit is een een-op-eengesprek tussen de leerkracht en een leerling. Tijdens het gesprek gaan we op zoek naar de talenten van het kind en benoemen we deze ook. Op het talenteninterview had ik al heel wat geoefend tijdens mijn opleiding bij Elke Busschots en thuis bij enkele kinderen uit de straat. Dit verliep in België altijd zeer vlot. In Zuid-Afrika verliep dit interview ook vlot, maar het was soms moeilijk om op de juiste Engelse woorden te komen.

Daarnaast heb ik een **talentenmuur** gemaakt in de klas. Dit sluit aan bij *doelstelling 4*, de leerlingen kunnen hun eigen talenten benoemen. De leerlingen mochten een zelfportret maken en eens nadenken over drie talenten die bij zichzelf het meest tot uiting kwamen. Deze talenten werden normaal gezien onder het zelfportret van de leerling geplaatst. Zoals u kan zien op de foto ben ik er niet toe geraakt om de talenten onder de zelfportretten op te hangen. Deze werkvorm verliep wel zeer vlot. Er waren wel enkele leerlingen die nog geen drie talenten van zichzelf hadden ontdekt. Dit is natuurlijk niet erg. De talentenmuur kan doorheen het schooljaar altijd worden aangevuld of veranderd worden.

Na al deze werkvormen hadden de leerlingen al een zicht op hun eigen talenten. Ik ging nu een werkvorm uittesten waarbij de leerlingen de talenten van hun klasgenoten gingen ontdekken en benoemen (*doelstelling 3 en 5*). Dit deed ik door een **complimentenmuur** in de klas te maken. Elke leerling had zijn eigen koffiefilter met zijn naam op versierd. In deze koffiefilters konden de leerlingen complimenten over elkaars talenten steken. Elke vrijdag mochten de leerlingen hun koffiefilters leegmaken en de complimenten lezen. Natuurlijk is een valkuil bij deze werkvorm dat je als leerkracht zelf goed in de gaten moet houden dat iedereen zeker één compliment krijgt. Ik keek regelmatig eens in de koffiefilters of iedereen een compliment had gekregen. Dit was niet zo, er hadden enkele leerlingen geen compliment. Ik heb dan zelf enkele complimenten over de talenten van deze leerlingen geschreven. Op deze manier had iedereen een compliment. De blije gezichten van de leerlingen tijdens het lezen van hun complimenten spraken boekdelen.

Ten slotte heb ik nog een werkvorm uitgetest die aansluit bij *doelstelling 8*. Dit is een extra doelstelling die aansluit bij de natuurgebaseerde visie van de school. Ik heb samen met de leerlingen een **mindmap** gemaakt over de talenten van een olifant. De dagen vooraf had ik mezelf goed ingelezen over 'de olifant'. Ik had zelf al enkele talenten verzameld om de leerlingen te kunnen helpen als het ontdekken van de talenten van een olifant moeizaam verliep. In het begin vonden de leerlingen dit zeer moeilijk en heb ik veel aanzetjes moeten geven. Maar na een kwartier waren de leerlingen helemaal opgewarmd en bleven ze maar talenten ontdekken. Dit was heel fijn. We hadden afgesproken om volgende keer de talenten van een jachtluipaard te ontdekken. Dit is er jammer genoeg niet meer van gekomen.

Dit is een korte samenvatting van de werkvormen die ik heb uitgetest tijdens mijn verblijf. Ik had natuurlijk nog veel meer willen doen, maar ik moest terugkeren naar België voor mijn eigen veiligheid.

6 Conclusie

Welbevinden is een belangrijk begrip binnen het onderwijs. Toch geeft één op de vijf jongeren in België aan zich niet goed in zijn vel te voelen. In Zuid-Afrika geeft de gemiddelde inwoner zijn geluksniveau 4.814 op 10. Dit is minder dan de helft. Het zijn schrijnende resultaten. Het is hoog tijd om meer in te zetten op het welbevinden van de leerlingen.

Via observaties, bevragingen, bezoeken en het bestuderen van de literatuur heb ik veel relevante informatie kunnen verzamelen om een antwoord te bieden op de onderzoeksvraag: 'Hoe kunnen we het welbevinden van de leerlingen in de Southern Cross Schools in Zuid-Afrika stimuleren door te focussen op talentontwikkeling op school?'

Professor Lyubomirsky (2013) stelt vast dat we 40% van ons geluk zelf in handen hebben. Die 40% heeft te maken met hoe we omgaan met moeilijke situaties en met hoe we in het leven staan. Kortom de veerkracht van een persoon. Er zijn verschillende strategieën om in te spelen op deze 40% maakbaarheid om het welbevinden te bevorderen. In dit onderzoek hebben we gefocust op de strategie 'ontdekken en inzetten van unieke kwaliteiten'.

Vervolgens is het belangrijk om als school te focussen op een integrale aanpak rond welbevinden. Deze aanpak is vaak doeltreffender dan eenmalige initiatieven en hebben een beter effect op de geestelijke gezondheid van kinderen. Een voorbeeld van een whole-school approach is 'de preventiepiramide' van Johan Deklerck (2011). Het doel van het model is problemen terugdringen en het welbevinden van de leerlingen doen groeien. De preventiepiramide heeft 5 niveaus. In dit onderzoek hebben we gefocust op de niveaus die niet-probleemgericht waren. Door initiatieven te nemen op deze niveaus en het welbevinden te bevorderen, proberen we problemen op school te vermijden.

Zoals u kon lezen in de onderzoeksvraag vindt het onderzoek plaats op de Southern Cross Schools in Hoedspruit, Zuid-Afrika. De school is omringd door een zeer groene omgeving. Dit creëert een unieke leeromgeving. Daarnaast heeft de school veel oog voor het welbevinden van de leerlingen. Om hiernaar peilen is er bij de leerlingen van grade 2 een vragenlijst afgenomen en hebben enkele observaties plaatsgevonden. Het was direct duidelijk dat de meerderheid van de leerlingen zich goed in zijn vel voelt, logisch want de school heeft al wat initiatieven die inzetten op welbevinden. Toch waren er enkele uitzonderingen, leerlingen die zich zichtbaar minder goed in hun vel voelen. Dit bleek ook uit de resultaten van de vragenlijst.

De leerkrachten op de Southern Cross schools kijken met een growth mindset naar alle leerlingen. De leerkrachten geloven dat alle kinderen hun capaciteiten kunnen groeien en talenten kunnen ontwikkelen. Talent is niet enkel voor de weinige gelukkigen. Iedereen heeft talent (Dewulf, 2016). Deze groeigerichte gedachte sluit aan bij beide visies op talent die we in dit onderzoek naast elkaar hebben gelegd, de visie van Ferre Laevers en Luk Dewulf.

Het is belangrijk om in te zetten op talentontwikkeling op school, want het inzetten van je talent leidt namelijk tot positieve emoties (Fredrickson, 2004). Het beleven van deze emoties heeft positieve gevolgen zoals het behalen van betere schoolresultaten, je mentale energie herladen, je weerbaarheid en veerkracht vergroot, je intrinsieke motivatie neemt toe en het zorgt voor een positiever zelfbeeld. Deze zaken oefenen een gunstige invloed uit op het welbevinden van een kind.

In het onderzoek heb ik beide visies op talentontwikkeling met elkaar vergeleken. Uiteindelijk heb ik besloten om te werken met de visie van Luk Dewulf. Dewulf gaat verder kijken dan het zichtbare talent. Hij kijkt meer naar de eigenschappen van een kind die minder zichtbaar zijn, de eigenschappen onder het wateroppervlak van de ijsberg.

Om een antwoord te bieden op mijn onderzoeksvraag heb ik de leerlijn '*This is me!*' ontwikkeld. Deze leerlijn is gebaseerd op de visie van Luk Dewulf. Door een leerlijn te ontwikkelen rond talentontwikkeling gaan de leerkrachten niet in het wilde weg werken rond talenten. Er is telkens een duidelijk doel dat aangeeft waar de leerkrachten met hun leerlingen naartoe moeten werken. Bovendien bevat deze leerlijn ook een aantal kant-en-klare werkvormen om te werken aan de doelstellingen die in de leerlijn zijn opgenomen. Alles staat stap voor stap uitgeschreven in de leerlijn. Dit maakt het voor de school gemakkelijker om aan de slag te gaan met talentontwikkeling, en zo het **welbevinden** van de leerlingen te **vergroten**.

7 Discussie

Het doel van dit onderzoek is het welbevinden van de leerlingen van de Southern Cross Schools bevorderen a.d.h.v. talentontwikkeling. Het doel is niet werken rond talenten. Het is een middel om het doel, het welbevinden van de leerlingen vergroten, te behalen. Om mijn onderzoeksdoel te bereiken heb ik een leerlijn ontwikkeld. Mijn initiële opzet was een klasleerkracht begeleiden doorheen de leerlijn '*This is me!*' en goede werkvormen rond talentontwikkeling te laten zien. Ik ben dan ook aan de slag gegaan in grade 2 om deze klasleerkracht te laten kennismaken met de verschillende werkvormen rond talentontwikkeling.

Jammer genoeg ben ik vroeger moeten terugkeren naar België omwille van het coronavirus waardoor ik slechts 16 dagen heb doorgebracht in de Southern Cross Schools. Hierdoor heb ik niet alle werkvormen van de leerlijn met de klasleerkracht kunnen testen. De 16 dagen dat ik wel aanwezig was in de school heb ik niet stilgezeten.

Allereerst had ik een vragenlijst als nulmeting afgenomen en enkele observaties uitgevoerd voordat ik van start ging met mijn leerlijn, om de resultaten van de leerlijn waar te nemen en om te kijken of het welbevinden van de leerlingen wel degelijk zou vergroten. Hieruit bleek dat het welbevinden van de leerlingen al redelijk goed was. Toch waren er enkele uitzonderingen waarbij het welbevinden zichtbaar lager was. Voor mij was er dus nog ruimte om het welbevinden van de leerlingen in grade 2 te bevorderen. Omwille van het vroegtijdig stopzetten van de stage in Zuid-Afrika heb ik geen effectmeting kunnen doen a.d.h.v. een vragenlijst of observatie. Deze effectmeting zou hebben vastgesteld of de leerlijn het gewenste effect heeft gehad, namelijk het welbevinden van de leerlingen vergroten. Ook de klasleerkracht kon deze effectmeting niet meer doen in mijn plaats, omdat de scholen in Zuid-Afrika gesloten waren wegens het coronavirus.

Daarnaast heb ik in deze korte stageperiode toch een heleboel werkvormen uitgetest. Ik heb het talentenspel gespeeld met de leerlingen om de verschillende talenten te leren kennen. Ook heb ik een talenteninterview afgenomen bij een leerling om samen op ontdekkingstocht te gaan naar zijn/haar talenten. Verder hebben we in de klas een talentenmuur en een complimentenmuur gemaakt. Ten slotte hebben we de talenten van een olifant ontdekt a.d.h.v. een mindmap. Ondanks dat ik niet alle werkvormen van de leerlijn met de leerkracht heb kunnen doorlopen, biedt de ontwikkelde leerlijn toch een stevige houvast en een duidelijke structuur om te werken rond talentontwikkeling. Hierdoor kunnen de leerkrachten op de Southern Cross Schools hiermee toch aan de slag gaan.

De werkvormen die ik heb uitgetest zijn gebaseerd op werkvormen die ik zelf heb waargenomen tijdens mijn opleiding/ workshop bij Luk Dewulf, Els Pronk en Elke Busschots. Ook heb ik inspiratie opgedaan tijdens een schoolbezoek aan De Kleine Prins te Diest. Dit is een lagere school die veel oog heeft voor talentontwikkeling en ook werkt volgens de visie van Dewulf. Ik vond dit een goede manier om inspiratie op te doen. Op deze manier heb ik eerst alle werkvormen kunnen waarnemen voordat ik er zelf mee aan de slag ging.

Ik zou nog even willen stilstaan bij de junior talentenkaarten van Dewulf die ik heb gebruikt tijdens de verschillende werkvormen. De talentenkaarten zijn gemaakt voor kinderen. Enerzijds beschrijven deze kaarten duidelijk wat elk talent inhoudt, anderzijds zijn het wel enorm veel verschillende talenten. Ik heb gemerkt tijdens het uittesten van de verschillende werkvormen dat het moeilijk is voor jonge kinderen om de 39 verschillende talenten te onthouden. Ook voor anderstalige kinderen zijn de namen van de talentenkaarten talig zeer moeilijk. Ik zou opteren om een selectie van talenten aan te bieden aan jonge kinderen of anderstaligen, en vervolgens deze selectie uit te breiden. Dit punt heb ik ook opgenomen in het ontwerp van mijn leerlijn om andere leerkrachten hiervoor te waarschuwen.

De leerlijn is momenteel nog geschreven in het Nederlands. In de Southern Cross Schools was afgesproken dat een leerkracht mij ging ondersteunen in het vertalen van de leerlijn naar het Engels. Omwille van de situatie is dit er nog niet van gekomen. Ik wacht dus verder af wanneer de leerkracht hier tijd voor heeft. Moest dit voor de leerkracht niet meer lukken, ken ik in België nog een persoon die mij hiermee kan helpen. Ik wil de leerlijn zeker in het Engels bezorgen aan de school zodat de leerkrachten hier ook werkelijk iets aan hebben.

De leerlijn is een meerwaarde voor de Southern Cross Schools omdat het aansluit bij de visie van de school. De leerkrachten keken al met een groeigerichte gedachte naar de leerlingen. Elk kind kan in hun ogen talenten ontwikkelen. Bovendien zet de school enorm in op het welbevinden van de leerlingen. Deze leerlijn sluit daar helemaal bij aan. Dit is weer een extra initiatief voor de school om in te spelen op het welbevinden van de leerlingen. Daarnaast heeft de school oog voor de natuur. In de leerlijn koppelen we de talenten aan de natuur. Zo kunnen leerlingen zien dat niet enkel mensen talenten bezitten, maar ook dieren. De leerkrachten kunnen ook helemaal zelfstandig aan slag met deze leerlijn. Alles staat duidelijk uitgeschreven.

Bovendien is het een vernieuwend concept voor de Southern Cross Schools. Een leerlijn zelf is natuurlijk niet vernieuwend voor de school, maar wel de leerlijn op zich. Werken rond talenten om zo het welbevinden te bevorderen is niet zo bekend in Zuid-Afrika. De school had nog nooit van deze manier van werken gehoord volgens de visie van Dewulf.

In de toekomst kan de school zelf nog enkele werkvormen toevoegen aan de leerlijn. Ik hoorde van mijn klasleerkracht waarmee ik samenwerkte dat de andere leerkrachten in de Southern Cross Schools nog ideeën hadden om te werken aan talentontwikkeling binnen de school. Normaal gezien zou er binnen mijn stageperiode een vergadering geweest zijn om naar de ideeën van de leerkrachten te luisteren. Dit is er jammer genoeg niet van gekomen. Dit houdt het schoolteam natuurlijk niet tegen om in de toekomst hier samen eens over te brainstormen en enkele werkvormen toe te voegen aan de Engelstalige leerlijn die ik hen zal bezorgen.

Mijn onderzoek bestaat uit twee grote luiken, namelijk welbevinden en talentontwikkeling. Hieronder vind je voor elk luik enkele suggesties voor een vervolgonderzoek.

Enkele suggesties voor een vervolgonderzoek met de focus op **welbevinden**:

In het onderzoek hebben we gezien dat er verschillende strategieën zijn waar je als leerkracht op kan focussen om het welbevinden van de leerlingen te bevorderen. In dit onderzoek hebben we ingezet op *'ontdekken en inzetten van unieke kwaliteiten'*. Natuurlijk kan je als leerkracht ook op een andere strategie inzetten of zelfs op een aspect van de PERMA-welzijnstheorie.

In een vervolgonderzoek zou het interessant zijn om de focus op een andere strategie te leggen en te kijken welk effect die strategie heeft op het welbevinden van kinderen.

Enkele suggesties voor een vervolgonderzoek met de focus op **talentontwikkeling**:

- Is het mogelijk om inclusie op school te creëren door te focussen op talentontwikkeling?
- Een speelplaats ontwikkelen die de verschillende talenten van kinderen aanspreken.

8 Reflectie

8.1 Reflectie op de onderzoekscyclus

Doorheen de onderzoekscyclus heb ik me altijd nieuwsgierig en kritisch opgesteld. Doordat mijn onderzoek gaat over talentontwikkeling, heb ik mij in de reflectie gebaseerd op mijn **talenten** die aan bod kwamen tijdens het doorlopen van de onderzoekscyclus. Talenten kunnen natuurlijk ook 'in overdrive' gaan. In de reflectie komen de positieve zaken, maar ook de valkuilen van mijn talenten aan bod.

De eerste stappen in de onderzoekscyclus waren **oriënteren en richten**. Voor de eerste keer had ik contact opgenomen met de Southern Cross Schools met de vraag of er zich een uitdaging stelt op school en of ik in een bepaald project een meerwaarde kon betekenen tijdens mijn stageperiode. De directeur, Mickey Viegas, gaf aan dat de school veel focust op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en hierrond een project zeker past bij de school. Ook gaf hij aan dat de school meer aandacht wil voor de bijzondere eigenschappen van de kinderen, hun talenten. Een project hierrond kon ook zeker een meerwaarde zijn voor de school. Ik kon dus nog veel kanten uit met mijn onderzoek.

Na het antwoord van de directeur was het aan mij. Welke richting ga ik uit met mijn bachelorproef? Ik ben online direct verschillende zaken gaan opzoeken. Online was er enorm veel informatie over de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen te vinden. Dit maakte het afbakenen van mijn onderwerp zeer moeilijk. Daarnaast bepaalde deze keuze rond welk onderwerp ik een jaar lang zou gaan werken. Doordat ik een echte **weger** ben en alles altijd goed afweeg voordat ik een grote beslissing maak, was het voor mij moeilijk om een onderwerp te kiezen en de richting van mijn bachelorproef te bepalen. Deze twijfels hebben ervoor gezorgd dat ik mijn onderwerp pas heel laat heb beslist en een kleine achterstand had opgelopen t.o.v. mijn medestudenten.

Begin november ben ik samen met mijn promotor het educatief centrum gaan bezoeken. Tijdens het bezoek stootte ik op een aantal interessante leermaterialen rond talentontwikkeling. Uiteindelijk heb ik in overleg met mijn promotor beslist om in te spelen op het welbevinden van de leerlingen a.d.h.v. talentontwikkeling. De focus lag tijdens mijn onderzoek dus op het bevorderen van het welbevinden. Dit kon ik bereiken door in te spelen op talentontwikkeling. Ik ben nog altijd heel blij met deze keuze van onderwerp. Het is een interessant onderwerp dat mij een heel jaar heeft kunnen boeien.

Toen ik mijn onderwerp wist heb ik mij als een echte **kennispons** hierin verdiept in de literatuur. Vervolgens heb ik de 5xW+H-methode toegepast. Op deze manier kon ik samen met mijn opgedane kennis van de literatuur mij direct een beeld van het praktijkprobleem vormen en kon ik dit helder weergeven. Vervolgens heb ik mijn onderzoeksdoel en onderzoeksvraag met de bijhorende deelvragen geformuleerd.

Tijdens mijn eerste feedbackmoment omtrent oriënteren en richten moest ik enkele kleine zaken aanpassen. Het eerste deeltje was af en dat gaf mij zin en moed om verder te werken aan de volgende stappen.

De volgende stap was **plannen**. Iets wat ik graag doe want ik ben een echte **planmaker**. Ik vind het fijn als alles wat ik moet doen gestructureerd in een planning staat. Toch was het niet altijd gemakkelijk om me aan deze planning te houden, zeker in Zuid-Afrika was dit moeilijk. Je kan iets inplannen om te doen in Zuid-Afrika, maar het kan zijn dat je het pas twee of drie dagen later mag doen. De levenswijze is er heel anders dan hier in België. Alles gaat veel rustiger zijn gang. Ik leerde hieruit dat het soms oké is om mijn planning een beetje los te laten en mezelf een tikkeltje meer ruimte te geven.

Tijdens de stap plannen ging ik ook op zoek naar enkele geschikte manieren om informatie over het onderwerp te verzamelen. Naast informatie uit de literatuur verzamelen, waaruit een groot deel van mijn onderzoek bestaat heb ik ook nog andere vormen om informatie te verzamelen gebruikt. Ik ben een echte *aansteker*, als ik een idee krijg, schiet ik meteen in actie. Dit gebeurde toen ik contact had opgenomen met Luk Dewulf, pedagoog en talent-coach. Ik had het idee om hem een e-mail te sturen met wat informatie over mijn onderzoek en deed dit ook meteen. Hij was zeer geïnteresseerd in het onderzoek en nodigde mij uit om een opleiding bij te wonen rond talentontwikkeling. Uit deze opleidingsdag volgde dat ik nog een opleiding mocht bijwonen bij Elke Busschots. Deze opleidingen hebben mij enorm veel inzichten gegeven en hebben een meerwaarde voor mijn onderzoek betekend. Ook hier komt mijn talent *kennispons* tot uiting. Ik wou alles over het onderwerp weten en verdiepte me er zeer grondig in.

Bovendien ben ik ook een lagere school, namelijk De Kleine Prins te Diest, gaan bezoeken die al werkt rond talentontwikkeling. In deze school heb ik ook een interview afgenomen van de directeur van de school om extra informatie te verzamelen. Het was een heel interessant schoolbezoek. Uit het schoolbezoek heb ik inspiratie kunnen opdoen voor mijn leerlijn. Daarnaast heb ik in de Southern Cross Schools een interview afgenomen van de directeur, Mickey Viegas. Dit interview ging over het welbevinden op school. Deze informatie gaf mij een goed beeld van wat de school al allemaal deed om in te spelen op het welbevinden van hun leerlingen. Ook heb ik zelf een vragenlijst ontworpen om inzicht te krijgen over het welbevinden van de kinderen in grade 2. Dit was belangrijk als nulmeting voordat ik van start ging met mijn ontwerp. In mijn ogen heb ik d.m.v. verschillende methodieken nuttige data kunnen verzamelen.

Dan zijn we aangekomen bij de stappen **verzamelen en analyseren**. Dit is een stap waar mijn talent *doorzetter* zeker een rol heeft gespeeld. Voor mij was dit het moeilijkste stuk van de hele bachelorproef. Het verzamelen van informatie was helemaal geen probleem, maar het selecteren van nuttige en relevante informatie uit de literatuur was niet gemakkelijk. Het leek mij allemaal interessant om op te nemen in het onderzoek. Hierdoor was het onderzoek op een bepaald moment veel te uitgebreid en ging de essentie verloren. Ik heb het onderzoek uiteindelijk terug ingekort. Ook was er in het begin weinig structuur in het rapport. Om meer structuur te krijgen heb ik mijn deelvragen een beetje aangepast zodat er logische overgangen in het rapport zitten en het rapport aangenamer leest voor de lezer.

De gegevens opslaan met de correcte bronvermelding had ik in mijn eerste versie ook niet gedaan. Ik had overal wel de link achter elk stukje tekst geplaatst waarop ik mij gebaseerd had, zodat ik dit achteraf correct kon noteren. Achteraf gezien was dit was geen goed plan. Het was gemakkelijker geweest om de bronvermelding op het moment zelf dat ik de tekst schreef juist te noteren. Achteraf heb ik hieraan nog veel werk gehad.

Het deel analyseren ging in mijn ogen al wat vlotter. In het rapport heb ik als een echte *ontrafelaar* goed de gelijkenissen en de verschillen kunnen aanhalen over de verzamelde bronnen. Ook de tussentijdse conclusies zijn helder verwoord.

De voorlaatste stap was **ontwerpen**. Ik wist direct waar ik naartoe wou met mijn ontwerp en zag dit al helemaal voor mij. Dit hangt samen met mijn talent *beeldorganisator*. Toch verliep het opstellen van de ontwerpeisen moeizaam. Allereerst omdat ik enkele lessen omtrent de bachelorproef gemist had, omdat ik toen al in Zuid-Afrika was. Hierdoor kon ik geen vragen stellen aan de lector van dit vak wanneer er zaken niet duidelijk waren. Ik ben wel heel dankbaar dat mijn promotor dit probleem zo goed mogelijk heeft opgevangen. Ze heeft alle onduidelijkheden direct voor mij uitgeklaard, waardoor ik verder kon werken. Ook over hoe ik de ontwerpeisen moest opstellen heb ik een duidelijke uitleg gekregen van mijn promotor.

Na het opstellen van deze eisen waaraan mijn ontwerp moest voldoen, begon het echte werk. Ik ging een leerlijn ontwikkelen die goede praktijkvoorbeelden voor de leerkrachten in Zuid-Afrika inhoudt. Ik vond het ontwerpen zelf eigenlijk het leukste deel van het onderzoek. Dit was ook het deel waar ik mezelf echt kon aanzetten. Het maken van mijn leerlijn verliep over het algemeen heel vlot. Natuurlijk heb ik wel enkele aanpassingen gemaakt a.d.h.v. de feedback van mijn promotor.

De laatste stappen van al dat harde werk waren **concluderen, rapporteren en reflecteren**. Ook hier had ik hetzelfde probleem als bij de stap ontwerpen. Ik was namelijk al in Zuid-Afrika toen deze stappen duidelijk uitgelegd werden in de les. Ook hier heb ik kunnen rekenen op de steun van mijn promotor. In mijn ogen leken dit stappen die redelijk snel gaan, maar dat was helemaal niet. Ik had dit deel dus onderschat. Aan deze stappen heb ik meer tijd besteed dan dat ik eigenlijk had ingepland. Toch lukte deze stappen vrij goed. Ik had wel moeite om mijn conclusie kort en bondig te formuleren. Het was moeilijk om alles wat ik wou zeggen in de conclusie op ongeveer één pagina te krijgen. Dit was toch belangrijk zodat ik enkel de essentie ging weergeven in de conclusie. De discussie en de reflectie verliepen beide vlot.

Dankzij dit onderzoek heb ik meer inzichten kunnen opdoen over het welbevinden van leerlingen en hoe ik het kan bevorderen a.d.h.v. talentontwikkeling. Bovendien was ik heel onzeker om een bachelorproef te schrijven. Het leek mij iets enorm groot en ik had het gevoel dat dit mij niet ging lukken. Mijn zelfvertrouwen is naarmate de bachelorproef vorderde zeker gegroeid. Dit onderzoek heeft me een beter zicht gegeven op mijn eigen talenten en vaardigheden.

8.2 Reflectie eigen onderzoeksvaardigheden (rollen leerkracht)

Doorheen mijn onderzoeksrapport ben ik gegroeid in de verschillende rollen als leerkracht.

Vanzelfsprekend zijn mijn vaardigheden **als onderzoeker** erop vooruitgegaan doorheen dit onderzoek. Dit kon u voor een deel al lezen bij de reflectie op de onderzoekscyclus. Allereerst heb ik geleerd dat ik kritisch moet kijken naar de verschillende bronnen die ik raadpleeg. Zijn de bronnen wel betrouwbaar? Vervolgens is het belangrijk dat ik bij het onderzoeksdoel blijf en niet verder uitwijk, waardoor ik de essentie niet uit het oog verlies. Daarnaast heb ik geleerd om zelf een vragenlijst en verschillende interviews op te stellen om informatie te verzamelen. Bij het opstellen van deze instrumenten heb ik rekening gehouden met de eisen waaraan deze zaken moeten voldoen. Mijn interviewvaardigheden zijn er sterk op vooruit gegaan. Ook leerde ik de verzamelde informatie van mijn vragenlijsten te verwerken tot bruikbare gegevens.

Vervolgens ben ik gegroeid in de **rol van inhoudelijk expert**. Tijdens het verzamelen van informatie heb ik vanuit relevante theoretische denkkaders en inzichten uit het onderzoek veel nieuwe zaken bijgeleerd over het welbevinden van kinderen en waarom het zo belangrijk is om hierop in te zetten in de klas. Bovendien wist ik voordat ik begon aan deze bachelorproef zo goed als niks over talentontwikkeling en hoe leerkrachten dit in de klas toepassen. Hierin heb ik me dan ook verdiept in de literatuur en door opleidingen te gaan volgen. Nu weet ik heel goed wat talentontwikkeling inhoudt en hoe je dit kan realiseren in een klas.

Ook ben ik sterk gegroeid in mijn **rol als opvoeder**. Ik heb een positief leer- en leefklimaat in de klas gecreëerd waarin iedereen zijn eigen talenten kan ontdekken. Iedereen heeft zijn eigen sterke kwaliteiten, talenten, en die mogen gezien worden. Bovendien heb ik gedurende dit hele onderzoek ingezet op het bewaken en bevorderen van het welbevinden van de leerlingen. Door kinderen hun talenten te ontdekken, te benoemen en te ontplooiën, beleven de kinderen positieve emoties. Deze emoties hebben een positief effect op het welbevinden van de

leerlingen. Daarnaast heb ik ook veel geleerd uit de initiatieven die de Southern Cross Schools al hadden om het welbevinden van de leerlingen te bevorderen zoals het vak care cluster, de signatures en het goedemorgensysteem. Deze initiatieven kan ik, naast mijn eigen ontwerp, later ook toepassen in mijn klas.

Daarnaast heb ik mezelf ontplooid in de **rol van de leraar als communicator**. Het is voor mij de eerste keer dat ik zoveel tekst heb geschreven. Mijn schrijfvaardigheid is doorheen dit onderzoek vooruitgegaan. In mijn ogen heb ik een vlotte tekst geschreven met begrijpbare taal en hedendaagse woordenschat. In Zuid-Afrika kon ik met de leerkrachten en leerlingen niet communiceren in het Nederlands, de communicatie verliep in het Engels. Mijn Engels was voor mijn vertrek al goed. Toch had ik een zomercursus Engels gevolgd aan PCVO Moderne Talen Hasselt om mezelf zo goed mogelijk voor te bereiden. Tijdens mijn verblijf in Zuid-Afrika is mijn Engels nog verbeterd.

Ook heb ik contact opgenomen met externen, zoals Luk Dewulf. Dit sluit aan bij de **rol van de leraar als ondernemer**. Doordat ik contact had gezocht met Luk Dewulf heb ik de kans gekregen om meerdere opleidingen/ workshops rond talentontwikkeling te volgen. Bovendien kreeg ik zelfs zes pakjes Engelstalige talentkaarten van Dewulf opgestuurd om in Zuid-Afrika te gebruiken. Vervolgens heb ik ook contact opgenomen met een school, De Kleine Prins te Diest, die al inzet op de talenten van hun leerlingen. De directeur heeft mij toen een rondleiding gegeven doorheen de school en toegelicht hoe zijn school aan talentontwikkeling werkt.

Natuurlijk ben ik maar een korte tijd in de Southern Cross Schools geweest. Toch heb ik enkele leerkanalen laten liggen **als teamspeler**. De andere leerkrachten in de Southern Cross Schools waren zeer geïnteresseerd in mijn onderzoek en de werkvormen die ik uitvoerde. Achteraf gezien had ik de leerkrachten meer kunnen betrekken wanneer ik een werkvorm uitvoerde in de klas. De leerkrachten hebben namelijk verschillende vrije uren per week, omdat ze niet alle vakken zelf geven. Tijdens deze vrije uren had ik de deur van mijn klas open kunnen zetten voor leerkrachten die hierin interesse hadden. Ook had ik niet enkel de directeur, Mickey Viegas, van de school kunnen interviewen om informatie te verzamelen over de visie op welbevinden van de school. Ik had ook enkele leerkrachten kunnen interviewen, misschien dat zij nog iets belangrijks zouden toevoegen. Dit zijn enkele werkpunten die ik meeneem naar de toekomst.

8.3 Reflectie opbrengst eigen onderwijspraktijk

Aan de hand van de leerlijn '*This is me!*' kunnen leerkrachten stapsgewijs werken aan talentontwikkeling in de klas, en zo het welbevinden van hun leerlingen vergroten. De negen werkvormen die opgenomen zijn in de leerlijn bieden de leerkrachten al enkele voorbeelden hoe ze bepaalde doelstellingen in de leerlijn kunnen bereiken. Toch had ik graag nog wat extra werkvormen opgenomen in mijn leerlijn. Je kan namelijk zoveel doen rond talentontwikkeling in de klas. Werken rond talenten is zeker niet beperkt tot de negen werkvormen die ik heb opgenomen in de leerlijn. Jammer genoeg was dit niet haalbaar in deze beperkte periode. In de toekomst wil ik deze leerlijn zeker nog verder uitbreiden met enkele werkvormen.

Na het voeren van dit onderzoek ben ik ook anders gaan kijken naar de leerlingen in mijn klas. Enkele maanden geleden lag mijn focus op wat de leerlingen nog niet konden, hun tekorten. Nu besef ik dat het zeker zo belangrijk is om te kijken naar de zaken waarin leerlingen in uitblinken, hun talenten. Door meer aandacht te hebben voor de talenten van mijn leerlingen, zal de veerkracht en weerbaarheid van de leerlingen vergroten en als gevolg hun welbevinden.

Daarnaast zou ik de leerlijn en de toegevoegde werkvormen binnenkort graag zelf gebruiken in het werkveld. In dit onderzoek heb ik de meerwaarde ervan gezien en wil ik er graag zelf op inzetten bij mijn toekomstige leerlingen. Ik wil deze leerlijn delen met de school waar ik in de toekomst kan starten en hopelijk zien zij het dan zitten om deze leerlijn te integreren.

Ten slotte heb ik verschillende opleidingen gevolgd bij Luk Dewulf, Els Pronk en Elke Busschots. Hierdoor heb ik al enkele diploma's i.v.m. talentgedreven werken met kinderen behaald. Doordat ik helemaal geboeid ben geraakt door het onderwerp zou ik graag in de toekomst nog de opleiding 'Kiezen voor talent van kinderen' van Luk Dewulf volgen. Wanneer ik deze opleiding succesvol heb afgerond, heb ik alle opleidingen gevolgd om het label *kindertalentenfluisteraar* toegekend te krijgen.

9 Bibliografie

Boeken

Deckerck, J & Van Overveld, K. (2011). *De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het onderwijs*. Leuven: ACCO Uitgeverij.

Depondt, L. (2007). *Welbevinden op school (WOS). Samen werk maken van meer welbevinden in de klas en op school*. Leuven: CEGO.

Dewulf, L. (2016). *Ik kies voor mijn talent*. Leuven: Uitgeverij Lannoo Campus.

Dewulf L., Beschuyt, P & Pronk, E. (2018). *Ik kies voor mijn talent. Toolbox voor jong en oud*. Leuven: Uitgeverij Lannoo Campus.

Dweck, C. (2018). *Mindset*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Heylen, L., Maes, J. & Van Gucht, I. (2013). *Talenten in de kijker*. Averbode: CEGO Publishers.

Lyubomirsky, S. (2013). *De maakbaarheid van het geluk*. Utrecht: A.W. Bruna Uitgevers.

Tijdschriften

Van Zundert, R. (2016). Veerkracht op school. *Tijdschrift Positieve Psychologie*, 4(2), 81-86.

Andere

Aerden, I. (2015). *Heeft elk kind talenten? Gelijke kansen!* Geraadpleegd op 12 april 2020, van https://vorming.cego.be/images/downloads/artikel_talenten.pdf

Beel, V. (2017). *Gelukkige juf of meester? Gelukkige kinderen*. Geraadpleegd op 5 april 2020, van https://www.standaard.be/cnt/dmf20170330_02809107

Deboutte, G. (2015). *Sociale weerbaarheid bij kinderen en jongeren versterken. De keuze voor een fundamentele aanpak*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van [https://vorming.cego.be/images/downloads/Ond DP Sociale weerbaarheid bij kinderen en jongeren versterken.pdf](https://vorming.cego.be/images/downloads/Ond_DP_Sociale_weerbaarheid_bij_kinderen_en_jongeren_versterken.pdf)

De Volder, I. & De Lee, L. (2013). *Het welbevinden van leerlingen: een vragenlijst*. Geraadpleegd op 25 februari 2020, van <https://docplayer.nl/5172584-Het-welbevinden-van-leerlingen-een-vragenlijst.html>

Goldberg, J. (2019). *Wellbeing and Social Safeness Questionnaire (WSSQ)*. Geraadpleegd op 8 april 2020, van https://www.researchgate.net/publication/331944768_Wellbeing_and_Social_Safeness_Questionnaire_WSSQ_Initial_psychometric_assessment_of_a_short_digital_screening_instrument_for_primary_school_children

Helliwell, J., Layard, R., Sachs, J. & De Neve, J. (2020). *World Happiness Report*. Geraadpleegd op 3 november 2020, van <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2020/WHR20.pdf>

Kaptein, M. (2017). *Weerbaarheid*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://www.depsycholoog.nl/weerbaarheidstraining/>

Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (z.d.). *Welbevinden van leerlingen*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/welbevinden-van-leerlingen>

Kirtley, O., Achterhof, R., Hiekkaranta, A., Hermans, K., Hagemann, N. & Myin-Germeys, I. (2019). *Rapport: Hoe word ik wie ik ben?* Geraadpleegd op 3 november 2019, van <https://gbiomed.kuleuven.be/english/research/50000666/50000673/cpp/images/sigma-rapport-w1>

Leavers, F. (2004). *Ervaringsgericht onderwijs als antwoord*. Geraadpleegd op 30 april 2020, van https://vorming.cego.be/images/downloads/Ond_DP_EE_2004-2005-1-3_Ervaringsgericht_onderwijs_als_antwoord_1.pdf

Laevers, F., Buyse, E., Daems, M. & Declercq, B. (2016). *Welbevinden en betrokkenheid als toetsstenen voor kwaliteit in de kinderopvang*. Opgevraagd op 25 februari 2020, van https://www.stichtingbkk.nl/images/Kennisdossier_BKK2016003_LR_DEF.pdf

Leraar24. (2019). *Acht typen intelligentie van Gardners meervoudige intelligentie-theorie*. Geraadpleegd op 30 april 2020, van <https://www.leraar24.nl/69417/acht-typen-intelligentie-van-gardners-meervoudige-intelligentie-theorie/>

Mulder, P. (2018). *PERMA model*. Geraadpleegd op 25 februari 2020, van <https://www.toolshero.nl/psychologie/persoonlijk-geluk/perma-model/>

Nuffic. (2020). *Het onderwijssysteem van Zuid-Afrika*. Geraadpleegd op 1 maart 2020, van <https://www.nuffic.nl/documents/490/onderwijssysteem-zuid-afrika.pdf>

Pascha, M. (2020). *The PERMA Model: Your Scientific Theory of Happiness*. Geraadpleegd op 17 april 2020, van <https://positivepsychology.com/perma-model/>

Sari, J. (2018). *Meervoudige intelligentie (Gardner)*. Geraadpleegd op 23 maart 2020, van <https://www.toolshero.nl/persoonlijke-ontwikkeling/meervoudige-intelligentie-gardner/>

Schriel, P. (2014). *Verskil intrinsieke motivatie en extrinsieke motivatie*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://patrickschriel.nl/2014/05/08/verschil-intrinsieke-motivatie-en-extrinsieke-motivatie/>

SLO. (z.d.). *Gardner*. Geraadpleegd op 23 maart 2020, van <https://talentstimuleren.nl/thema/begaafdheid/theorie-modellen/gardner>

Steunpunt Geestelijke Gezondheid. (z.d.). *Kinderen en jongeren*. Geraadpleegd op 4 november 2019, van <https://www.geestelijkgezondvlaanderen.be/kinderen-en-jongeren>

Stichting Ideële Reclame. (2010). *Aardige mensen hoe gaan we ermee om?* Geraadpleegd op 5 april 2020, van <https://sire.nl/campagnes/aardige-mensen-hoe-gaan-we-ermee-om/>

Pieterneel, D. (2016). *Optimisme als strategie*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://www.psychologiemagazine.nl/artikel/optimisme-als-strategie/>

Provincie Limburg. (z.d.). *Welbevinden h(g)eef zin!* Geraadpleegd op 2 november 2019, van http://www.limburg.be/webfiles/onderwijs/product/wos_preventiepiramide_download.pdf

Van Den Broek, M. (2017). *Positieve psychologie onthult de kracht van positiviteit*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://www.scientias.nl/positieve-psychologie-onthult-kracht-positiviteit/>

Van Zundert, R. (2014). *Leer- en veerkracht*. Geraadpleegd op 4 april 2020, van <https://www.dropbox.com/s/4nm88psyz37a275/E-boek%20Leer-%20%26%20Veerkracht.pdf?dl=0>

Vermeiren, N. (2013). *Over kinderen en hun talenten met Luk Dewulf*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van https://www.nieuwsblad.be/cnt/blnve_20130415_010

Vlaams Instituut Gezond Leven. (z.d.). *Stap 1 – vind jezelf oké*. Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://www.fitinjehoofd.be/de-10-stappen/stap-1-vind-jezelf-oke>

Vlaams Instituut Gezond Leven. (2020). *Stap 3 -beweeg*. Geraadpleegd op 19 mei 2020, van <https://www.fitinjehoofd.be/de-10-stappen/stap-3-beweeg>

Vlaams Instituut Gezond Leven. (z.d.). *Wat is geestelijke gezondheidszorg?* Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://www.gezondleven.be/themas/geestelijke-gezondheidsbevordering/wat-is-geestelijke-gezondheidsbevordering>

Vlaams Instituut Gezond Leven. (z.d.). *Wat is veerkracht?* Geraadpleegd op 2 november 2019, van <https://www.gezondleven.be/themas/geestelijke-gezondheidsbevordering/wat-is-veerkracht>

Wurzer, S. (2016). *Leren vergeven – vooral voor jezelf*. Geraadpleegd op 5 april 2020, van <https://www.coachingmetsanne.com/leren-vergeven/>

10 Bijlage

Bijlage 1: Jaarplanner

JAARPLANNER Bachelorproef 2019-2020

Weken AJ	Semester	Week van	LLO 3					Maak hieronder je eigen planning i.f.v. het doorlopen van de onderzoeks cyclus.						
			maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag		
1	1	16/09/2019												
2	2	23/09/2019				C								
3	3	30/09/2019												
4	4	7/10/2019												
5	5	14/10/2019	did stage graad nr keuze											
6	6	21/10/2019	did stage graad nr keuze											
7	7	28/10/2019	PRAKTIJKWEEK											
8	7	4/11/2019	PRAKTIJKWEEK											
9	8	11/11/2019												
10	9	18/11/2019							Schoolbezoek De Kleine Prins (Diest)					
11	10	25/11/2019							Vormingsdag: Luk Dewulf en Els Pronk					
12	11	2/12/2019	obs BuBaO											
13	12	9/12/2019	stage BuBaO											
14	13	16/12/2019							Deelvraag i.v.m. de preventiepiramide beantwoorden					
15		23/12/2019												
16		30/12/2019												
17	14	6/01/2020												
18	1	13/01/2020							Curcus talentgericht werken met kinderen (dag 1)					
19	2	20/01/2020												
20	3	27/01/2020							Curcus talentgericht werken met kinderen (dag 2)	Deelvraag i.v.m. de visies om talentontwikkeling beantwoorden	Deelvraag i.v.m. de visies om talentontwikkeling beantwoorden			
21		3/02/2020												
22	1	10/02/2020	Stage Zuid-Afrika					Observeren in de school hoe ze momenteel werken aan het welbevinden van leerlingen	Observeren in de school hoe ze momenteel werken aan het welbevinden van leerlingen	Observeren in de school hoe ze momenteel werken aan het welbevinden van leerlingen	Observeren in de school hoe ze momenteel werken aan het welbevinden van leerlingen	Observeren in de school hoe ze momenteel werken aan het welbevinden van leerlingen		
23	2	17/02/2020						Gesprek met de schooldirecteur i.v.m. de werking rond welbevinden momenteel + om hem in te lichten over het talentverhaal	Afspraken maken met mijn mentor wanneer ik in de klas tijd krijg om te werken aan talentontwikkeling	Vragenlijst afnemen	Stage bij EcoChildren	Organisatie in Zuid-Afrika	Organisatie in Zuid-Afrika	
24	3	24/02/2020						Talentenspel spelen (deel 2)	Talentedinterview	Talentedspel spelen (deel 3)	Koffiefilters versieren (complimentenmuur)	Starten met de complimentenmuur		
25	4	2/03/2020							Eén dag meehelpt in de kleuterklas	Talentedmuur maken in de klas		Complimentenmuur + vervolg talentontwikkeling afspreken met mijn mentor voor het tweede deel van mijn stageperiode		
26	5	9/03/2020						Stage bij EcoChildren	Stage bij EcoChildren	Stage bij EcoChildren	Stage bij EcoChildren	Stage bij EcoChildren		

27	6	16/03/2020								Terug in België omwille van het coronavirus!			
28	7	23/03/2020											
29	8	30/03/2020									Werken aan de deelvraag 'Wat is de betekenis van welbevinden?'	Werken aan de deelvraag 'Wat is de betekenis van welbevinden?'	Werken aan de deelvraag 'Hoe kan je welbevinden bevorderen?'
30		6/04/2020								Werken aan de deelvraag 'Hoe kan je welbevinden bevorderen?'		Werken aan de deelvraag 'Hoe kan je welbevinden meten?'	
31		13/04/2020							Werken aan de deelvraag 'Welke visie op welbevinden hebben de Southern Cross Schools?'		Werken aan de deelvraag 'Wat zijn de verschillen en gelijkenissen op basis van welbevinden tussen België en Zuid-Afrika?'		
32	9	20/04/2020	Stage Zuid-Afrika							Werken aan de deelvragen rond talent.	Werken aan de deelvragen rond talent.	Werken aan de deelvragen rond talent.	
33	10	27/04/2020	Stage Zuid-Afrika									Aanpassen a.d.h.v. feedback	Aanpassen a.d.h.v. feedback
34	11	4/05/2020	Thuis in België + geen les						Aanpassen a.d.h.v. feedback	Aanpassen a.d.h.v. feedback	Aanpassen a.d.h.v. feedback	Start ontwerpen	Start ontwerpen
35	12	11/05/2020							Start ontwerpen	Start ontwerpen			
36	13	18/05/2020								Aanpassen ontwerp + kleine aanpassingen bachelorproef	Aanpassen ontwerp + kleine aanpassingen bachelorproef	Aanpassen ontwerp + kleine aanpassingen bachelorproef	Aanpassen ontwerp + kleine aanpassingen bachelorproef
37	14	25/05/2020		Praktijkweken					Start conclusie, discussie en reflectie	Start conclusie, discussie en reflectie		Eventueel kleine aanpassingen	Eventueel kleine aanpassingen

38	1	1/06/2020	V						Eventueel kleine aanpassingen	Eventueel kleine aanpassingen	Eventueel kleine aanpassingen		
39	2	8/06/2020							Indienen!				
40	3	15/06/2020									Dag van de bachelorproef	Dag van de bachelorproef	

	praktijk
	stage
	observatiestage
	vakantie en vrije dagen
	les
	examens
	deliberatie

Bijlage 2: Vragen interview: directeur De Kleine Prins (Diest)

Interview: De Kleine Prins (Diest)

Werken rond talent(en)

- Wat is uw naam?
- Wat is uw functie binnen de school?
- Hoe werkt uw school aan talentontwikkeling?
- Wat is jullie visie/ visies op talent die jullie hanteren?
- Hoe komt het talentenverhaal terug in jullie:
 - Schoolvisie
 - Hoe komt het dat de school / scholengroep hier zo sterk op inzet?
 - Schoolwerking
 - Klaswerking
 - Zijn er verschillen (jonge kinderen – oude kinderen)?
- Hoe zijn de kinderen bezig met het ontdekken en ontwikkelen van hun talenten? Hoe wordt dit gestimuleerd in de klas / door de leerkracht / schoolomgeving / ...
- Hoe zit het met de leerkrachten: zijn die mee in het talentenverhaal?
- Jullie werken ook met talentenbouwers: wat is hun functie?
- Neemt het veel tijd in beslag om te werken rond talenten?
- Waarom is talentontwikkeling goed voor leerlingen? Wat zijn de voordelen van talentontwikkeling?
- Merken jullie een verschil in het welbevinden van kinderen?
 - Wordt dit gemeten? Hoe?
- Ik zag op jullie site dat jullie de leerlingen talent(en) laten ontwikkelen en ontdekken door:
 - kinderen leren keuzes maken;
 - kinderen leren plannen en organiseren;
 - kinderen leren zichzelf te evalueren;
 - kinderen i.s.m. talentenbouwers laten reflecteren over hun talenten.
- Hoe worden talenten ontdekt door 'keuzes te maken'?
- Hoe worden talenten ontdekt door 'plannen en evalueren'?
- ...

Bijlage 3: Vragen interview: directeur Southern Cross Schools (Zuid-Afrika)

Interview: well-being SCS (Mickey Viegas)

1. How does the Southern Cross Schools work on the well-being of the children?
2. Is the well-being reflected in the vision of the school?
3. How do teachers work on the well-being of children in the classroom?
 - a. Is there a difference per degree?
4. How do you measure the well-being of the children, for example by surveys?
5. Which school initiatives does the school have to increase the well-being of the children?

Bijlage 4: Vragenlijst welbevinden van de Vlaamse onderwijsinspectie

Vragenlijst bao 'Onderzoek het welbevinden van jouw leerlingen'

Ik ben een (jongen/meisje)

Ik ben geboren in (geboortejaar)

Ik zit in het (4de/5de/6de leerjaar)

Geef voor onderstaande stellingen een score van 1 tot 4. (waarbij 1 = nooit, 2 = meestal niet, 3 = meestal wel, 4 = altijd)

1. Ik kom graag naar school.
2. Ik zit graag in de klas.
3. Ik voel mij goed op school.
4. Ik vind wat ik op school leer boeiend en interessant.
5. Ik let goed op tijdens de lessen.
6. Ik babbel tijdens de lessen wanneer het niet mag.
7. Ik zit in de les te dromen.
8. Er zijn duidelijke regels op school, zodat ik weet wat mag of niet mag.
9. Ik kan in de lessen goed volgen.
10. Mijn klasgenoten doen het beter dan ik.
11. Als ik een toets moet maken, dan heb ik het gevoel dat ik het wel kan.
12. Ik werk trager dan de anderen van mijn klas.
13. Ik kan goed leren.
14. Het huiswerk vind ik gemakkelijk.
15. Ik speel graag op de speelplaats.
16. Ik voel me alleen op school.
17. Ik word gepest op school.
18. Ik heb vrienden op school.
19. De kinderen maken ruzie op de speelplaats.
20. Op onze school worden kinderen gepest of uitgelachen.
21. De leerkrachten zeggen me wanneer ik mijn best doe.
22. De leerkrachten letten erop dat de kinderen zich aan de regels houden.
23. De leerkrachten geven op een goede en leuke manier les.
24. De leerkrachten zijn vriendelijk tegen de leerlingen.
25. De leerkrachten luisteren naar de leerlingen als er iets gebeurd is.
26. Als de leerkrachten les geven, is het rustig in de klas.
27. De leerkrachten vragen naar de mening van de kinderen.
28. De kinderen mogen tegen de leerkrachten hun eigen mening zeggen.

Bijlage 5: Vragenlijst van Goldberg (2019)

Table 1. Scale construction		
Concept	Meaning	Items
Positive feelings	The child enjoys, is having fun, smiles, sings, makes contact	1) How do you feel right now? 2) How do you feel most of the time?
		3) How do you feel most of the time at school?
		4) How do you feel when there is no adult present during breaks?
Satisfaction with life	The child is flourishing within his or her opportunities and his or her environment	5) How content are you with your life?
Vitality	The child feels healthy, is energetic, feels relaxed	6) I feel healthy
Optimism	The child expects a positive outcome in most situations. The child has an external locus of control	7) If I have a problem at school, it usually ends well
Resilience	The child regulates negative emotions in the case of setbacks	8) If I have a bad experience at school, I will be happy soon after
Relationships with others	The child is happy to engage in contact with others, receives support from those contacts and feels appreciated by others	9) I have nice friends
Self-appreciation	The child feels self-worth and that his life is important; is satisfied with his or her abilities	10) I like myself
Autonomy	The child makes his or her own decisions about his or her life, within his or her age appropriate boundaries	11) I can choose at school what I want to do
Meaning in life	The child values his or her life as important and worthwhile	12) It is good that I exist
Experienced bullying	The degree in which students personally have experienced victimization	13) Classmates bully me (emotionally, verbally or both)
		14) Classmates hit me or kick me (physically)
	The degree in which students noticed victimization at others	15) Classmates fight with each other
		16) In this class you get laughed at when you ask a silly question
Subjective social safety evaluations	The degree in which students experience the environment to be safe	17) I feel safe in this class (globally)
		18) I feel safe with this teacher (under supervision)
	The degree in which students experience the environment to be positive	19) I enjoy my class 20) I get along with most of my classmates

Bijlage 6: Lay-out van de WSSQ vragenlijst van Goldberg (2019)

Bijlage 7: Observatieschema voor welbevinden van Ferre Laevers (2016)

NIVEAU 1 – UITGESPROKEN LAAG WELBEVINDEN

Het kind vertoont duidelijke signalen van onbehagen:

- huilen, jammeren, snikken, roepen, gillen
- bedrukt, verdrietig of angstig kijken
- boos zijn, angstig reageren, in paniek zijn
- lichamelijk gespannen zijn: zwaaien, kloppen, slaan met armen of benen, zich in bochten wringen, dingen stukmaken, anderen pijn doen
- duimzuigen, in de ogen wrijven, enkel nog troost vinden bij fopspeen of knuffel
- neerliggen, zich oprollen, zich verstoppen, zich vastklampen aan iets of iemand
- niet reageren op de omgeving, contact vermijden, wegstaren, zich terugtrekken
- zichzelf niet durven zijn
- kwetsbaar zijn, niet flexibel in nieuwe situaties / bij nieuwe mensen
- zichzelf pijn doen: met het hoofd bonken, zich op de grond laten vallen

NIVEAU 2 – LAAG WELBEVINDEN

De lichaamshouding, mimiek en het gedrag geven aan dat het kind zich niet goed voelt. De signalen zijn hier minder uitgesproken dan bij niveau 1, of het onbehagen wordt niet gedurende de hele tijd uitgedrukt. Het kind geeft wel nog duidelijk aan dat het hem niet goed gaat.

NIVEAU 3 – MATIG WELBEVINDEN

Het kind laat een 'onbewogen', neutrale indruk na:

- het lijkt onverschillig
- gelaat en lichaamshouding tonen weinig of geen emoties
- eventuele positieve of negatieve signalen zijn zelden uitgesproken
- plezier/verdriet, behagen/onbehagen komen weinig voor
- enthousiaste reacties zijn zeldzaam
- contacten met anderen zijn eerder oppervlakkig

NIVEAU 4 – HOOG WELBEVINDEN

Het kind vertoont signalen van voldoening.

De signalen van zich goed voelen zijn hier niet de hele tijd met een grote intensiteit aanwezig, zoals in niveau 5 beschreven.

NIVEAU 5 – UITGESPROKEN HOOG WELBEVINDEN

Het kind voelt zich duidelijk op en top, geniet met volle teugen:

- is blij en opgewekt: (glim)lachen, glunderen, kraaien van plezier
- is spontaan, kan zichzelf zijn en toont zelfvertrouwen
- is ontspannen en vertoont geen signalen van stress
- heeft een stralende blik, toont levenslust, reageert energiek
- begeleidt de activiteit met praten, met klanken voortbrengen, neuriën, zingen
- stelt zich open voor de omgeving en het contact met andere kinderen en volwassenen
- geniet van lichamelijke nabijheid, beweging, tactiele ervaringen, klanken

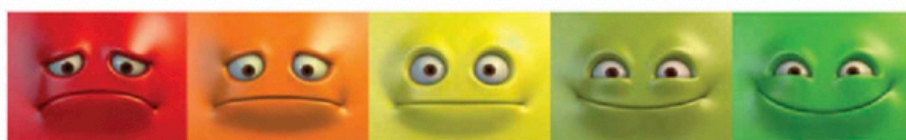
Bijlage 8: Vragenlijst om het welbevinden in Zuid-Afrika te meten

Questionnaire: well-being of the children

I'm a ...

♂ boy	♀ girl
----------	-----------

Circle what best fits the statement.

About myself

1. I like myself.

totally disagree	→			totally agree

2. How do you feel right now?

verry unhappy	→			very happy

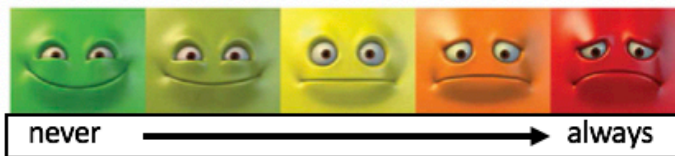
3. How do you feel most of the time?

verry unhappy	→			very happy

4. How do you feel most of the time at school?

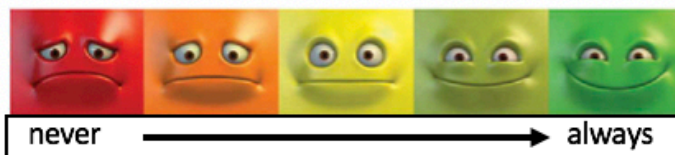
5. I am dreaming in class.

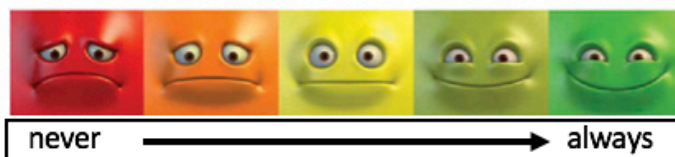
6. I chat during the lessons when it is not allowed.

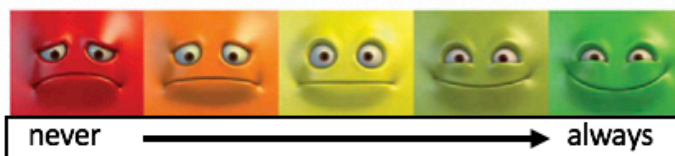
7. I find what I learn at school fascinating and interesting.

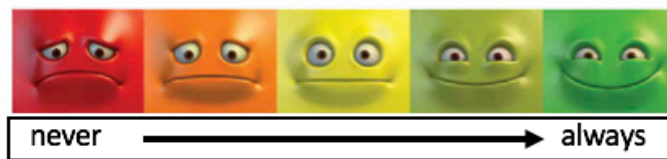
8. I feel healthy.

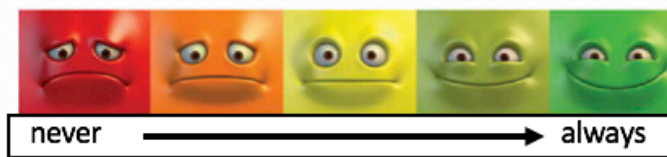
9. If I have a problem at school, it usually ends well.

10. I can choose at school what I want to do.

11. If I have a bad experience at school, I will be happy soon after.

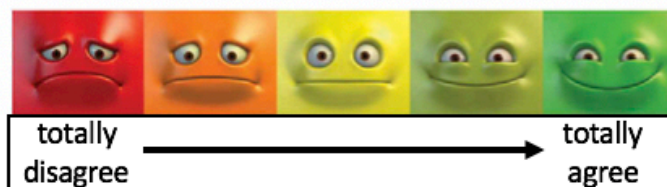

About my class(mates)

12. I like to be in class.

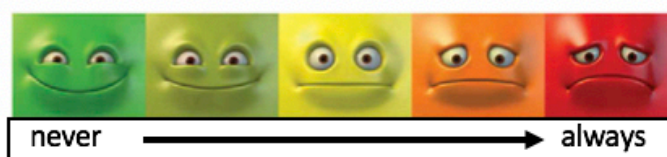
13. I have nice friends.

14. Classmates bully me.

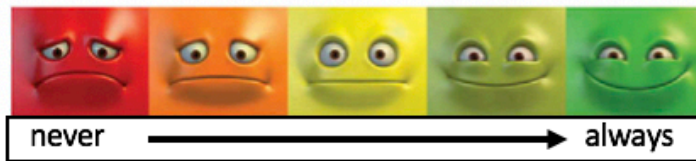
15. Classmates fight with each other.

16. Classmates laugh, when you ask a silly question.

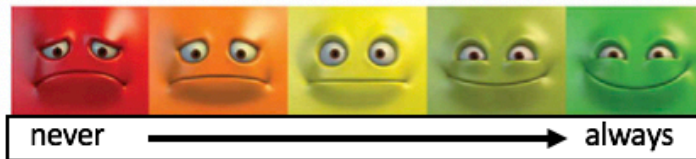

17. I get along with most of my classmates.

About my teachers

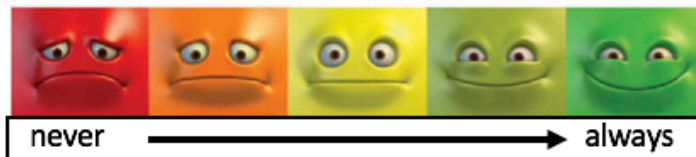
18. I feel safe with this teacher (under supervision).

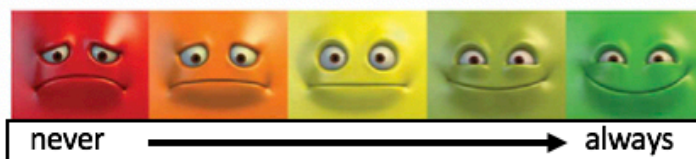
19. The teachers tell me when I am doing my best.

20. The teachers teach in a good and fun way.

21. The teachers listen to me when something has happened.

Bijlage 9: 39 talenten opgesteld door Luk Dewulf (2016)

Bijlage 10: Leerlijn: This is me!

This is me!

leerlijn voor talentontwikkeling op school

Inhoudsopgave

1. This is me!
2. Focus op welbevinden
3. The 'Whole-school approach' of heleschoolbenadering
4. Focus op talentontwikkeling volgens de visie van Dewulf
5. Doelstellingen van de leerlijn
 1. De visie op talent introduceren
 2. De leerlingen kunnen hun eigen talenten ontdekken
 3. De leerlingen kunnen de talenten van anderen ontdekken
 4. De leerlingen kunnen hun eigen talenten benoemen
 5. De leerlingen kunnen de talenten van anderen benoemen
 6. De leerlingen kunnen hun talenten verder ontwikkelen
 7. De leerlingen kunnen hun talenten inzetten
 8. De leerlingen kunnen de talenten koppelen aan de natuur (vakoverschrijdend)
6. Werkvormen
 1. Het talentenspel
 2. Het talenteninterview
 3. High five
 4. Talentenmuur
 5. Complimentenmuur
 6. Talent in de kijker
 7. Brainwriting
 8. Talenten van dieren
 9. Dieren-awards
7. Bibliografie
8. Bijlage

1. This is me!

De Southern Cross Schools zijn gelegen in een groot natuurgebied in Zuid-Afrika. Op school worden de lessen dan ook in een groen kader ingekleed. Bovendien is er enorm veel oog voor het welbevinden van de leerlingen. De school heeft al verschillende initiatieven op poten gezet om te werken aan de socio-emotionele ontwikkeling van hun leerlingen. In de school kijken leerkrachten met een growth mindset naar de kinderen. Ze gaan ervan uit dat elk kind evenveel potentie heeft om talenten te ontwikkelen. De capaciteiten van elk kind kunnen groeien en iedereen ontwikkelt zich op zijn eigen tempo. Met de juiste begeleiding en ondersteuning wil de school het maximale uit elke leerling halen.

Toch vond de directeur, Mickey Viegas, dat er iets ontbrak. Hij wil de talenten van de kinderen in de kijker plaatsen. In Zuid-Afrika is werken rond talenten helemaal nog niet bekend. De visie van Dewulf met de 39 verschillende talenten is dan ook een totaal nieuw concept voor de school. Voor de Southern Cross Schools is het wel een enorm interessant concept, omdat het aansluit bij de visie van de school. Op vraag van Viegas is deze leerlijn voor het lager onderwijs ontwikkeld om het welbevinden van kinderen te verhogen a.d.h.v. talentontwikkeling. Natuurlijk kan deze inspiratiegids ook in Vlaamse scholen gebruikt worden om het welbevinden van de leerlingen te verhogen door te focussen op talenten.

Doorheen deze leerlijn doorlopen we acht opeenvolgende doelstellingen. We gaan samen met het kind op zoek naar zijn of haar talenten, maar ook naar de talenten van klasgenoten. We gaan op zoek naar wat het kind graag doet en waar het in uitblinkt. Kortweg gaan we op zoek naar wie het kind is, vandaar ook de naam 'This is me!'.

2. Focus op welbevinden

Figuur 1. Het begrip 'welbevinden' (Van Zundert, 2014)

Als leerkracht heb je vast al eens gehoord van het begrip welbevinden, maar wat houdt het eigenlijk allemaal in? Het begrip welbevinden kunnen we onderverdelen in het mentaal welbevinden en fysiek welbevinden (zie figuur 1). Het mentaal welbevinden wordt nogmaals onderverdeeld in het emotioneel, psychologisch, sociaal en academisch welbevinden (Van Zundert, 2014). In deze leerlijn focussen we op het bevorderen van het **emotioneel en psychologisch welbevinden** van kinderen.

Het emotioneel welbevinden heeft te maken met geluk. Wist je dat kinderen hun geluk voor een deel in eigen handen hebben? Wetenschappelijk onderzoek heeft vastgesteld dat geluk voor 50% erfelijk bepaald is. Dit heeft een kind zelf niet in de hand. Daarnaast wordt geluk voor slechts 10% bepaald door de omstandigheden zoals de thuissituatie en de gezondheid van een kind. Dit is vast minder bepalend dan je gedacht had. De overige 40% van hun geluk hebben kinderen wel in eigen handen. Het welbevinden (geluk) van een kind wordt beïnvloed door hoe ze omgaan met situaties en door hoe ze in het leven staan. Deze 40% heeft te maken met de veerkracht (psychologisch welbevinden) en de positieve emoties van kinderen (emotioneel welbevinden) (Lyubomirsky, 2013).

Als leerkracht kan je op school inzetten op de strategie ‘ontdekken en inzetten van unieke kwaliteiten’ die deze 40% maakbaarheid kan aanspreken en vervolgens het geluksniveau (welbevinden) van je leerlingen bevordert (Van Zundert, 2014). Elk kind heeft sterke kwaliteiten. Toch komen ze vaak minder aan het licht. In scholen wordt er sneller gefocust op de zaken die een kind minder goed kan (de tekorten) en nog zal moeten leren (Dewulf, 2016).

Martin Seligman, de grondlegger van de **positieve psychologie**, toont aan dat het wel belangrijk is om te focussen op wat wel goed gaat en wat kinderen wel goed kunnen. Er moet op school meer aandacht zijn naar het benoemen, stimuleren en ontplooien van deze sterke kanten. Het ontdekken en bewust worden van deze kwaliteiten (talenten) van kinderen leidt tot positieve emoties. Het is belangrijk om als leerkracht in te zetten op deze positieve emoties, omdat ze een gunstig effect hebben op de mentale energie, studieresultaten, veerkracht en weerbaarheid van je leerlingen (Van Zundert, 2014).

Door het beleven van positieve emoties kunnen kinderen hun batterijen terug opladen. Hierdoor groeit de veerkracht en weerbaarheid van het kind, het vermogen om om te gaan met datgene wat moeilijk of lastig is. Dit sluit aan bij de inzichten van de ‘broaden-and-build’-theorie van Fredrickson (2004). Doordat de veerkracht en weerbaarheid groeit, neemt het geluksniveau van kinderen toe. Als leerkracht speel je door in te zetten op de strategie ‘ontdekken en inzetten van unieke kwaliteiten’ positief in op die 40% van het geluk (welbevinden) van kinderen dat ze zelf in handen hebben (Dewulf, 2016).

3. The ‘Whole-school approach’ of heleschoolbenadering

Figuur 2. De preventiepiramide (Deklerck, 2011)

In deze leerlijn maken we gebruik van *de preventiepiramide* van Johan Deklerck (2011). Het is een model dat een integrale aanpak op school mogelijk maakt. De preventiepiramide wordt gebruikt om het welbevinden van kinderen te vergroten en problemen te voorkomen. De focus ligt op de preventie van problemen en niet op het aanpakken van de problemen. De piramide heeft een hiërarchische structuur. Hoe hoger in de piramide, hoe groter de probleemgerichte aanpak en hoe specifieker je te werk gaat. Het model omvat vijf niveaus. Hieronder vind je een overzicht van de verschillende niveaus in een notendop:

Niveau 0: De samenleving in haar sociale, politieke en ecologische dimensie

Wat zich binnen dit niveau afspeelt heb je als school niet in de hand.

Niveau 1: Leefklimaatbevordering (niet-probleemgericht)

Er worden initiatieven genomen die een goed gevoel versterken en ervoor zorgen dat iedereen zich veilig voelt op school en in de klas. Je investeert in het leer-, werk- en leefklimaat. De aanpak op dit niveau draagt indirect bij tot de kwaliteit van de andere niveaus (4 – 3 – 2).

Niveau 2: Algemene preventiemaatregelen (niet-probleemgericht)

De initiatieven op dit niveau zorgen ervoor dat de leerlingen 'sterker worden'. We zetten in op de veerkracht van de kinderen en proberen zo de draagkracht van kinderen te vergroten. Door de kinderen sterker te maken voorkom je dat ze in de probleemzone belanden.

Niveau 3: Specifieke preventiemaatregelen (probleemgericht)

Op dit niveau neemt men directe maatregelen zodat een specifiek probleem (bv. pesten) zich niet zal voordoen. Je richt je aandacht als leerkracht vooral op de risico's en risicodragers.

Niveau 4: Probleemaanpak (probleemgericht)

Het probleem heeft zich op dit niveau reeds voorgedaan. Natuurlijk gaat de aandacht naar de directbetrokkenen. Het doel is om de kern van het probleem aan te pakken én herhaling ervan te vermijden. De onderliggende niveaus helpen dit niveau te dragen.

De initiatieven in deze leerlijn hebben het doel om het welbevinden van de leerlingen te bevorderen. Ze sluiten aan bij 'niveau 1: leefklimaatbevordering' en 'niveau 2: algemene preventie'. De initiatieven zorgen ervoor dat de leerlingen zich goed voelen op school. Vervolgens willen we de kinderen 'sterker maken'. We zetten in op de veerkracht van de kinderen en proberen zo de draagkracht van kinderen te vergroten. Door in deze leerlijn in te zetten op de onderste twee niveaus proberen we allereerst problemen te vermijden. Als er zich dan toch een probleem moest voordoen (niveau 4) hebben we goede fundamenten waar we op kunnen terugvallen.

4. Focus op talentontwikkeling volgens de visie van Dewulf

Als leerkracht ken je jouw leerlingen meestal door en door. Er zijn je dus vast al enkele talenten in de klas opgevallen. Sommige talenten van leerlingen vallen al sneller op dan andere. Toch heeft elk kind in jouw klas talent (Dewulf, 2016). Luk Dewulf heeft 39 verschillende talenten ontwikkeld (bijlage 1). Elk kind ontwikkelt doorheen zijn of haar leven ongeveer 15 verschillende talenten. Elke leerling in jouw klas heeft dus zijn eigen unieke combinatie van talenten. Toch zijn kinderen zich hier vaak niet bewust van, omdat ze op zoek gaan naar uiterlijke competenties waar ze in uitblinken zoals rekenen, dansen, tekenen enzovoort. Daarom is het belangrijk dat je doorheen deze leerlijn de leerlingen meeneemt op een ontdekkingstocht naar hun talenten en die van hun klasgenoten.

Als leerkracht kan je een talent bij kinderen herkennen als activiteiten die moeiteloos gaan. Het gaat voor het kind zo vanzelfsprekend dat ze vaak niet doorhebben dat het een talent is. Bovendien zal het talent energie opleveren. Doen waar je goed in bent, zorgt voor veel plezier en genot, en dus voor positieve emoties. Door deze emoties laden de batterijen van de leerling (terug) op. De veerkracht en weerbaarheid van het kind nemen toe. Dit las u eerder al bij de focus op welbevinden. Deze zaken sluiten aan bij de definitie van talent volgens Dewulf (2016): "Talent wordt zichtbaar in die activiteiten die voor jou moeiteloos gaan en je energie opleveren."

TALENT IN ACTIE = TALENT + GEDRAG + CONTEXT

Figuur 3. Talent in actie (Dewulf, 2016)

Zoals hierboven al werd aangehaald, benoemen we het talent vaak in termen van een activiteit: 'hij kan goed voetballen', 'zij kan vrienden maken' of 'hij is een schitterende muzikant'. De activiteit is niet het talent van een kind. Het is de context die het talent zichtbaar maakt, dit noemen we *talent in actie*. Het talent gaat over wat maakt dat iemand schittert in een activiteit en dat verschilt van kind tot kind. Verschillende kinderen kunnen uitblinken in een activiteit en er toch allemaal andere talenten voor inzetten. Als leerkracht is het belangrijk om contexten in de

klas te creëren waarin kinderen hun talenten kunnen ontdekken of ontwikkelen, want enkel in de juiste context wordt het talent van je leerlingen zichtbaar (Dewulf, Beschuyt & Pronk, 2018).

In deze leerlijn maken we gebruik van de *junior talentenkaarten* van Dewulf en zijn collega Peter Beschuyt. De talentenkaarten zijn erg leuk om te gebruiken in de klas. Ze zijn speciaal voor kinderen ontwikkeld. Ze zijn aantrekkelijk en beschrijven heel duidelijk wat een talent inhoudt en waar het tot uiting komt (context).

5. Doelstellingen van de leerlijn

De leerlijn is opgebouwd uit acht opeenvolgende doelstellingen. Het is belangrijk om de volgorde van de doelstellingen aan te houden. Het is dus niet de bedoeling dat je als leerkracht doelen overslaat of ze in willekeurige volgorde gaat nastreven. De leerlijn biedt leerkrachten de mogelijkheid om stapsgewijs te werken aan talentontwikkeling op school. Via deze leerlijn krijgen kinderen een beter zicht op hun eigen talenten, maar ook op die van hun klasgenoten. De werkvormen die je kan gebruiken om in te spelen op onderstaande doelstellingen komen later in de inspiratiegids aan bod.

<i>Doelstelling</i>	<i>Werkvorm(en)</i>	<i>Niveau</i>
1. De visie op talent introduceren	<u>Werkvorm 1</u> : Het talentenspel	
2. De leerlingen kunnen hun eigen talenten ontdekken.	<u>Werkvorm 1</u> : Het talentenspel <u>Werkvorm 2</u> : Het talenteninterview	
3. De leerlingen kunnen de talenten van anderen ontdekken.	<u>Werkvorm 5</u> : Complimentenmuur <u>Werkvorm 6</u> : Talent in de kijker	
4. De leerlingen kunnen hun eigen talenten benoemen.	<u>Werkvorm 1</u> : Het talentenspel <u>Werkvorm 2</u> : Het talenteninterview <u>Werkvorm 3</u> : High Five <u>Werkvorm 4</u> : Talentenmuur	
5. De leerlingen kunnen de talenten van anderen benoemen.	<u>Werkvorm 5</u> : Complimentenmuur <u>Werkvorm 6</u> : Talent in de kijker	
6. De leerlingen kunnen hun talenten verder ontwikkelen.	/	/
7. De leerlingen kunnen hun talenten inzetten.	<u>Werkvorm 7</u> : Brainwriting	

<i>Legende</i>	
	individueel
	in groep

Extra doelstelling: natuurgebaseerde context aanspreken

Zoals al eerder aangehaald in deze leerlijn zijn de Southern Cross Schools gelegen in een zeer groene omgeving. Dit creëert unieke leerkanen. Op school besteden ze veel aandacht aan het leren over de natuur. Hierop is in deze leerlijn ingespeeld door een extra doelstelling te voorzien die de context van de school aanspreekt.

<i>Doelstelling</i>	<i>Werkvorm(en)</i>	<i>Niveau</i>
8. De leerlingen kunnen de talenten koppelen aan de natuur (vakoverschrijdend).	<u>Werkvorm 8</u> : Talenten van dieren <u>Werkvorm 9</u> : Dieren-awards	

Doelstelling 1: De visie op talent introduceren

Het is belangrijk om eerst de visie op talent volgens Dewulf (2016) te introduceren in de klas (zie punt 4 'focus talentontwikkeling'). Het leren kennen van de verschillende talenten vormt een basis voor het vervolg van de leerlijn.

Je laat de kinderen kennismaken met de verschillende talenten. Dit kan op verschillende manieren:

- Het talentenspel (zie werkvorm 1): hier leren de leerlingen de verschillende talenten kennen a.d.h.v. een klassikaal bordspel.
- Plaats wekelijks enkele talenten in de spotlight: Doorheen de week leren de leerlingen de talenten die in de spotlight geplaatst zijn beter kennen.
- Een memoryspel: de kinderen zoeken klassikaal om beurt twee dezelfde afbeeldingen, dit zijn de afbeeldingen die we ook terugvinden op de talentenkaarten. Wanneer dit lukt wordt het talent dat bij deze afbeelding hoort verduidelijkt.
- Een zoektocht doorheen de school/ buurt: de kinderen krijgen allemaal een schatkaart. Tijdens de zoektocht met de hele klas moeten de leerlingen aandachtig kijken op hun kaart wanneer we langs een talentenpost wandelen. Bij een talentenpost hangt een talentenkaart. Deze wordt toegelicht wanneer we er voorbij wandelen.

Het zijn enorm veel verschillende talenten. Voor jonge kinderen (en anderstaligen) is het moeilijk om al deze talenten in één keer te onthouden. Maak daarom bij jonge kinderen (eerste graad) best een selectie van enkele talenten die je als leerkracht ziet terugkomen bij de leerlingen in jouw klas. In *bijlage 2* kan je een suggestie van 20 geselecteerde talenten terugvinden. Focus eerst op deze talenten. Wanneer je merkt dat de leerlingen deze talenten goed begrijpen, kan je de selectie talenten nog verder uitbreiden.

Daarnaast is er zelfs een 40ste talentenkaart. Dit is een lege talentenkaart. Dit biedt kinderen de mogelijkheid om een eigen talent te verzinnen dat niet bij de andere 39 talenten zit.

Doelstelling 2: De leerlingen kunnen hun eigen talenten ontdekken.

Nadat de leerlingen hebben kennisgemaakt met de visie en de verschillende talenten, kunnen de leerlingen op zoek gaan naar hun eigen talenten. Talent is moeilijk om bij jezelf te ontdekken. Een kind beschouwt zijn of haar talenten als vanzelfsprekend en deze gaan moeiteloos (Dewulf, 2016).

Kinderen kunnen zichzelf de volgende vragen stellen om een beter beeld te krijgen van hun talenten:

- Wat doe ik met passie?
- Waar word ik enthousiast van?
- Waar krijg ik complimenten over?
- Van welke activiteiten/ opdrachten snap ik niet dat anderen er moeite mee hebben?
- Bij welke activiteit/ vaardigheid vragen anderen (vrienden, leerkracht, ouders, ...) mij vaak om hulp?

Bovendien bevat deze leerlijn ook twee werkvormen waarmee kinderen hun eigen talenten kunnen ontdekken:

- Werkvorm 1: Het talentenspel (groepsniveau)
- Werkvorm 2: Het talenteninterview (individueel niveau)

Doelstelling 3: De leerlingen kunnen de talenten van anderen ontdekken.

Nadat de leerlingen op ontdekkingsstocht zijn geweest naar hun eigen talenten, zijn ze vast nieuwsgierig naar de talenten van hun klasgenoten. Je eigen talenten ontdekken is helemaal niet zo gemakkelijk. Wanneer ze echter naar hun klasgenoten kijken, merken ze bij hen wel talenten op. Dit komt omdat de klasgenoten zaken doen die voor een kind helemaal niet vanzelfsprekend zijn. Een kind is zichzelf niet altijd bewust van zijn of haar talenten. Het zijn dus vaak anderen die hen erop wijzen dat ze talent hebben. Een reactie of compliment van een klasgenoot of leerkracht kan hem of haar doen inzien dat ze toch iets bijzonder kunnen. Hierdoor kan een buitenstaander (klasgenoot) soms een beter zicht hebben op de talenten van een ander.

- De leerlingen proberen de vragen van de vorige doelstelling te beantwoorden voor een klasgenoot. Op deze manier kunnen ze op zoek gaan naar de talenten van een ander.
- Ook kunnen de leerlingen allemaal een klasgenoot een hele week lang gaan spiegelen. Doorheen deze week proberen ze aandachtig op zoek te gaan naar de talenten van een klasgenoot.

Deze werkvormen kan je gebruiken om de leerlingen elkaars talenten te laten ontdekken:

- Werkvorm 5: Complimentenmuur (individueel niveau)
- Werkvorm 6: Talent in de kijker (individueel niveau)

Doelstelling 4: De leerlingen kunnen hun eigen talenten benoemen.

De leerlingen hebben hun eigen talenten al ontdekt. Nu gaan we een stapje verder. De leerlingen gaan hun eigen talenten benoemen. De leerlingen gaan nadenken over de volgende zaken:

- Wat zijn mijn talenten?
- Wanneer komen deze tot uiting (context)?
- Wat vind ik er zo fijn aan?
- Waarom is dit talent uniek?
- ...

Enkele werkvormen die hierbij aansluiten en in deze leerlijn aan bod komen zijn:

- Werkvorm 1: Het talentenspel (groepsniveau)
- Werkvorm 2: Het talenteninterview (individueel niveau)
- Werkvorm 3: High Five (groepsniveau)
- Werkvorm 4: Talentenmuur (individueel niveau)

Doelstelling 5: De leerlingen kunnen de talenten van anderen benoemen.

De leerlingen hebben hun eigen talenten al kunnen benoemen. Nu gaan ze kijken naar de talenten van hun klasgenoten:

- Wat zijn de talenten van mijn klasgenoten?
- Wanneer komen de talenten van mijn klasgenoten tot uiting (context)?
- Wat vind ik bijzonder aan zijn of haar talent?
- ...

In deze leerlijn zijn er twee werkvormen die aansluiten bij deze doelstelling:

- Werkvorm 5: Complimentenmuur (individueel niveau)
- Werkvorm 6: Talent in de kijker (individueel niveau)

Doelstelling 6: De leerlingen kunnen hun talenten verder ontwikkelen.

Wanneer een leerling zijn of haar talenten heeft ontdekt, kan je deze leerling als leerkracht nog verder ondersteunen om deze talenten nog meer te laten bloeien (Dewulf, Beschuyt & Pronk, 2018).

- Het is belangrijk dat je goed kijkt naar jouw leerlingen in verschillende situaties en oog hebt voor hun talenten. Probeer het talent te benoemen wanneer de leerlingen het talent inzetten. Op deze manier worden de leerlingen zichzelf ervan bewust van de momenten waarop het zijn of haar talent gebruikt. Op deze manier leren de kinderen over hun talent. Ze krijgen meer inzicht van wanneer ze dit talent inzetten (Dewulf, Beschuyt & Pronk, 2018).
- Het is belangrijk dat je als leerkracht situaties creëert waarin een leerling zijn of haar talent kan inzetten. Door het talent veelvuldig te kunnen inzetten, kan het talent zich ontwikkelen (Dewulf, Beschuyt & Pronk, 2018).
 - o Dit kan bijvoorbeeld tijdens een hoekenwerk of contractwerk.

Doelstelling 7: De leerlingen kunnen hun talenten inzetten.

In dagdagelijkse klassituaties kunnen de leerlingen hun talenten inzetten. Hieronder zijn enkele voorbeelden.

Voorbeeld 1: Binnenkort is het weer schoolfeest. Als leerkracht zou ik wel wat hulp van enkele *ideeënfonteinen* kunnen gebruiken om de act in elkaar te steken. Deze kinderen zitten altijd boordevol ideeën en houden ervan dingen te bedenken.

Voorbeeld 2: In de klas begrijpt Ella de oefening niet. Waar zijn mijn *trouwe vrienden* die Ella zeker de oefening wel willen uitleggen?

Voorbeeld 3: Er moet een briefje weggebracht worden naar het secretariaat. Een *bewuste beweger* die veel energie heeft is ideaal voor deze taak. Ze worden terug rustig als ze hun energie kunnen kwijtraken.

Voorbeeld 4: De leerkracht wilt graag de klasopstelling veranderen. *Mooimakers* en *bezige bijen* kunnen de leerkracht hier perfect bij helpen.

Voorbeeld 5: We hebben een nieuwe leerling in de klas. De leerkracht geeft een *vertrouwing* de taak om de leerling deze week op te vangen, zodat hij of zij zich niet alleen voelt. Dit zijn kinderen die goed kunnen luisteren naar anderen en waarbij anderen zich snel veilig voelen.

Voorbeeld 6: Het is bijna Moederdag. Natuurlijk wil je een origineel versje dat de kinderen kunnen voordragen aan hun mama. Een *woordkunstenaar* is de ideale persoon om deze klus te klaren. Ze voelen in hun buik wanneer ze de juiste woorden vinden om iets te zeggen. Die woorden opschrijven, daar kunnen deze kinderen echt van genieten.

Er zijn tal van situaties waarbij je als leerkracht de talenten van jouw leerlingen kan inzetten in de klas. Niet zoveel inspiratie als leerkracht? Laat gerust je leerlingen helpen. Je kan met je leerlingen brainstormen bij welke activiteiten ze hun talent kunnen inzetten op school (werkvorm 7).

Doelstelling 8: De leerlingen kunnen de talenten koppelen aan de natuur (vakoverschrijdend).

De Southern Cross Schools leren veel over de natuur rondom de school. Dit komt omdat de school gelegen is in een zeer groene omgeving van 1100 hectare 'wildlife estate'. Het is natuurlijk heel interessant om de natuur te koppelen aan de talenten. Zo leren kinderen dat niet enkel personen in het bezit zijn van talenten, maar ook dieren.

Deze leerlijn bevat een werkvorm om op deze doelstelling in te spelen:

- Werkvorm 8: Talenten van dieren (individueel niveau of groepsniveau)

Bovendien houdt deze leerlijn ook een extra werkvorm (werkvorm 9) in waarbij de leerkracht op zoek gaat naar een talent van de leerling dat hij of zij goed heeft ingezet. Op het einde van de week wordt er in elke klas een dieren-award uitgereikt. Hier koppelt de leerkracht het talent van een leerling aan een dier die dit talent ook bezit.

6. Werkvormen

Deze werkvormen zijn gebaseerd op werkvormen die ik zelf heb waargenomen tijdens mijn opleiding/ workshop bij Luk Dewulf, Els Pronk en Elke Busschots. Ook heb ik inspiratie opgedaan tijdens een schoolbezoek aan De Kleine Prins in Diest. Dit is een lagere school die veel oog heeft voor talentontwikkeling en ook werkt volgens de visie van Dewulf.

Om de werkvormen te kunnen toepassen in Zuid-Afrika heb ik enkele aanpassingen gedaan. Ik heb veel werk gestoken in het vertalen van de werkvormen naar het Engels om deze te kunnen uitleggen aan mijn leerlingen. Ook de bijlage die ik nodig had om bepaalde werkvormen te kunnen uitvoeren heb ik vertaald naar het Engels.

Daarnaast heb ik een bestaand initiatief van de Southern Cross Schools aangepast. De school reikt op het einde van elk trimester 'Big 5' Merit Awards uit. Elke award staat voor enkele unieke eigenschappen van een dier van de grote vijf. Jammer genoeg zijn deze eigenschappen/ talenten zeer beperkt. Niet elke leerling zal zich in deze eigenschappen van de grote vijf herkennen. In deze leerlijn heb ik dat initiatief aangepast en zijn er de *dieren-awards* (werkvorm 9). Hier gaat de leerkracht bij de leerlingen op zoek naar een talent van de 39 verschillende talenten van Dewulf, of zelfs een ander talent. Er is namelijk een 40st talentenkaart waar je zelf een talent voor kan verzinnen. Dit initiatief is veel breder. Hierdoor zullen meer kinderen de kans krijgen om een award die echt bij hen past te ontvangen.

Ten slotte heb ik de voorlaatste werkvorm (werkvorm 8: Talenten van dieren) die inspeelt op de natuurgebaseerde context in Zuid-Afrika zelf ontwikkeld. Hieronder heb ik de verschillende werkvormen gebundeld.

Werkvorm 1: Het talentenspel

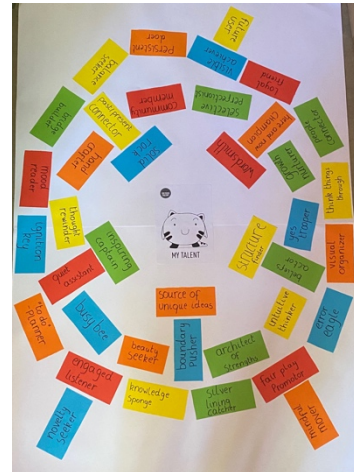
Introduceer de verschillende talenten aan de leerlingen.

Doel:

- De visie op talent introduceren.
- De leerlingen kunnen hun **eigen** talenten **ontdekken**.
- De leerlingen kunnen hun **eigen** talenten **benoemen**.

Materiaal:

- een spelbord;
- een pion;
- een dobbelsteen;
- een talentenpaspoort voor elk kind (bijlage 3);
- de talentenkaarten.

Vorbereiding:

De leerkracht gaat samen met de leerlingen in een grote kring zitten. In het midden ligt het spelbord. De pion start op het vakje 'mijn talent'. Elke leerling krijgt een talentenpaspoort.

Uitleg:

Om beurt mag er een leerling gooien met de dobbelsteen. De leerling mag de pion het aantal gegooiden ogen vooruit verplaatsen. De pion staat nu op een talentvakje. De leerkracht neemt de bijpassende talentenkaart erbij. De leerkracht leest de uitleg van het talent voor aan de leerlingen. De leerlingen luisteren aandachtig naar het talent. Daarna gaan ze over zichzelf nadenken 'past dit talent bij mij of niet?'.
 Als het talent past bij de leerling, mag de leerling dit talent aanduiden op zijn of haar talentenpaspoort.

Op het einde van het spel heeft elke leerling een ruw overzicht van enkele talenten waarin hij of zij zichzelf kan herkennen.

Variant voor jongere kinderen:

Het duurt lang voordat alle talenten aan bod zijn gekomen. Voor jonge kinderen is het namelijk moeilijk om zich een lange tijd op hetzelfde te concentreren. Daarom kan je het spel beter opsplitsen en spelen over meerdere dagen.

Let op!

Zorg ervoor dat je als leerkracht niet enkel de talentenkaart voorleest, maar ook nog enkele voorbeelden geeft. Voor sommige leerlingen kan dit duidelijker zijn.

Werkvorm 2: Het talenteninterview

Samen op ontdekkingstocht naar mijn talenten.

Doel:

- De leerlingen kunnen hun **eigen** talenten **ontdekken**.
- De leerlingen kunnen hun **eigen** talenten **benoemen**.

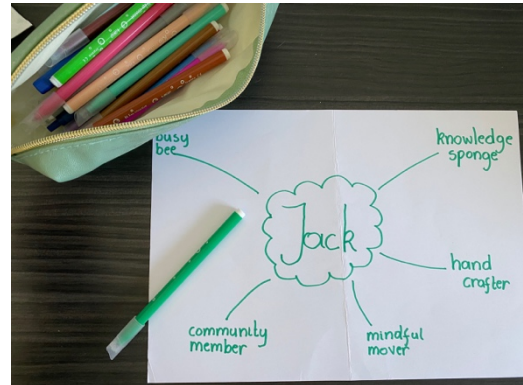
Materiaal:

- wit papier;
- verschillende kleuren stiften;
- eventueel de talentenkaarten.

Vorbereiding:

Zoek een rustige plaats waar je niet gestoord wordt.

Uitleg:

Een talenteninterview is een een-op-eengesprek met een leerling. Tijdens dit gesprek ga je samen met de leerling op zoek naar zijn of haar talenten. Een talenteninterview heeft vijf fasen:

1. Een kader scheppen, de leerling op zijn gemak stellen

- Vertel de leerling wat de bedoeling is van het gesprek. De leerkracht gaat samen met de leerling op zoek naar zijn/haar talenten.
- Elk kind heeft een potje goud dat vanbinnen verstopt zit. Het is belangrijk dat wij als leerkrachten er licht op laten schijnen zodat dit gaat blinken.
- Iedereen heeft talent.
- Laat de leerling voordat jullie beginnen zelf een kleur kiezen waarmee je gaat schrijven. Dit stelt de leerling op zijn gemak.

2. Naam schrijven op het blad

- Schrijf de naam op het midden van het blad. Maak er een wolkje rond.

3. Dig for the gold

- We gaan op zoek naar de talenten van een kind. De zaken die niet altijd zichtbaar zijn.
- We stellen vragen aan het kind om de talenten te achterhalen:
 - o Waar kijk je naar uit?
 - o Wat geeft je energie?
 - o Wat doe je graag?
 - o Wat maakt dat je dat graag doet?
 - o ...

4. Systeem

- We betrekken het systeem van de leerling in de vragen:
 - o Als ik vraag aan je mama (/papa/broer/zus/ ...) waar je blij van wordt wat zou zij dan zeggen?

5. Positief, negatief, positief

- Overloop eerst alle positieve zaken van de leerling.
- Kijk samen met de leerling of er iets minder goed lukt.
 - o Wat wil je anders zien? (bijvoorbeeld: dat ik niet meer alleen ben ik de speelplaats)
 - o Wat gaan we dan wel zien? (bijvoorbeeld: dat ik vriendjes heb om mee te spelen)
 - o Is er een talent dat jou daarbij kan helpen? (laat kinderen even terugkijken op de mindmap)
 - o Wil je dat de komende weken proberen?
- Eindig altijd positief.

De mindmap krijgt de leerling mee naar huis.

Let op!

Zorg dat je enkel talenten op de mindmap opschrijft waar de leerling goedkeuring voor gaf. Misschien denk je een talent ontdekt te hebben van het kind, maar vindt het kind dit helemaal geen talent van hem of haar. Vraag altijd na wat je mag opschrijven.

Soms gaat een talenteninterview heel vlot en ontdek je wel acht verschillende talenten, maar dit is niet altijd zo. Bij sommige kinderen is het moeilijker om talenten te ontdekken. Wees dus niet teleurgesteld als je minder talenten kan ontdekken. Je kan het talenteninterview ook nog altijd op een ander moment verderzetten.

Werkvorm 3: High five

Wat vind ik zo fijn aan mijn talent?

Doel:

- De leerlingen kunnen hun **eigen** talenten **benoemen**.

Materiaal:

- de talentenkaarten.

Voorbereiding:

De leerkracht legt alle talentenkaarten verspreid op een tafel.

Uitleg:

De leerlingen mogen allemaal een talentenkaart kiezen die bij hen past. Vervolgens gaan de leerlingen rondwandelen in de klas. Wanneer ze een medeleerling tegenkomen geven ze elkaar een high five. De leerlingen mogen dan om beurt aan elkaar vertellen voor welk talent ze hebben gekozen en wat ze fijn vinden aan hun talent.

Nadat beide leerlingen iets verteld hebben over hun talent, gaan ze opnieuw rondwandelen in de klas.

Let op!

Wanneer een talentenkaart is gekozen, kan niemand anders kiezen voor dit talent. Hierdoor zullen sommige leerlingen een andere kaart moeten kiezen. Ze zullen opnieuw moeten nadenken over hun eigen talenten.

Probeer dit spel meerdere keren te spelen in een schooljaar. Stimuleer de leerlingen om telkens voor een ander talent te kiezen. Zo leren ze meerdere kanten van zichzelf kennen.

Werkvorm 4: Talentenmuur

Mijn talenten zijn zichtbaar in de klas.

Doel:

- De leerlingen kunnen hun **eigen** talenten **benoemen**.

Materiaal:

- wit papier;
- kleurpotloden, stiften of wasco's;
- drie kaartjes voor elke leerling;
- eventueel de talentenkaarten.

Vorbereiding:

Zorg ervoor dat elke leerling een wit papier en enkele kleurpotloden, stiften of wasco's heeft.

Uitleg:

Elke leerling gaat een zelfportret maken. Een zelfportret is een tekening van de leerling zelf. De leerling tekent zichzelf van de schouders tot het hoofd. In de rechteronderhoek schrijven de leerlingen hun naam.

Al de zelfportretten van de leerlingen hangen we op op een prikbord. Onder het zelfportret mag de leerling drie kaartjes hangen met een talent op die bij zichzelf het best tot uiting komen.

Variant voor jongere kinderen:

Sommige benamingen van de talentenkaarten zijn nogal lang, en dus voor jonge kinderen moeilijk te onthouden. Je kan de talentenkaarten openleggen op een tafel, dan kunnen de kinderen hier gaan kijken naar de namen van hun talent. Op deze manier gaan ze ze ook correct schrijven.

Let op!

Er zullen kinderen zijn die het moeilijk vinden om drie talenten te kiezen, misschien heeft hij of zij er nog maar één of twee ontdekt. De muur kan altijd worden aangevuld. Het ontdekken van talenten is namelijk een proces dat bij iedereen op een ander tempo gebeurt.

Natuurlijk zullen er ook kinderen zijn die al meer dan drie talenten van zichzelf hebben ontdekt. Dat is logisch, want elk kind ontwikkelt doorheen zijn of haar leven ongeveer 15 verschillende talenten. Deze leerlingen kiezen dan drie talenten waar ze het meest trots op zijn, het leukst vinden, ...

Werkvorm 5: Complimentenmuur

Laat kinderen elkaars talenten complimenteren.

Doel:

- De leerlingen kunnen de talenten van anderen **ontdekken**.
- De leerlingen kunnen de talenten van anderen **benoemen**.

Materiaal:

- koffiefilters;
- stiften;
- complimentenpapier (bijlage 4);
- kladpapier.

Vorbereiding:

Alle kinderen krijgen een koffiefilter en enkele stiften.

Uitleg:

Elke leerling versiert zijn of haar koffiefilter. De kinderen moeten:

- hun naam op de koffiefilter schrijven;
- stiften gebruiken;
- origineel/ creatief te werk gaan.

Al deze koffiefilters worden op een prikbord gehangen, dit wordt de complimentenmuur. Op deze manier kunnen de kinderen op zoek gaan naar elkaars talenten en deze complimenteren.

De kinderen kunnen zelf hun complimenten schrijven op kleine stukjes wit papier of ze trekken een compliment van het complimentenpapier (bijlage 4). De complimenten moeten anoniem zijn. Spreek een dag af met de kinderen dat ze hun complimenten mogen lezen.

Variant voor jongere kinderen:

Jonge kinderen (eerste leerjaar) hebben nog moeite met lezen en schrijven. De hulp van de leerkracht is dus essentieel.

Je kan jonge kinderen ook laten tekenen of werken met een complimentenpapier met symbolen.

Let op!

Als leerkracht is het belangrijk om de dag voordat de leerlingen hun complimenten mogen lezen te controleren of iedereen een compliment heeft ontvangen. Is dit niet zo, dan schrijf je voor deze leerlingen zelf een compliment.

Werkvorm 6: Talent in de kijker

Op zoek naar elkaars talenten.

Doel:

- De leerlingen kunnen de talenten van anderen **ontdekken**.
- De leerlingen kunnen de talenten van anderen **benoemen**.

Materiaal:

- een plastic mapje;
- de talentenkaarten;
- een wit papier;
- een pen/ stift.

Vorbereiding:

De leerkracht hangt een plastic mapje met een talentenkaart erin op. Hieronder plakt de leerkracht een wit papier met een pen/ stift.

Uitleg:

De leerlingen gaan zich wekelijks focussen op 'het talent in de kijker'. Ze gaan op zoek in de klas bij welke leerlingen ze dit talent zien terugkomen. De leerlingen mogen onder de talentenkaart schrijven bij wie ze dit talent zien (en in welke context).

Op deze manier kunnen medeleerlingen eventueel nog nieuwe talenten van een leerling ontdekken. Natuurlijk is het ook fijn voor een leerling wanneer medeleerlingen zijn of haar talent(en) opmerken.

Variant voor jongere kinderen:

Voor jonge kinderen is het handig om een lijst met de namen en een foto van de kinderen van de klas te voorzien naast 'het talent in de kijker'. Op deze manier kunnen de kinderen kijken naar de foto van de medeleerling waarbij ze dit talent gezien hebben en vervolgens de naam correct overschrijven.

Variant voor oudere kinderen:

Oudere kinderen (vanaf derde leerjaar) kunnen ook bij 'het talent in de kijker' schrijven wanneer ze dit talent tot uiting hebben zien komen (in welke context).

Let op!

Start in het begin met 'eenvoudigere' talenten zoals de doorzetter en de bewuste beweger. Naargelang het schooljaar vordert kan je meer 'complexere' talenten ophangen zoals de buikdenker en de ontrafelaar.

Werkvorm 7: Brainwriting

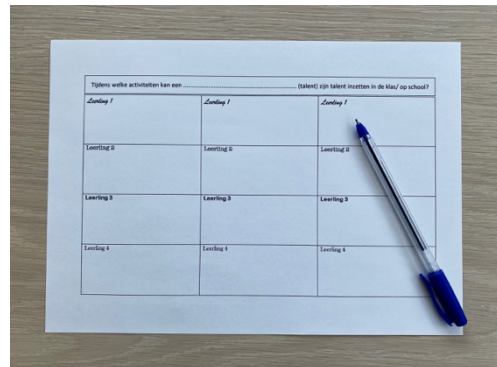
Hoe kan ik mijn talenten inzetten?

Doel:

- De leerlingen kunnen hun talenten **inzetten**.

Materiaal:

- voor elke leerlingen een formulier voor brainwriting (bijlage 5);
- schrijfmateriaal.

Vorbereiding:

Alle leerlingen krijgen een formulier dat geschikt is voor brainwriting.

Uitleg:

1. De leerlingen vullen bovenaan in de vraag op het formulier één van hun talenten in.
2. De leerlingen gaan eerst zelf nadenken tijdens welke activiteiten zij hun gekozen talent kunnen inzetten. De leerling schrijft één tot drie mogelijke ideeën op in de kaders voor 'leerling 1'.
3. Na vijf minuten schuift het formulier door naar de leerling die rechts zit. Iedereen heeft nu een ander formulier en mogelijks ook een ander talent waarover ze moeten brainstormen. De leerlingen schrijven opnieuw één tot drie ideeën op, maar nu in de kaders voor 'leerling 2'.
4. Deze stappen worden nog tweemaal herhaald, zodat het formulier helemaal vol is. Er hebben uiteindelijk vier verschillende personen hun ideeën op het papier geschreven.
5. Daarna laat je het formulier nog één keer doorschuiven naar de rechterkant.
6. Elke leerling kiest nu uit het formulier dat hij of zij voor zich heeft liggen de twee beste, leukste, inspirerende, ... ideeën. Rond deze ideeën trekt de leerling een cirkel.
7. De omcirkelde ideeën worden met de groep gedeeld. De leerling benoemt het talent en de twee mogelijke ideeën. De leerkracht leidt het gesprek.
8. Ten slotte worden de formulieren bij de leerkracht ingeleverd. De leerkracht leest de ideeën na en kan inspiratie opdoen om de leerlingen hun talenten meer in te zetten in de klas/ op school.

Variant voor jongere kinderen:

Verdeel de kinderen in groepen/ duo's. Elke groep ontvangt één formulier. De kinderen gaan in groep brainstormen over ideeën. Dit is voor jonge kinderen vaak gemakkelijker, omdat het voor deze kinderen soms moeilijk is om zelf op ideeën te komen. Op deze manier kunnen de leerlingen elkaar helpen tijdens de oefening. De rest van het concept blijft hetzelfde.

Let op!

De leerlingen geven jou, als leerkracht, ideeën. Je bent nog altijd zelf verantwoordelijk wat je met deze ideeën gaat doen en of je ze daadwerkelijk in de praktijk zal omzetten.

Werkvorm 8: Talenten van dieren

Hebben dieren ook talenten?

Doel:

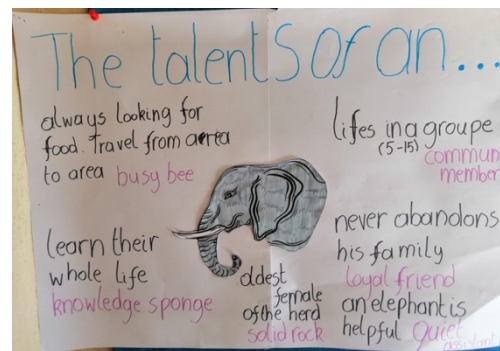
- De leerlingen kunnen de talenten koppelen aan de **natuur** (vakoverschrijdend werken).

Materiaal:

- een wit papier;
- verschillende kleuren stiften.

Vorbereiding:

Verdiep je als leerkracht in het dier dat vandaag besproken wordt. Denk zelf al eens na over mogelijk talenten van dit dier.

Uitleg:

Leg uit aan de kinderen dat niet enkel mensen talenten kunnen hebben, maar ook dieren. Elke les staat er één dier centraal.

De leerkracht gaat samen met de leerlingen op zoek naar de talenten van dit dier. De kinderen vertellen allerlei zaken die ze weten over het dier. Nadat iemand iets specifiek verteld heeft over de eigenschappen van dit dier, gaan we samen nadenken over de verborgen talenten.

We stellen samen een mindmap op over de talenten van dit dier. De mindmap kan naderhand worden opgehangen in de klas.

Variant voor oudere kinderen:

Vanaf het derde/ vierde leerjaar kan je de kinderen zelfstandig in kleine groepjes laten nadenken over de mogelijke talenten van het dier. Elk groepje maakt zijn eigen mindmap. Naderhand vergelijken we de verschillende mindmaps met elkaar.

Dit kan eventueel ook individueel. De kinderen maken allemaal hun eigen mindmap.

Let op!

Zorg ervoor dat de leerlingen niet te veel de focus leggen op de uiterlijke kenmerken van het dier. Maak duidelijk dat we net zoals we bij onszelf hebben gedaan op zoek gaan naar de talenten van het dier (de binnenkant).

Werkvorm 9: Dieren-awards

Welke talenten heb ik die een dier ook heeft?

Doel:

- De leerlingen kunnen de talenten koppelen aan de **natuur** (vakoverschrijdend werken).

Materiaal:

- een dieren-award (bijlage 6);
- eventueel stickers of stempels.

Vorbereiding:

Denk goed na over welk talent je van een leerling in de kijker wilt plaatsen. Denk ook al eens na over welk dier dit talent ook bezit en in welke context dit talent jou het meest opvalt bij deze leerling. Vul de dieren-award in en versier de award eventueel nog een beetje met stickers of stempels.

Uitleg:

Elke week wordt er één dieren-award uitgereikt aan een leerling door de leerkracht. Een dieren-award is een award voor een talent dat de leerlingen goed hebben ingezet. Het talent wordt gelinkt aan een dier die hetzelfde talent bezit als de leerling. De leerling wordt samen met zijn of haar talent in de spotlights geplaatst.

1. Je kan deze award wekelijks uitreiken in de klas.
2. Je kan er ook een schoolgebeuren van maken. Laat alle leerlingen samenkomen op een wekelijks afgesproken moment op de speelplaats. Reik hier de awards samen uit.

Let op!

Zorg ervoor dat elke leerling doorheen het schooljaar minstens één dieren-award heeft mogen ontvangen.

7. Bibliografie

Boeken

Deklerck, J & Van Overveld, K. (2011). *De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het onderwijs*. Leuven: ACCO Uitgeverij.

Dewulf, L. (2016). *Ik kies voor mijn talent*. Leuven: Uitgeverij Lannoo Campus.

Dewulf L., Beschuyt, P & Pronk, E. (2018). *Ik kies voor mijn talent. Toolbox voor jong en oud*. Leuven: Uitgeverij Lannoo Campus.

Lyubomirsky, S. (2013). *De maakbaarheid van het geluk*. Utrecht: A.W. Bruna Uitgevers.

Andere

Provincie Limburg. (z.d.). *Welbevinden h(g)eef z(n)!* Geraadpleegd op 2 november 2019, van http://www.limburg.be/webfiles/onderwijs/product/wos_preventiepiramide_download.pdf

Van Zundert, R. (2014). *Leer- en veerkracht*. Geraadpleegd op 4 april 2020, van <https://www.dropbox.com/s/4nm88psyz37a275/E-boek%20Leer-%20%26%20Veerkracht.pdf?dl=0>

8. Bijlage

Bijlage 1: 39 verschillende talenten van Dewulf (2016)

<p>Waar haal ik mijn drive vandaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> Busy bee = bezige bij Ignition key = aansteker Visible achiever = zichtbare presteerder Error eagle = foutenspeurder Boundary pusher = grenzenverlegger Solid rock = rots Novelty seeker = nieuwfreak Yes trooper = jazegger 	<p>Hoe ga ik om met anderen en de omgeving?</p> <ul style="list-style-type: none"> Community member = groepsdier Engaged listener = vertrouweling Mood reader = sfeervoeler Loyal friend = trouwe vriend Wordsmith = woordkunstenaar Fair play promotor = kansengever Quiet assistant = stille helper 	<p>Hoe krijg ik anderen in beweging?</p> <ul style="list-style-type: none"> Growth nurturer = groeimotor Selective perfectionist = uitblinker als ik dat wil Architect of strengths = sterktearchitect Bridge builder = bruggenbouwer People connector = samenbrenger Silver lining catcher = positivo Beliefs actor = zinzoeker Inspiring captain = meetrekker
<p>Hoe bouw ik kennis op en los ik problemen op?</p> <ul style="list-style-type: none"> Structure finder = ontrafelaar Past/ present connector = ontstaansbegrijper Knowledge sponge = kennispons Future user = toekomstdenker Think things through = doordenker Balance seeker = weger Intuitive thinker = buikdenker Thought rewinder = herkauwer 		<p>Hoe organiseer en creëer ik?</p> <ul style="list-style-type: none"> Source of unique ideas = ideeënfontein Here and now champion = momentgenieter Visual organizer = beeldorganisator Persistent doer = doorzetter "To do"-planner = planmaker Beauty seeker = mooimaker Mindful mover = bewuste beweger Hand crafter = creatieve maker

Bijlage 2: selectie van 20 talenten

**KINDER
TALENTEN
FLUISTERAAR**

ZOEK EN VIND JE TALENT

Duid je gevonden talenten aan en stuur ons je foto's door via onze facebookpagina zoekenvindjetaalent

 KANSENGEVER	 KENNISSPONS	 ONTRAFELAAR	 DOORZETTER
 VERTROUWELING	 NIEUWFREAK	 MOMENTGENIETER	 BRUGGENBOUWER
 BUIKDENKER	 BEWUSTE BEWEGER	 ZICHTBARE PRESTEERDER	 HERKAUWER
 GROEIMOTOR	 SAMENBRENGER	 WEGER	 ONTSTAANSBEGRIJPER
 JAZEGGER	 TROUWE VRIEND	 POSITIVO	 PLANMAKER

Bijlage 3: het talentenpaspoort

<p>Waar haal ik mijn drive vandaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Bezige bij ☐ Aansteker ☐ Zichtbare presteerder ☐ Foutenspeurneus ☐ Grenzenverlegger ☐ Rots ☐ Nieuwfreak ☐ Jazegger 	<p>Hoe ga ik om met anderen en de omgeving?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Groepsdier ☐ Vertrouweling ☐ Sfeervoeler ☐ Trouwe vriend ☐ Woordkunstenaar ☐ Kansengever ☐ Stille helper 	<p>Hoe krijg ik anderen in beweging?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Groeimotor ☐ Uitblinker als ik dat wil ☐ Sterktearchitect ☐ Bruggenbouwer ☐ Samenbrenger ☐ Positivo ☐ Zinzoeker ☐ Meetrekker
<p>Hoe bouw ik kennis op en los ik problemen op?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ontrafelaar ☐ Ontstaansbegrijper ☐ Kennisspons ☐ Toekomstdenker ☐ Doordenker ☐ Weger ☐ Buikdenker ☐ Herkauwer 	<p><i>Je hoeft geen superster te zijn om talenten te bezitten.</i></p> <p>Talentenpaspoort van:</p> <p>.....</p>	<p>Hoe organiseer en creëer ik?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ideeënfontein ☐ Momentgenieter ☐ Beeldorganisator ☐ Doorzetter ☐ Planmaker ☐ Mooimaker ☐ Bewuste beweger ☐ Creatieve maker

Bijlage 4: het complimentenpapier

Neem een compliment

Je bent goed in kunst.
Je bent goed in turnen.
Je weet precies wat je wil.
Je blijft doorgaan, zelfs als dingen saai of niet langer leuk zijn.
Je bent lief voor de kinderen op school.
<i>Je doet kleine dingen om anderen zich beter te laten voelen.</i>
Je kan goed luisteren.
Je ziet fouten die anderen niet zien.
Jij ziet talenten in iedereen.
JE BENT NIEUWSGIERIG EN LEERT GRAAG NIEUWE EN INTERESSANTE DINGEN.

Bijlage 5: formulier brainwriting

Tijdens welke activiteiten kan een (talent) zijn talent inzetten in de klas/ op school?		
<i>Leerling 1</i>	<i>Leerling 1</i>	<i>Leerling 1</i>
Leerling 2	Leerling 2	Leerling 2
Leerling 3	Leerling 3	Leerling 3
Leerling 4	Leerling 4	Leerling 4

Bijlage 6: dieren-award

Dieren-award

Gepresenteerd aan:
.....

Voor het talent:
.....

van een:
.....
(een dier)

Waar/ wanneer heb ik dit talent gezien?
.....
.....
.....

Getekend door: Datum:
